

SPRAWOZDANIE Z DZIAŁALNOŚCI FUNDACJI INSTYTUT ROZWOJU REGIONALNEGO ZA ROK 2008

Na mocy rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 8 maja 2001 r. w sprawie ramowego zakresu sprawozdania z działalności fundacji (Dz. U. Nr 50, poz. 529) Fundacja Instytut Rozwoju Regionalnego (zwana dalej „Fundacją”) przedkłada sprawozdanie z działalności za rok 2007.

1. Podstawowe dane Fundacji (stan na koniec okresu sprawozdawczego):

1.1.	Nazwa	Fundacja Instytut Rozwoju Regionalnego.
1.2.	Siedziba	Kraków.
1.3.	Adres	ul. Wybickiego 3A, 31-261 Kraków.
1.4.	Data wpisu do KRS-u	26 sierpnia 2003 r.
1.5.	Nr KRS	0000170802.
1.6.	Nr REGON	356746471.
1.7.	Członkowie zarządu (stan na koniec okresu sprawozdawczego):	

1.7.1.	Prezes	Anna Maria Waszkielewicz, ul. L. Rydla 22/48, 30-130 Kraków.
1.7.2.	Wiceprezes	Aleksander Waszkielewicz, Michałowice I 244, 32-091 Michałowice.

1.8. Cele statutowe (stan na koniec okresu sprawozdawczego):

Celem działania Fundacji jest promowanie, wspomaganie oraz propagowanie rozwoju regionalnego, w szczególności:

- a) działanie na rzecz osób niepełnosprawnych, w tym na rzecz osób niewidomych i słabowidzących,
- b) działalność wspomagająca rozwój gospodarczy i działalność wspomagająca rozwój wspólnot i społeczności lokalnych, w tym:

- (a) tworzenie warunków wzrostu konkurencyjności regionów,
- (b) przeciwdziałanie marginalizacji niektórych obszarów w ramach regionów,
- (c) sprzyjanie długofalowemu rozwojowi gospodarczemu regionów,
- (d) promowanie spójności ekonomicznej, społecznej i terytorialnej regionów,
- (e) oddziaływanie na zmiany struktury gospodarczej,
- (f) zwiększanie dochodów ludności,
- (g) poprawa produktywności gospodarki, wydajności pracy,
- (h) rozwój przedsiębiorczości,
- (i) wzmacnianie regionalnej bazy ekonomicznej,
- (j) rozbudowa i modernizacja infrastruktury służącej wzmocnieniu konkurencyjności,
- (k) tworzenie i absorpcja innowacji na rzecz rozwoju gospodarczego,
- (l) przyczynianie się do dostępu do najnowszych technologii,

- c) nauka, edukacja, oświata i wychowanie, w tym:

- (a) tworzenie i absorpcja innowacji na rzecz nauki,

- (b) budowa i umacnianie społeczeństwa informacyjnego,
  - (c) zwiększanie poziomu wiedzy,
  - (d) poprawianie jakości kształcenia,
- d) promocja zatrudnienia i aktywizacja zawodowa osób pozostających bez pracy i zagrożonych zwolnieniem z pracy, w tym:
- (a) rozwój zawodowy i reorientacja zawodowa,
- e) upowszechnianie i ochrona praw kobiet oraz działalność na rzecz równych praw kobiet i mężczyzn, w tym:
- (a) eliminowanie nierówności i promowanie równości pomiędzy kobietami i mężczyznami,
- f) ekologia i ochrona zwierząt oraz ochrona dziedzictwa przyrodniczego, w tym:
- (a) ochrona środowiska,
- g) ochrona i promocja zdrowia oraz pomoc społeczna,
- h) kultura, sztuka, ochrona dóbr kultury i tradycji, w tym:
- (a) zachowanie i odbudowa dziedzictwa kulturowego,
- i) krajoznawstwo oraz wypoczynek dzieci i młodzieży,
- j) upowszechnianie kultury fizycznej i sportu,
- k) upowszechnianie i ochrona wolności i praw człowieka oraz swobód obywatelskich a także działania wspomagające rozwój demokracji.

2. Zasady, formy i zakres działalności statutowej (stan na koniec okresu sprawozdawczego):

2.1. Zgodnie ze statutem Fundacja realizuje swoje cele poprzez:

- a) inicjowanie, organizowanie, prowadzenie, wspieranie i finansowanie szkoleń, konferencji, seminariów, sympozjów, spotkań, zjazdów naukowych itp.,
- b) inicjowanie, organizowanie, prowadzenie, wspieranie i finansowanie targów, wystaw, pokazów itp.,
- c) inicjowanie, organizowanie, prowadzenie i finansowanie konkursów,
- d) tworzenie, prowadzenie, wydawanie, dystrybuowanie, wspieranie i finansowanie informatorów, czasopism, książek, filmów i innych publikacji multimedialnych,
- e) inicjowanie, organizowanie, prowadzenie i finansowanie kampanii społecznych, promocyjnych i informacyjnych,
- f) opracowywanie, wdrażanie, promowanie, wspieranie i finansowanie rozwiązań technicznych i organizacyjnych służących realizacji celów,
- g) udzielanie finansowego i rzeczowego wsparcia,
- h) organizowanie, prowadzenie, wspieranie i finansowanie doradztwa personalnego i pośrednictwa pracy,
- i) inicjowanie, tworzenie i wspieranie grup (samo)pomocowych oraz (samo)aktywizacyjnych i ich sieci,
- j) wspieranie i wdrażanie do głównego nurtu polityki opracowywanych rozwiązań systemowych,
- k) upowszechnianie opracowywanych rozwiązań systemowych,
- l) rehabilitację zawodową, społeczną i psychoruchową,
- m) inicjowanie, tworzenie, prowadzenie, wspieranie i finansowanie centrów informacyjnych,
- n) inicjowanie, organizowanie, prowadzenie, wspieranie i finansowanie innych usług informacyjnych i doradczych,

- o) prowadzenie współpracy z uczelniami i innymi jednostkami naukowymi oraz organizacjami jednostek naukowych,
- p) fundowanie stypendiów,
- q) tworzenie, opracowywanie i wspieranie programów edukacyjnych,
- r) inicjowanie, organizowanie, prowadzenie, wspieranie i finansowanie projektów naukowo-badawczych,
- s) inicjowanie, organizowanie, uczestniczenie, wspieranie i finansowanie inicjatyw edukacyjnych, naukowych oraz dotyczących przedsiębiorczości,
- t) prowadzenie współpracy z przedsiębiorstwami i organizacjami przedsiębiorstw,
- u) inicjowanie, organizowanie, utrzymywanie, wspieranie i finansowanie współpracy, oraz powiązań między jednostkami naukowymi a przedsiębiorstwami,
- v) inicjowanie, organizowanie, uczestniczenie, wspieranie i finansowanie transferu technologii,
- w) inicjowanie, organizowanie, promowanie, wspieranie i finansowanie imprez i wydarzeń naukowych, gospodarczych, sportowych, kulturalnych lub o charakterze społecznym,
- x) współpracę w realizacji zadań statutowych z podobnymi organizacjami krajowymi i zagranicznymi,
- y) Inicjowanie, opracowywanie, prowadzenie, wspieranie i finansowanie innych działań, mających na celu realizację celów statutowych.

2.2. Główne zdarzenia prawne o skutkach finansowych:

- 2.2.1. Dofinansowanie otrzymywane z Ministerstwa Rozwoju Regionalnego na realizację projektu Partnerstwa na Rzecz Zwiększenia Dostępności Rynku Pracy dla Osób Niewidomych w ramach Programu Operacyjnego Inicjatywy Wspólnotowej EQUAL dla Polski w latach 2004-2006 na Działanie 2.
- 2.2.2. Dofinansowanie otrzymywane z Ministerstwa Rozwoju Regionalnego na realizację projektu Praca Edukacja Kariera i Niepełnosprawność w ramach Programu Operacyjnego Inicjatywy Wspólnotowej EQUAL dla Polski w latach 2004-2006 na Działanie 3.
- 2.2.3. Złożenie wniosku do Państwowego Funduszu Rehabilitacja Osób Niepełnosprawnych o dofinansowanie zadań:
  - a. „Prowadzenie portalu technologicznego i czasopisma”
  - b. „Szkolenia podnoszące umiejętności zawodowe, społeczne i sprawność fizyczną osób niepełnosprawnych”w ramach modułu A programu „PARTNER III - wsparcie projektów realizowanych na rzecz osób niepełnosprawnych przez organizacje pozarządowe”. Wniosek rozpatrzony pozytywnie. Dofinansowanie otrzymane.
- 2.2.4. Złożenie wniosku do Państwowego Funduszu Rehabilitacja Osób Niepełnosprawnych o dofinansowanie projektu „CZARNA KSIĘGA DYSKRYMINACJA – Kampania informacyjna na rzecz wdrożenia zapisów Konwencji Narodów Zjednoczonych o prawach osób niepełnosprawnych” w ramach modułu B programu „PARTNER III - wsparcie projektów realizowanych na rzecz osób niepełnosprawnych przez organizacje pozarządowe”. Wniosek rozpatrzony pozytywnie. Dofinansowanie otrzymane.
- 2.2.5. Złożenie wniosku do Państwowego Funduszu Rehabilitacja Osób Niepełnosprawnych o dofinansowanie projektu „Pełno(s)prawny Student” w ramach modułu B programu „PARTNER III - wsparcie projektów realizowanych na rzecz osób niepełnosprawnych przez organizacje pozarządowe”. Wniosek rozpatrzony pozytywnie. Dofinansowanie otrzymane.
- 2.2.6. Złożenie wniosku do Fundacji im. Stefana Batorego o dofinansowanie projektu „Klucz do informacji - badanie dostępu do informacji dla osób niewidomych” w ramach grantu Fundacji Batorego. Wniosek rozpatrzony pozytywnie. Dofinansowanie otrzymane.
- 2.2.7. Dofinansowanie otrzymane od Rządu Rzeczypospolitej Polskiej reprezentowanego przez Urząd Komitetu Integracji Europejskiej, reprezentowany przez Fundację Fundusz Współpracy, Jednostkę Finansowo-Kontraktującą (JFK) na realizację projektu „RZECZNICTWO PRAW OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH” w ramach Programu Środki Przejściowe „Podnoszenie świadomości społecznej i wzmocnienie rzecznictwa oraz działań

monitorujących organizacji pozarządowych”.

2.3. Główne działania w ramach działalności statutowej:

- 2.3.1. Kontynuacja projektu Partnerstwa na Rzecz Zwiększenia Dostępności Rynku Pracy dla Osób Niewidomych współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Programu Operacyjnego Inicjatywy Wspólnotowej EQUAL dla Polski w latach 2004-2006.

W toku realizacji tego projektu w bieżącym okresie sprawozdawczym w ramach Partnerstwa zrealizowano następujące zadania wynikające z Programu Działania:

1. W ramach zadania 1/4 (Opracowanie analiz dotyczących prawnych aspektów z zakresu obowiązujących programów pomocowych dla osób z dysfunkcją wzroku, pracodawców ich zatrudniających oraz dostępnych na rynku technologii komputerowych przeznaczonych dla osób niewidomych i słabo widzących:

- a. dokonano aktualizacji analizy dotyczącej programów pomocowych dla osób z dysfunkcją wzroku oraz pracodawców ich zatrudniających.

2. W ramach podzadania 2/3 B (Zorganizowanie i realizacja wyjazdów (zajęć) aktywizująco – wspierających dla beneficjentów projektu):

- b. zorganizowano spotkanie podsumowujące dla BO (09 lutego 2008 r.), podczas którego:

- 1) przeprowadzono ewaluację podjętych w projekcie działań na rzecz BO (wsparcie, szkolenia, mentoring itp), do której wykorzystano kwestionariusz ankiety;

Wszystkie pytania dotyczyły retrospektywnego oglądu wydarzeń wchodzących w zakres projektu realizowanego w latach 2005-2007. Pytaniami Ankiety Końcowej beneficjenci skłonieni zostali do wyrażenia swojego osobistego stosunku do projektu, jako całości oraz poszczególnych tworzących go jakości.

Ankieta podzielona została na 4 kategorie, w oparciu o które sformułowane wnioski końcowe:

a. KATEGORIA I – OCENA ZAJĘĆ PROGRAMU EQUAL

Wnioski:

Każdy z beneficjentów bez trudności wymienił, co najmniej trzy typy zajęć, które ocenia jako wartościowe, przydatne, piękne i warte zapamiętania. Oznacza to, że każdy z nich odnalazł w ofercie projektu to, czego szukał, to, co zgodne było z jego potrzebami i oczekiwaniami. Oznacza to, tym samym, że projekt spełnił swoje założenia i dał, beneficjentom przydatną im wiedzę, sprawność i umiejętność.

Najatrakcyjniejszymi – tak pod względem formalnym, merytorycznym jak i wzbudzającym osobisty rozwój okazały się zajęcia interpersonalne, informatyczne, zajęcia z samoobrony oraz doradztwa zawodowego. Takie odczucie i osąd prezentuje zdecydowana większość beneficjentów.

Niewielka tylko liczba zajęć realizowanych w projekcie nie znalazła się na liście tych ważnych, istotnych i pięknych. Świadczy to o optymalnym doborze treści nauczania w projekcie.

b. KATEGORIA II – OCENA OSÓB REALIZUJĄCYCH PROGRAM EQUAL (PRACOWNIKÓW ADMINISTRACJI I UCZĄCYCH)

Wnioski:

Wyniki uzyskane w obrębie tej kategorii w sposób następujący charakteryzują zespół ludzi realizujących projekt:

Są to osoby, które nieprzypadkowo podjęły pracę na rzecz środowiska ludzi niewidomych; są to osoby ukierunkowane na ujęcie podmiotowości partnera spotkania. Świadczy o tym liczebność grupy osób wymienianych jako ci, którzy pomagali i wspierali beneficjentów w ich wysiłkach (aż 26 osób). Świadczy o tym również ocena serdeczności i radości jaką pracownicy projektu dawali beneficjentom (aż 19 osób). Dając radość innym sami tę radość odczuwali.

Są to osoby, których poziom intelektualny, etyczny zadecydował, że stali się autorytetami, wzorami osobowymi dla beneficjentów. Tak więc przekazywały one nie tylko wiedzę, nie tylko sprawność i umiejętność, lecz również mądrość tak potrzebną każdemu człowiekowi.

Podkreślić należy że społeczność projektu nie miała struktury hierarchicznej (jeden mistrz, a reszta podległych mu osób bez znaczenia). Społeczność ta jest zespołem osób, z których każda jest wartością – spostrzeganą i cenioną przez beneficjentów. Dotyczy to zarówno osób prowadzących zajęcia jak i osób pracujących w organizacji jak i administracji.

c. KATEGORIA III – GLOBALNA OCENA PROJEKTU

Wnioski:

Projekt EQUAL jest programem, który zrealizował marzenia 84% uczestników, który pozwolił na osiągnięcie wcześniej założonych celów życiowych aż 78% beneficjentów. Projekt EQUAL oceniany jest przez osoby niewidome w skali 10 punktowej przez 40% uczestników ocena najwyższą a przez wszystkich pozostałych ocenę również wysoka zawierającą się w przedziale od 7 - 10. Stwierdzenie „dałabym dużo więcej, ale skoro skala jest do 10, to daję 10” jest komentarzem pojawiającym często w przeprowadzanej ankiecie.

d. KATEGORIA IV - DIAGNOZA JAKOŚCI OSOBISTYCH DOŚWIADCZEŃ, KTÓRYCH ŹRÓDŁEM JEST UDZIAŁ W REALIZACJI PROJEKTU.

Wnioski:

Zajęcia zrealizowane w obrębie projektu nie tylko dostarczyły uczestnikom wiedzy, nie tylko wyposażyły ich w szeroki zakres umiejętności i podniosły poziom ich sprawności

psychofizycznej; nie tylko zrealizowały ich marzenia i cele życiowe. Wywarły również wyraźny wpływ na funkcjonowanie osobowości beneficjentów: dały im nadzieję, wzbudziły energię i siłę oraz chęć walki o siebie i własne życie. Wzbudziły w nich radość – a ta jest sygnałem rozwoju osobowego oraz napędem jego postępów.

Zarówno dobór treści szkoleń jak i stosowane formy pracy z młodzieżą znalazły pełną jej akceptację. Nie było zajęć niepotrzebnych, zbędnych. Każde z pojawiających się w programie znalazło grupę swoich zwolenników, grupę osób, która z nich właśnie czerpała siłę, nadzieję na budowanie swojego życia.

- 2) rozdano dyplomy uczestnictwa w projekcie;
- 3) rozdano zaświadczenia zawierające informację nt ukończonych przez danego BO szkoleń.

3. W ramach zadania 2/8 (Pośrednictwo w znalezieniu pracy (stażu) i pomoc w zakresie utrzymania zatrudnienia):

- a. kontynuowano staż zawodowy dla jednego z Beneficjentów Ostatecznych projektu na stanowisku referenta administracji biurowej w Urzędzie Miasta Kraków, do obowiązków którego należało:
  - rejestrowanie pism przychodzących z zewnątrz,
  - rejestrowanie pism wychodzących na zewnątrz,
  - frankowanie listów,
  - udzielanie informacji,
  - przekazywanie pism drogą wewnętrzną pomiędzy wydziałami UMK,
  - rozpakowywanie i pakowanie poczty wewnętrznej oraz zewnętrznej.
- b. udzielano BO indywidualnych konsultacji/wsparcia w zdobyciu i utrzymaniu zatrudnienia.

4. W ramach zadania 2/9 (Uruchomienie centrum wsparcia technicznego dla beneficjentów korzystających z komputera):

- a. kontynuowano wykonywanie na rzecz Beneficjentów Ostatecznych szereg konkretnych usług o charakterze technicznym, np.:
  - skanowanie publikacji oraz materiałów dydaktycznych,
  - pomoc w przygotowaniu dokumentów
  - inne zadania związane z potrzebami w zakresie edukacji i przygotowania do pracy.

Działania te stanowiły niezwykle cenne uzupełnienie pozostałych działań w ramach projektu, mające charakter techniczno-praktyczny. Ich realizacja umożliwia ponadto pełne wykorzystanie posiadanego zaplecza technicznego w projekcie.

5. W ramach zadania 2/10 (Opieka i mentoring nad uczestnikami projektu):

- a. kontynuowano udzielanie wsparcia technicznego osobom pragnącym podjąć dalszą naukę na poziomie wyższym w załatwianiu spraw administracyjnych związanych z podjęciem nauki w szkołach, na uczelniach wyższych (pomoc w redagowaniu pism urzędowych, w dotarciu do dziekanatów, sekretariatów biur pełnomocników ds. osób niepełnosprawnych oraz do bibliotek).
- b. kontynuowano udzielono wsparcia Osobom podejmującym staż lub pracę na otwartym rynku pracy w postaci asysty podczas wykonywania stażu, pomocy w wypełnieniu niezbędnych w procesie rekrutacji dokumentów.

Beneficjenci objęci byli również opieką i wsparciem podczas rozwiązywania bieżących problemów w czasie trwania nauki, stażu i pracy.

6. W ramach zadania 3/1 (Opracowanie i koolportaż informatora zawierającego zagadnienia związane z zatrudnianiem osób niewidomych):

- a. zakończono prace nad informatorem przeznaczonym dla pracodawców, który w rzetelny, przejrzysty i wyczerpujący sposób prezentuje kluczowe zagadnienia związane z zatrudnieniem osób niewidomych i słabowidzących na otwartym rynku pracy. Jego podstawowym zadaniem jest kompleksowe omówienie form pomocy i wsparcia możliwych do uzyskania przez pracodawców wyrażających chęć ich zatrudnienia.

7. W ramach zadania 5 (Zarządzanie Projektem):

- a. dokonano kolejnego szczegółowego przeglądu Projektu, w efekcie którego dn. 04 marca 2008 r. podpisano aneks nr 5 do umowy o PRR (DPA) aktualizujący budżet poszczególnych Partnerów,
- b. dnia 31 marca 2008 r. zorganizowano posiedzenie KSP, podczas którego:
  - omówiono zagadnienia finansowe w kontekście zamykania projektu (obowiązki Administratora, obowiązki Partnerów);
- c. przeprowadzono audyt zewnętrzny projektu.

8. W ramach zadania 6 (Upowszechnianie rezultatów):

- a. prowadzono działania upowszechniające, które obejmowały swym zakresem przede wszystkim pracowników dydaktyczno-naukowych i administracyjnych szkół wyższych oraz studentów (podzadanie 6/4);
- b. aktywnie uczestniczono w spotkaniach informacyjnych oraz konferencjach, stawiających sobie za cel likwidowanie barier dyskryminacyjnych wobec osób niepełnosprawnych (szczególnie niewidomych i niedowidzących (podzadanie 6/4);
- c. zorganizowano konferencję informacyjno-prasową, podczas której upowszechniano efekty projektu (podzadanie 6/5b);
- d. na stronie www Partnerstwa (podzadanie 6/6) na bieżąco umieszczano:

- materiały (rezultaty wypracowane w ramach Projektu),
  - informacje na temat aktualnych działań podejmowanych ramach Projektu;
- e. kontynuowano prace nad publikacjami (wersja papierowa) głównych rezultatów wypracowanych w ramach projektu (podzadanie 6/10); W trakcie realizacji zadania przygotowano treść następujących publikacji:
- 1) Szkolenia informatyczne dla osób niewidomych i słabowidzących;
- f. prowadzono intensywną dystrybucję wydanych w ramach projektu publikacji i filmów (podzadanie 6/14);

9. W ramach działań upowszechniających:

- a. kontynuowano współpracę z samorządem lokalnym i krakowskim środowiskiem akademickim służącą wymianie doświadczeń oraz wspólnemu wypracowaniu kluczowych rozwiązań w zakresie dostępności szkolnictwa wyższego dla osób niewidomych i słabowidzących oraz stworzeniu możliwości szerszego wykorzystania efektów projektu w tym obszarze.
- b. kontynuowano działania PR-owe, dzięki którym:
- treści dotyczące wypracowanych rezultatów zostały umieszczone na portalach internetowych,
  - informacje o realizowanym Projekcie, oprócz publikacji internetowych pojawiły się również w następujących mediach:
    - PRASA:
      - i. Gazeta Krakowska,
      - ii. Manko,
      - iii. Pismo studentów WUJ
    - RADIO:
      - i. Radio Kraków.
- c. kontynuowano współpracę z:
- środowiskiem akademickim,
  - parlamentarzystami,
  - urzędnikami szczebla centralnego,
- rozwijano współpracę z ww. adresatami działań upowszechniających.
- d. kontynuowano działania mające na celu znalezienie partnerów dla upowszechniania rezultatów i innych wyników wypracowanych w ramach programu EQUAL, nowi partnerzy pochodzą z następujących środowisk:
- politycy,

- media,
- urzędnicy instytucji centralnych,
- urzędnicy instytucji regionalnych i lokalnych,
- organizacje pozarządowe,
- środowisko akademickie,
- pozostałe organizacje edukacyjne,
- środowisko pracodawcy,
- środowisko pracowników (niepełnosprawnych).

10. W ramach zadania „ewaluacja projektu”:

W marcu 2008 r. przeprowadzono badanie, które miało charakter ewaluacji eks-post i jego zasadniczym celem było zbadanie skuteczności działań „Partnerstwa” w odniesieniu do beneficjentów końcowych w trzy miesiące po zakończeniu projektu. Badanie z założenia nie obejmowało pełnej ewaluacji całego projektu lecz koncentrowało się przede wszystkim na ocenie rezultatów twardych i miękkich, osiągniętych przez beneficjentów końcowych po zakończeniu projektu.

Pytania ewaluacyjne, na jakie winno przynieść odpowiedź prezentowane badanie to:

- a. Jaka była efektywność uczestnictwa beneficjentów końcowych w projekcie? (odsetek beneficjentów, którzy ukończyli, w stosunku do tych, którzy przystąpili do projektu)
- b. Jaki jest status społeczno – zawodowy beneficjentów końcowych, w trzy miesiące po zakończeniu projektu?
  - Jak zmienił się status społeczno – zawodowy beneficjentów końcowych w stosunku do sytuacji w chwili przystępowania do projektu?
  - Czy zrealizowane zostały cele założone w projekcie odnośnie zmiany statusu zawodowego beneficjentów, wskutek uczestnictwa w projekcie?
- c. Czy osiągnięte zostały rezultaty twarde projektu w zakresie podnoszenia kwalifikacji zawodowych beneficjentów?
- d. Które z rezultatów miękkich projektu zachowują swoje oddziaływanie, w trzy miesiące po jego zakończeniu?
  - Które z rezultatów miękkich są bardziej, a które mniej odczuwane w trzy miesiące po zakończeniu projektu (hierarchia skuteczności rezultatów miękkich)
  - Czy zrealizowane zostały założone w projekcie cele odnośnie poziomu rezultatów miękkich?

Na użytek prezentowanego badania dokonano pomiaru 19 wskaźników rezultatów miękkich projektu:

- Wzrost aktywności życiowej

Okolo 97% beneficjentów zdecydowanie lub raczej uważa, iż w porównaniu z okresem przed udziałem w projekcie, są teraz osobami bardziej aktywnymi życiowo. Dla 42% beneficjentów jest to „zdecydowany” wzrost aktywności życiowej. Przeciwnego zdania jest jedynie ok. 3% uczestników (jedna osoba).

- Większa pewność poruszania się na ulicy

Zwiększenie pewności poruszania się na ulicy deklaruje ogółem ok. 87% beneficjentów objętych badaniem, w tym dla ok. 42% jest to poprawa zdecydowana. Wynik powyższy jest szczególnie interesujący, jeśli weźmiemy pod uwagę, że zdecydowana większość beneficjentów to osoby, które poruszają się samodzielnie, bez białej laski lub przewodnika. Nie dostrzega poprawy pewności poruszania się na ulicy ogółem ok. 11%.

- Wzrost poczucia samodzielności

Poczucie samodzielności wzrosło u ogółem ok. 92% beneficjentów objętych badaniem, w tym dla ok. 47% jest to wzrost „zdecydowany”. Około 8% nie dostrzega wzrostu samodzielności w stosunku do okresu przed projektem.

- Wzmocnienie wiary we własne możliwości

Około 87% beneficjentów deklaruje wzmocnienie wiary w swoje możliwości w tym dla ok. 32% wzmocnienie to jest „zdecydowane”. Około 13% nie dostrzega wzrostu wiary we własne możliwości.

- Zwiększenie zaangażowania we własne działania

Wzrost zaangażowania we własne działania w stosunku do okresu sprzed udziału w projekcie dostrzega ogółem ok. 92% beneficjentów, dla ok. 40% z nich jest to wzrost zdecydowany. Nie widzi wzrostu zaangażowania ok. 5% beneficjentów.

- Poprawa umiejętności rozwiązywania problemów

Poprawa zdolności rozwiązywania problemów deklaruje ok. 90% beneficjentów w tym dla ok. 40% jest to poprawa „zdecydowana”. Nie dostrzega poprawy umiejętności rozwiązywania problemów ok. 10% beneficjentów.

- Wzrost poczucia odpowiedzialności

Wzrost poczucia odpowiedzialności za własne działania dostrzega ogółem ok. 90% beneficjentów, w tym dla 50% jest to wzrost zdecydowany. Ok. 8% nie dostrzega wzrostu odpowiedzialności.

- Odkrycie własnych umiejętności

Wskutek udziału w projekcie ok. 66% beneficjentów objętych badaniem deklaruje, iż odkryło w sobie nowe umiejętności, których wcześniej sobie nie uświadamiali. W grupie uczniów odsetek ten wynosi 100%. Ok. 34% ogółu beneficjentów nie deklaruje takiego rezultatu.

- Nabycie umiejętności pracy w zespole

Ok. 82% ogółu beneficjentów deklaruje nabycie umiejętności pracy w zespole, w tym 50% zdecydowanie. Ok. 18% uważa, że nie nabyło tych umiejętności.

- Nabycie pewności w kontaktach z innymi

Nabycie pewności w kontaktach z innymi deklaruje ok. 92% ogółu beneficjentów, w tym dla ok. 42% jest to nabycie „zdecydowane”. Około 8% nie nabrało pewności siebie w kontaktach z innymi ludźmi.

- Nabycie umiejętności porozumiewania się z innymi

Umiejętność porozumiewania się z innymi nabyło ok. 89% beneficjentów, w tym ok. 58% „zdecydowanie”. Około 11% deklaruje, iż nie nabyło takich umiejętności.

- Wzrost motywacji do dalszego kształcenia się

Wzrost motywacji do dalszego kształcenia dostrzega u siebie ok. 79% ogółu beneficjentów, w tym ok. 42% „zdecydowanie”. Dla uczniów wskaźnik wzrostu motywacji do dalszej nauki wyniósł 100%, w tym 75% deklaruje, że jest to wzrost „zdecydowany”.

- Wzrost dążeń zawodowych

Wzrost dążeń zawodowych dostrzega ok. 82% ogółu beneficjentów, w tym dla ok. 40% jest to wzrost „zdecydowany”. W grupie studentów odsetek ten wyniósł ogółem 90%. Około 18% ogółu nie dostrzega wzrostu dążeń zawodowych.

- Polepszenie przygotowania do pełnienia obowiązków zawodowych

Ok. 92% beneficjentów deklaruje polepszenie przygotowania do pełnienia obowiązków zawodowych. Dla ok. 47% jest to polepszenie „zdecydowane”. W grupie osób pracujących lub odbywających staż 60% deklaruje „zdecydowane” polepszenie przygotowania do pełnienia obowiązków zawodowych. Ok. 8% nie dostrzega takiego rezultatu udziału w projekcie.

- Uświadomienie potrzeby ciągłego podnoszenia kwalifikacji

Potrzebę ciągłego podnoszenia kwalifikacji uświadomiło sobie poprzez udział w projekcie ok. 90% ogółu beneficjentów, Ok. 55% deklaruje ten rezultat w sposób „zdecydowany”. Około 10% ogółu beneficjentów nie dostrzega takiego rezultatu projektu.

- Wzrost poczucia pewności siebie w miejscu nauki / pracy dzięki zdobytej wiedzy

Ok. 87% ogółu beneficjentów deklaruje iż zdobyta wiedza pozwala im lepiej czuć się w miejscu nauki/pracy, dla ok. 53% jest to deklaracja „zdecydowana”. Około 13% nie widzi związku między nabytą w trakcie projektu wiedzą, a nabyciem pewności w swoim miejscu nauki / pracy.

- Zwiększenie możliwości znalezienia pracy

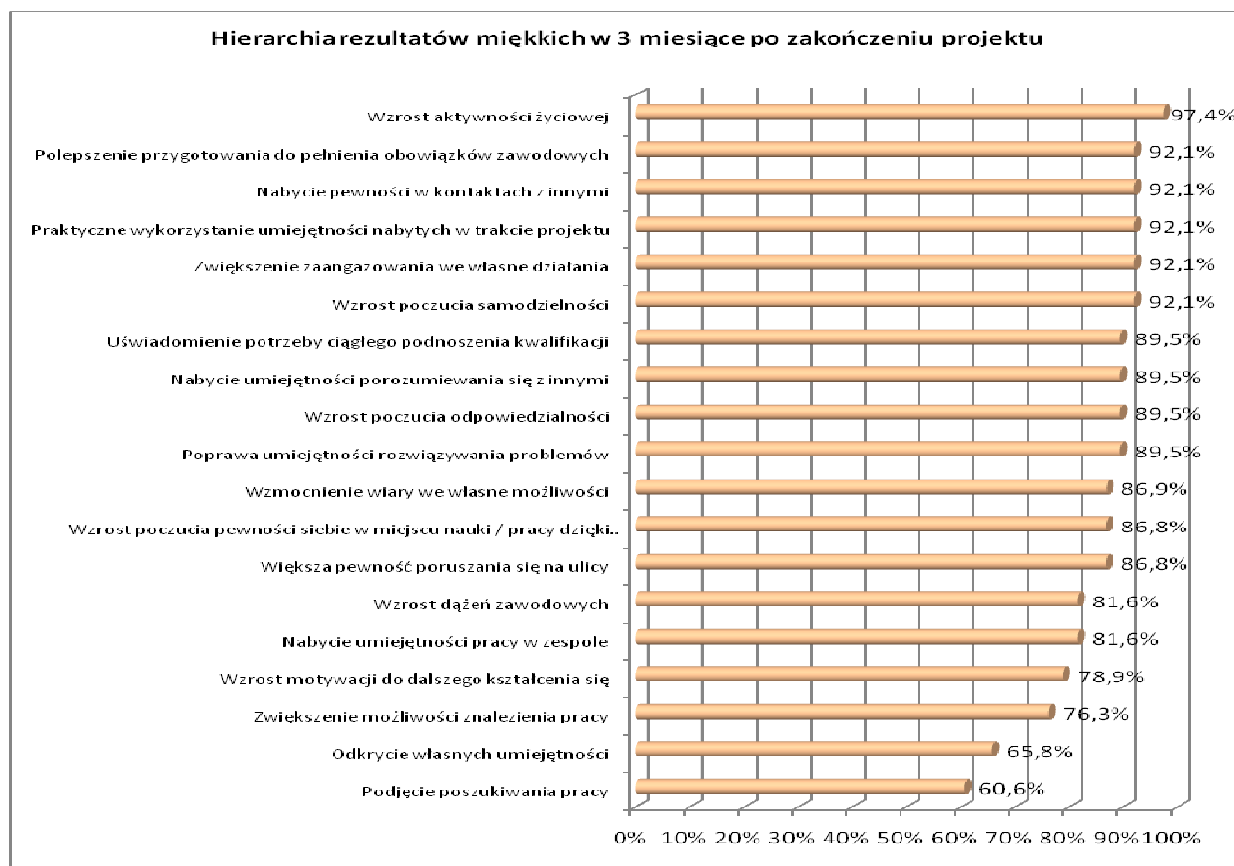
Ok. 76% ogółu beneficjentów uważa, iż wskutek udziału w projekcie zwiększyły się ich możliwości znalezienia pracy. W grupie beneficjentów, którzy już pracują lub odbywają staż, odsetek ten wynosi ok. 87%, w tym dla ok. 60% wzrost możliwości ma charakter „zdecydowany”. Ok. 18% beneficjentów nie dostrzega wzrostu możliwości znalezienia pracy.

- Podjęcie poszukiwania pracy

Ok. 61% ogółu beneficjentów podjęło poszukiwania pracy. W grupie osób nie pracujących i poszukujących pracy, odsetek ten wynosi ok. 86% ogółu tej grupy.

- Praktyczne wykorzystanie umiejętności nabytych w trakcie projektu

Praktyczne wykorzystanie wiedzy i umiejętności nabytych w trakcie projektu, w obecnej nauce lub pracy deklaruje ok. 92% ogółu beneficjentów, w tym ok. 47% zdecydowanie. Około 8% nie wykorzystuje zdobytej wiedzy i umiejętności w obecnej nauce / pracy.

Wykres 1. Hierarchia rezultatów miękkich w trzy miesiące po zakończeniu projektu

Respondenci dokonali samooceny poziomu 19 rezultatów miękkich projektu, porównując poziom danej cechy w momencie przystępowania do projektu oraz w chwili badania, czyli trzy miesiące po realizacji projektu. Odsetek beneficjentów, którzy mniej lub bardziej silnie dostrzegają zaistnienie badanych rezultatów, wahają się w zależności od cechy od osiemdziesięciu-kilku do dziewięćdziesięciu-kilku procent. Tym samym stwierdzić można, że u ponad 80% beneficjentów, a dla niektórych cech dla ponad 90%, nastąpił wzrost poziomu aktywności zawodowej.

11. W ramach realizacji zadania związanego ze współpracą ponadnarodową:

Dnia 26 lutego 2008 r., w ramach współpracy ponadnarodowej VIPs into jobs, zorganizowano w Krakowie spotkanie, celem którego było porównanie sytuacji życia oraz warunków zatrudnienia i kształcenia osób z dysfunkcją wzroku w Polsce i w Danii. Wzięli w nim udział uczestnicy projektu duńskiego i polskiego. W trakcie spotkania poruszone zostały następujące tematy:

- dostęp do edukacji,

- b. dostęp do kształcenia pozaszkolnego,
- c. formy wsparcia oferowane osobom niewidomym i słabowidzącym,
- d. działalność organizacji pozarządowych w Danii i w Polsce,
- e. korzyści płynące z faktu uczestnictwa w projekcie,
- f. warunki zatrudnienia w poszczególnych krajach,

doświadczenia płynące z sytuacji dnia codziennego itp.

W toku projektu wsparciem objęto 42 Beneficjentów Ostatecznych (osób niepełnosprawnych, niewidomych i słabowidzących).

2.3.2. Realizacja projektu „Praca Edukacja Kariera i Niepełnosprawność” współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Programu Operacyjnego Inicjatywy Wspólnotowej EQUAL dla Polski w latach 2004-2006.

W toku realizacji tego projektu realizowano następujące zadania/podzadania wynikające z Programu Działania:

1. W ramach podzadania 1/2 a (Opracowanie ekspertyz i rekomendacji do decydentów dot. uregulowań prawnych oraz inicjatyw ustawodawczych):

- a. Przygotowano i uzasadniono nowe propozycje zmian prawnych dla następujących aktów prawnych:
  - ustawa z dnia 27 sierpnia 2007 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z dnia 9 października 1997 r., Nr 123, poz. 776 z późn. zm.),
- b. Przygotowano uzasadnienie propozycji zmian prawnych dla następujących aktów prawnych:
  - rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 7 września 2004 r. w sprawie standardów kształcenia nauczycieli (Dz. U. Nr 207, poz. 2110) (dla propozycji wypracowanej pod auspicjami Rady Głównej Szkolnictwa Wyższego),
  - ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2004 r. Nr 256, poz. 2572 ze zm.) (dla propozycji rozpatrywanej przez Parlament RP),
- c. Przygotowano i rozszerzono już istniejące uzasadnienia propozycji zmian prawnych dla następujących aktów prawnych:
  - ustawa z dnia 27 czerwca 2003 r. o rencie socjalnej (Dz. U. Nr 135, poz. 1286 z późn. zm.),
  - rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 2 kwietnia 2007 r. w sprawie zasad podziału dotacji z budżetu państwa dla uczelni publicznych i niepublicznych (Dz. U. Nr 79, poz. 534).

- d. W ramach procesu ułatwiania dostępu do administracji państwowej dla osób niewidomych opracowano modele szablonów do głosowania, które przedstawiono Państwowej Komisji Wyborczej (zostały przyjęte i mają być wykorzystane przy następnych wyborach);
  - e. Przekazano Pełnomocnikowi Rządu ds. Osób Niepełnosprawnych uwagi dotyczące nieefektywności działania i nieprecyzyjności przepisów dotyczących dotacji na zadania związane z kształceniem i rehabilitacją leczniczą studentów niepełnosprawnych
  - f. Przekazano kierownictwu MRR (Minister Jarosław Pawłowski) oraz kierownictwu Biura Pełnomocnika Rządu ds. Osób Niepełnosprawnych informacje dotyczące systemu wdrażania PO KL, który dyskryminuje osoby niepełnosprawne w uczestnictwie w działaniach edukacyjnych.
- 2. W ramach podzadania 1/2 b (Ewaluacja postaw odbiorców względem poradnika dla uczelni wyższych):**
- a. Przeprowadzono ewaluację postaw odbiorców poradnika dla uczelni wyższych;
  - b. Opracowano raport końcowy z ewaluacji.
- 3. W ramach podzadania 1/3 d (Dystrybucja publikacji związanej z zatrudnianiem osób z dysfunkcją wzroku):**
- a. Zakończono dystrybucję publikacji związanej z zatrudnianiem osób z dysfunkcją wzroku.
- 4. W ramach podzadania 1/3 e (Materiały informacyjne dotyczące wsparcia merytorycznego dla pracodawców, dystrybucja filmu instruktażowego na podstawie metodologii wykorzystania elementów sztuk walki w rehabilitacji osób z dysfunkcją wzroku):**
- a. Kontynuowano i zakończono prace nad materiałami informacyjnymi dla pracodawców uwzględniające zmiany wprowadzone w życie od dnia 1 stycznia 2008 r. w związku z nowelizacją przepisów związanych z zatrudnianiem osób niepełnosprawnych,
  - b. Kontynuowano i zakończono dystrybucję filmu o sztukach walki dla osób niepełnosprawnych wzrokowo.
- 5. W ramach podzadania 1/3f (Dystrybucja poradnika dla przedstawicieli uczelni wyższych wraz z opinią prawną dotyczącą prawa autorskiego):**
- a. Kontynuowano i zakończono dystrybucję poradnika dla uczelni wyższych pt „Studenci niewidomi i słabowidzący – poradnik dla wyższych uczelni” składającą się z następujących części:
    - „Uczelnia dostępna, Organizacja systemu wsparcia, Lektoraty języków obcych”
    - „Vademecum adaptacji stanowiska komputerowego”,
    - „Adaptacja materiałów informacyjnych”,
    - „Prawo autorskie – dozwolony użytek utworów”,
    - „Dostępne www”,
    - „System DAISY”.

6. W ramach podzadania 1/3 k (Audycje lub spoty w radiu i telewizji):

- a. Zakończono produkcję filmu informacyjno-promocyjnego „Pogromca mitów”.
- b. Wyprodukowano dwa spoty telewizyjne:
  - Spot 1 – „Sztuka makijażu”;
  - Spot 2 – „Rodzinne popołudnie”.
- c. Wyemitowano 1050 spotów na dużym ekranie Phillips Alfresco, zlokalizowanym na elewacji Teatru Bagatela w Krakowie przy ul. Karmelickiej 6.

7. W ramach zadania 1/4 (Przygotowanie baz teleadresowych grup docelowych upowszechniania):

- a. poszerzono bazę teleadresową środowiska akademickiego na potrzeby upowszechniania poradnika dla uczelni wyższych,
- b. poszerzono bazy dla dystrybucji innych rezultatów i/lub publikacji.

8. W ramach podzadania 1/5 a (Umieszczanie treści dot. rezultatów Partnerstwa na portalach internetowych):

- a. kontynuowano działania PR-owe FIRR, dzięki którym treści dotyczące wypracowanych rezultatów zostały umieszczone m. in. na następujących portalach internetowych:
  - bezbarier.pl (serwis o pracy osób niepełnosprawnych),
  - eurostudent.pl (serwis studencki),
  - ipon.pl (serwis dla osób niepełnosprawnych),
  - kariera.com.pl (serwis o pracy),
  - krakow.pl (serwis lokalny „Magiczny Kraków”),
  - ngo.pl (serwis organizacji pozarządowych),
  - niepełnosprawni.pl (serwis dla osób niepełnosprawnych),
  - pzn.org.pl (Polski Związek Niewidomych),
  - undp.org.pl (Program Narodów Zjednoczonych ds. Rozwoju – UNDP),
  - wrotamałopolski (serwis regionalny),
  - zpchr.pl (serwis pracodawców osób niepełnosprawnych „zpchr.info”),.

9. W ramach zadania 1/6 (Nawiązanie współpracy z adresatami konferencji i seminariów):

- a. Rozwijano współpracę z:
  - środowiskiem akademickim,
  - parlamentarzystami,
  - urzędnikami szczebla centralnego,
- b. Rozwijano współpracę z ww. adresatami działań upowszechniających.

10. W ramach podzadania 2/2 b (Seminaria dyskusyjne i warsztatowe oraz konsultacje indywidualne z przedstawicielami uczelni wyższych oraz dla przedstawicieli pracodawców / organizacji pracodawców. W ramach podzadania odbędą się 5 małych spotkań (maksymalnie 15 osób), podczas których upowszechniane będą informacje z zakresu prawa pracy i pomocy publicznej dot. osób niepełnosprawnych (ze szczególnym uwzględnieniem osób z niepełnosprawnością wzroku)):

- a. Zorganizowano kilkanaście spotkań i konsultacji z przedstawicielami uczelni wyższych, podczas których omawiane były kwestie związane z:
  - dotacją na zadania związane z kształceniem i rehabilitacją leczniczą studentów niepełnosprawnych (art. 94 Ust. 1 pkt 11 Ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym),
  - korzystanie z prawa autorskiego w związku z edukacją osób niepełnosprawnych (art. 33¹ Ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych),
  - dostępnością strony internetowej,
  - dostosowaniem stanowiska komputerowego,
  - dostępnością platformy e-learningowej,
  - zatrudnianiem osób niepełnosprawnych na uczelniach wyższych,
  - itp.
- b. Zorganizowano spotkanie z przedstawicielami władz centralnych, w którym wzięli udział przedstawiciele:
  - Komisji Sejmowej,
  - Kancelarii Sejmu,
  - Biura Pełnomocnika Rządu ds. Osób Niepełnosprawnych,
  - Ministerstwa Rozwoju Regionalnego,
  - Fundacji „Fundusz Współpracy”,
  - PFRON.
- c. Zorganizowano parę spotkań z ministrem Kazimierzem Czaplickim z Państwowej Komisji Wyborczej – celem których było:
  - omówienie zagadnień związanych z wprowadzeniem szablonów do głosowania dla osób niewidomych,
  - przekazanie informacji o postępie prac nad modelami, konsultowanie i wprowadzenie zmian,
  - przedstawienie i przekazanie gotowych szablonów do głosowania oraz wskazówek technicznych co do przygotowywania tych szablonów;
- d. Kontynuowano współpracę z Polską Organizacją Pracodawców Osób Niepełnosprawnych.

11. W ramach zadania 2/3 (Działania Public Relations, w tym dystrybucja materiałów informacyjnych na temat D3 i kontakty z mediami):

- a. dalej intensyfikowano działania PR,
- b. kontynuowano współpracę z dziennikarzami,
- c. oprócz publikacji internetowych (przedstawionych w kontekście podzadania 1.5 a) treści informacyjne nt rezultatów Projektu EQUAL pojawiły się w innych mediach.

12. W ramach zadania 2/4 (Realizacja kampanii społecznej informacyjno-promocyjnej):

- a. Zorganizowano spotkanie w redakcji „Gazety Wyborczej” na temat planowanej kampanii informacyjno-promocyjnej „Otwórz oczy” i przedstawienie założeń;
- b. Uczestniczono w szkoleniu prowadzonym przez TFC na temat wyboru odpowiedniej strategii współpracy z mediami w trakcie realizacji kampanii „Otwórz oczy”;
- c. Kontynuowano i zakończono produkcję materiałów na potrzeby kampanii (plakaty, pocztówki), w tym filmu informacyjno-promocyjnego „Pogromca mitów” oraz spotów telewizyjnych „Sztuka makijażu”, „Rodzinne popołudnie”;
- d. Przeprowadzono akcję plakatowania miasta Krakowa (łącznie 58 nośników);
- e. Przeprowadzono emisję 1050 spotów na dużym ekranie Phillips Alfresco, zlokalizowanym na elewacji Teatru Bagatela w Krakowie przy ul. Karmelickiej 6.
- f. Opracowano szatę graficzną strony internetowej akcji „Otwórz oczy”;
- g. Przygotowano zawartości poszczególnych działów strony akcji "Otwórz oczy" (w tym artykuły);
- h. Uruchomiono stronę internetową akcji;
- i. Wzięto udział w akcji „Graż o staż” (w charakterze fundatora praktyk), co zapewniło szerokie publicity rozwiązaniom wypracowanym w ramach projektu Zwiększenie Dostępności Rynku Pracy Dla Osób Niewidomych.

13. W ramach podzadania 3/1 a (Monitoring zmian uregulowań prawnych, inicjatyw ustawodawczych):

- a. prowadzono ciągle monitoring zmian regulacji prawnych i ogłaszanych propozycji takich zmian.

14. W ramach podzadania 3/1 b (Bieżące przygotowywanie ekspertyz dotyczących inicjatyw legislacyjnych, aktów prawnych, sporządzanie analiz ekonomicznych. Ekspertyzy mają na celu przygotowanie rekomendacji aktów prawnych):

- a. Przygotowano i uzasadniono nowe propozycje zmian prawnych dla następujących aktów prawnych:
  - ustawa z dnia 27 sierpnia 2007 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z dnia 9 października 1997 r., Nr 123, poz. 776 z późn. zm.),
- b. Przygotowano uzasadnienie propozycji zmian prawnych dla następujących aktów prawnych:
  - rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 7 września 2004 r. w sprawie standardów kształcenia nauczycieli (Dz. U. Nr 207, poz. 2110) (dla propozycji wypracowanej pod auspicjami Rady Głównej Szkolnictwa Wyższego),
  - ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2004 r. Nr 256, poz. 2572 ze zm.) (dla propozycji rozpatrywanej przez Parlament RP),
- c. Przygotowano i rozszerzono już istniejące uzasadnienia propozycji zmian prawnych dla następujących aktów prawnych:

- ustawa z dnia 27 czerwca 2003 r. o rencie socjalnej (Dz. U. Nr 135, poz. 1286 z późn. zm.),
  - rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 2 kwietnia 2007 r. w sprawie zasad podziału dotacji z budżetu państwa dla uczelni publicznych i niepublicznych (Dz. U. Nr 79, poz. 534).
- d. W ramach procesu ułatwiania dostępu do administracji państwowej dla osób niewidomych opracowano modele szablonów do głosowania, które przedstawiono Państwowej Komisji Wyborczej.
- g. Przekazano Pełnomocnikowi Rządu ds. Osób Niepełnosprawnych uwagi dotyczące nieefektywności działania i nieprecyzyjności przepisów dotyczących dotacji na zadania związane z kształceniem i rehabilitacją leczniczą studentów niepełnosprawnych
- h. Przekazano kierownictwu MRR (Minister Jarosław Pawłowski) oraz kierownictwu Biura Pełnomocnika Rządu ds. Osób Niepełnosprawnych informacje dotyczące systemu wdrażania PO KL, który dyskryminuje osoby niepełnosprawne w uczestnictwie w działaniach edukacyjnych.

15. W ramach podzadania 3/1 c (Spotkania informacyjno-lobbingowe):

- a. Uczestniczono w posiedzeniu sejmowej Komisji Polityki Społecznej i Rodziny, podczas którego przedstawiono rezultaty wypracowane w toku realizacji Projektu EQUAL;
- b. Uczestniczono w konferencji organizowanej w Sejmie RP na temat założeń ustawy antidyskryminacyjnej;
- c. Uczestniczono w konferencji organizowanej w Senacie RP na temat doświadczeń związanych z popularyzacją roli asystenta osobistego osoby niepełnosprawnej;
- d. Uczestniczono w seminarium zorganizowanym przez Ministerstwo Rozwoju Regionalnego na temat roli kształcenia ustawicznego w aktywizacji zawodowej osób zagrożonych wykluczeniem z rynku pracy;
- e. Uczestniczono w spotkaniu zorganizowanym przez Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, podczas którego przedstawiono problem pułapki świadczeń socjalnych;
- f. Uczestniczono w spotkaniach ekspertów organizowanych przez Fundację „Fundusz Współpracy” w ramach Projektu „Upowszechnianie rezultatów PIW EQUAL wspierających kształcenie przez całe życie”;
- g. Uczestniczono w debacie z udziałem Komisji Trójstronnej dotyczącej dostępności kształcenia ustawicznego dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym;
- h. Uczestniczono w debacie z udziałem Komisji Polityki Społecznej i Rodziny dotyczącej dostępności kształcenia ustawicznego dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym;
- i. Uczestniczono w konferencji informacyjnej zorganizowanej przez PZN, podczas której upowszechniano rezultaty Projektu EQUAL;
- j. Uczestniczono w konferencji organizowanej w Szkole Wyższej Psychologii Społecznej na temat „Edukacji i aktywizacji osób z ograniczeniami sprawności”, podczas której upowszechniano rezultaty Projektu EQUAL (w tym również wyniki badań związanych z dostępnością uczelni wyższych dla osób niewidomych);
- k. Zorganizowano kilka spotkań z przedstawicielami MRR, podczas których konsultowano problem dostosowania Generatora Wniosków Aplikacyjnych;
- l. Zorganizowano kilka spotkań z przedstawicielami Biura Pełnomocnika Rządu ds. Osób Niepełnosprawnych, podczas których poruszano kwestie związane z:
  - dotacją na kształcenie i rehabilitację leczniczą studentów niepełnosprawnych;

- tworzeniem warunków do studiowania dla studentów niepełnosprawnych;
  - propozycją zmian w polskim prawie (ustawa antydyskryminacyjna).
- m. Wystąpiono do MRR o ponowienie pisma do Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego w sprawie propozycji nowelizacji Ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym;
- n. Nawiązano współpracę z Biurem Marszałka Sejmu oraz Biurem Państwowej Komisji Wyborczej.

16. W ramach podzadania 3/1 d (Networking / budowanie koalicji):

- a. Nawiązano współpracę z przedstawicielami organizacji i instytucji centralnych – adresatami działalności rzeczniczej;
- b. Przygotowano i przeprowadzono akcję przekazywania apelu o wsparcie starań w zakresie wprowadzenia szablonu do głosowania dla osób niewidomych:
- Senat – uzyskanie poparcia m. in. Wicemarszałka Senatu, Marka Ziółkowskiego;
  - Sejm – uzyskanie informacji o skierowaniu apelu przez Marszałka Sejmu, Bronisława Komorowskiego do Komisji Samorządu Terytorialnego i Polityki Regionalnej oraz Komisji Polityki Społecznej i Rodziny;
  - Państwowa Komisja Wyborcza – uzyskanie zaproszenia na spotkanie z Sekretarzem Państwowej Komisji Wyborczej, Kazimierzem Czaplickim.
- c. W sposób bieżący prowadzono działania mające na celu poszerzanie grupy partnerów dla upowszechniania rezultatów i innych wyników wypracowanych w ramach programu EQUAL. Partnerzy pochodzą z następujących środowisk:
- politycy,
  - media,
  - urzędnicy instytucji centralnych,
  - urzędnicy instytucji regionalnych i lokalnych,
  - organizacje pozarządowe,
  - środowisko akademickie,
  - pozostałe organizacje edukacyjne,
  - środowisko pracodawcy,
  - środowisko pracowników (niepełnosprawnych).

17. W ramach podzadania 3/1 e (Ścisła współpraca z Grupą Strategiczną EQUAL i KST):

- a. Kontynuowano współpracę z Krajową Siecią Tematyczną „EQUAL dla niepełnosprawnych” w płaszczyźnie zadaniowej (cele rzecznicze Działania 3 są zbieżne z celami KST, stąd wspólne zadania) i osobowej (personel partnerów zaangażowany KST działał także w Działaniu 3);
- b. Na bieżąco synchronizowano informacje pomiędzy postępem prac rzeczniczych w ramach KST i Działania 3;
- c. Zgodnie z wytycznymi (formularz z KST) przygotowano materiały do "Księgi dobrych praktyk". Partnerstwo na Rzecz Zwiększenia dostępności Ryku Pracy dla Osób Niewidomych przesłało – na ręce Piotra Sarneckiego – opisy następujących praktyk:
- Internet dla wszystkich

- Jak zaplanować i przeprowadzić efektywne szkolenia
  - Komputer oknem na świat
  - Metodologia szkoleń z zakresu kreowania wizerunku
  - Metodologia szkoleń z zakresu sztuki walki
  - Niepełnosprawni na językach
  - Pełnosprawny student
  - Poradnik dla wyższych uczelni – student z niepełnosprawnością
- d. Uczestniczono w konferencji zorganizowanej przez Fundację „Fundusz Współpracy” oraz Ministerstwo Rozwoju Regionalnego na temat roli Krajowych Sieci Tematycznych w realizacji PIW EQUAL, w tym uczestniczono w debacie dotyczącej rzecznictwa wyników Programu EQUAL;

18. W ramach zadania 3/2 (Wspieranie przedstawicieli osób niepełnosprawnych w kontaktach z decydentami rozumiane jako działanie horyzontalne. Przewidywany udział BO z Działania 2 w charakterze ekspertów, konsultantów zespołu rzecznictwa):

- a. zaangażowano w roli ekspertów i konsultantów w działania rzecznicze osoby niepełnosprawne.

19. Ponadto, w ramach upowszechniania rezultatów:

- a. Współpracowano z Działem Projektów Systemowych Fundacji „Fundusz Współpracy” w zakresie realizacji Projektu „Upowszechnianie rezultatów PIW EQUAL wspierających kształcenie przez całe życie”, w ramach którego:
- Zorganizowano międzynarodową konferencję dla ponad 200 osób;
  - Przeprowadzono 24 szkolenia z zakresu Zwiększania dostępności uczelni wyższych oraz oświaty i administracji publicznej dla osób niepełnosprawnych (łącznie przeszkolono 327 osób);
- b. Uczestniczono w licznych imprezach organizowanych przez zewnętrzne Organizacje:
- Święto Organizacji Pozarządowych (10 maja 2008 roku)
    - impreza plenerowa, podczas której przedstawiono dorobek kilkudziesięciu organizacji pozarządowych z terenu Małopolski. Podczas imprezy zaprezentowano:
      - a. publikacje powstałe w wyniku realizacji projektu,
      - b. założenia metodologiczne prowadzonych w ramach Projektu szkoleń,
      - c. inne rezultaty Projektu.
  - „Kocham Kraków z wzajemnością”
    - IX Tydzień Osób Niepełnosprawnych (31 maja – 7 czerwca 2008). Podczas Małopolskiego Pikniku Integracyjnego, który odbywał się na Rynku Głównym, w dniu 7 czerwca 2008 roku, zaprezentowano rezultaty Partnerstwa na Rzecz Zwiększenia Dostępności Rynku Pracy dla Osób Niewidomych i Słabowidzących. Ze szczególnym zainteresowaniem spotkały się:

- a. film o kursie sztuk walki dla osób niewidomych i słabowidzących,
  - b. publikacje, powstałe w ramach realizacji projektu,
  - c. metodologia kształcenia osób z dysfunkcją wzroku.
- „Targi możliwości” (17 kwietnia 2008 roku), które odbyły się w Instytucie Austriackim w Krakowie.

Podczas imprezy Partnerstwo na Rzecz Zwiększenia dostępności Rynku Pracy dla Osób Niewidomych i Słabowidzących przedstawiło dorobek swych działań oraz szeroko rozumiane perspektywy stojące zarówno przed wolontariuszem, jak i instytucją, w ramach której podejmuje aktywność.

2.3.3. Realizacja zadania „Prowadzenie portalu technologicznego i czasopisma” współfinansowanego ze środków PFRON w ramach Programu PARTNERIII, moduł A.

Projekt realizowany w ramach programu „PARTNER III” miał na celu utworzenie dwóch mediów skierowanych do osób z dysfunkcją wzroku, a swoją tematyką obejmujących szeroko pojęte technologie wspomagające przeznaczone dla tejże grupy.

Powstanie czasopisma oraz portalu internetowego „Tyfloświat” oparte zostało na założeniu, że oprócz szerzenia wiedzy o charakterze technicznym, oba media będą służyć upowszechnianiu dobrych praktyk i osobowości środowiska osób niewidomych. Misją portalu i czasopisma stało się podniesienie wiary w możliwości pełnej rehabilitacji osób z dysfunkcją wzroku i ich pełnego uczestnictwa w życiu społecznym. Projekt składa się z dwóch elementów: portalu tematycznego i czasopisma.

Portal internetowy, powstający w ramach projektu, utworzony został na bazie bezpłatnego narzędzia przeznaczonego do administrowania witrynami internetowymi o nazwie Drupal i dostosowany do potrzeb osób niewidomych i słabowidzących w oparciu o światowe standardy wypracowane w ramach inicjatywy W3C, będące zbiorem reguł pozwalających na osiągnięcie maksymalnej funkcjonalności stron również dla osób z dysfunkcją wzroku, a więc grupy korzystającej w obsłudze komputera z dodatkowych aplikacji wspomagających, takich jak oprogramowanie powiększające i czytające.

W celu pozyskania informacji publikowanych w portalu internetowym nawiązana została współpraca z producentami i firmami dystrybuującymi oprogramowanie i sprzęt specjalistyczny, wśród których znalazły się m.in.: Altix, Screenreaders, Ivo Software, ECE, Harpo, Medison, Olympus.

Dodatkowo w portalu umieszczono materiały do pobrania przez użytkowników: wersje testowe i freeware oprogramowania, projekty grafik wypukłych, publikacje dotyczące osób z dysfunkcją wzroku, a także elektroniczne wersje „Tyfloświat”.

Czasopismo, będące drugą składową projektu, zostało, podobnie jak portal internetowy, przygotowane specjalnie z myślą o osobach z dysfunkcją wzroku.

Zarówno fazę przygotowania publikacji do druku, jak i samą fazę druku poprzedziły przygotowania w postaci procesu starannego doboru firm mających podjąć się opracowania graficznego, składu oraz druku czasopisma.

Ze względu na specjalne potrzeby czytelników, okazało się niezwykle ważne znalezienie rzetelnych, doświadczonych w przygotowywaniu pozycji najwyższej jakości podwykonawców.

Czcionki bezszeryfowe, zwiększone interlinie, specjalny dobór palety kolorystycznej oraz klarowny układ graficzny przyczyniły się do zwiększenia czytelności publikacji.

Doświadczenie, jakie Fundacja posiada w zakresie przygotowywania publikacji dotyczących osób niewidomych i słabowidzących oraz do nich skierowanych, sprawiło, iż specjalne potrzeby czytelników zostały dostrzeżone i wszelkie wymagania dostępności zostały spełnione.

W fazie druku zastosowano papier o wysokiej jakości, starannie dobranym odcieniu bieli i dużej gramaturze, by uniknąć, nieprzyjemnych i skutecznie utrudniających osobom słabowidzącym odbiór, efektów, takich jak: przebijanie zawartości jednej strony na drugą, słaby kontrast pomiędzy czcionką a tłem.

Czasopismo, w nakładzie 1000 egzemplarzy, rozesłano bezpłatnie do instytucji zajmujących się niesieniem pomocy osobom z dysfunkcją wzroku, za których pośrednictwem trafiło do osób niepełnosprawnych.

Dodatkowo przygotowana została wersja elektroniczna czasopisma, dystrybuowana na płytach CD oraz dostępna do pobrania na stronie internetowej www.tyfloswiat.pl

Materiały pozyskane zostały od autorów specjalizujących się w tematyce technologii dla osób niewidomych i słabowidzących oraz w tematyce rehabilitacji zawodowej i społecznej.

Pierwszy numer czasopisma zawierał następujące artykuły:

- Klaus Knopper, „Bez barier” – dostępność systemu operacyjnego Linux dla osób niewidomych i słabo widzących,
- Henryk Lubawy, „Sygnalizacja na przejściach dla pieszych” – problemy z dostosowaniem sygnalizacji dźwiękowej do potrzeb osób niewidomych,
- Marcin Patoczka, „Dostępne WWW” – przystosowanie stron WWW do potrzeb niewidomych,
- Renata Olszewska, „Dyktafon cyfrowy – podręczny notatnik” – możliwości zastosowania dyktafonów cyfrowych, porady dotyczące zakupu dyktafonu,
- Michał Dziwisz, „Nie tylko szachy” – dostosowanie gier komputerowych do potrzeb osób niewidomych, audio gry,
- Michał Dziwisz, „Tyflopodcast” – opis pierwszego polskiego podcastu dla osób niewidomych
- Marcin Matys, „Tyflografika” – zastosowanie grafiki wypukłej w procesie edukacji osób z dysfunkcją wzroku,
- wywiad z Romanem Roczeniem, „Nie daj się” – wywiad z organizatorem rejsu Zawiszą Czarnym, w którym połowę załogi rokrocznie stanowią osoby niewidome.

Drugi numer czasopisma zawierał następujące artykuły:

- Alina Talukder, „Nowe spojrzenie na naukę orientacji przestrzennej” – wykorzystanie dźwięku podczas nauki orientacji przestrzennej,
- Michał Dziwisz, „Klango – środowisko programistyczne dla niewidomych” – centrum medialne dla niewidomych,
- Henryk Lubawy, „Powiększalnik telewizyjny” – informacje dotyczące wyboru powiększalnika telewizyjnego, opis dostępnych urządzeń,
- Marek Jakubowski, „Niech brajl będzie widoczny” – standardy napisów brajlowskich na opakowaniach leków,
- Rafał Charłampowicz, „Nawigator” – urządzenie wspomagające samodzielne poruszanie się w terenie,
- Marcin Piwowoński, „Kung-fu dla niewidomych” – sztuki walki dla osób niewidomych,
- Michał Dziwisz, „Radiowcem być” – wskazówki dotyczące zakładania własnej rozgłośni radiowej przez osoby z dysfunkcją wzroku,
- Piotr Witek, „Komórka – niezbędny niewidomego” – oprogramowanie specjalistyczne dedykowane telefonom komórkowym,
- „Krakowski Semestralnik Studentów Niepełnosprawnych” – czasopismo studentów niepełnosprawnych.

Beneficjentami projektu, a więc odbiorcami informacji zawartych w portalu i czasopiśmie stały się nie tylko osoby z uszkodzeniem narządu wzroku, ale również instytucje działające na ich rzecz, dzięki którym aktywnemu pośrednictwu czasopismo miło szansę trafić do dużej liczby odbiorców.

Znalazły się wśród nich:

- Powiatowe Centra Pomocy Rodzinie,
- Ośrodki szkolno-wychowawcze dla dzieci niewidomych i słabowidzących,
- Szkoły otwarte, w których uczą się dzieci niewidome i słabowidzące,
- Uczelnie wyższe, na których działają Rzecznicy bądź Biura ds. Osób Niepełnosprawnych,
- Jednostki terenowe Polskiego Związku Niewidomych,
- Biblioteki publiczne oraz samorządowe posiadające oddziały lub zbiory przeznaczone dla osób z dysfunkcją wzroku.

Dzięki zróżnicowanym kanałom dystrybucji wsparciem objęte zostały 3343 osoby niepełnosprawne oraz 659 instytucji działających na ich rzecz.

Dzięki przesłaniu czasopisma w formie elektronicznej i drukowanej do ośrodków specjalnych, szczególnie do bibliotek prowadzonych w ramach tych ośrodków, uczniowie tychże mogli się zapoznać z informacjami zawartymi w publikacjach.

Dowodem na duże zainteresowanie oraz potrzebę otrzymywania informacji, jakie zawarte zostały w mediach tworzonych w ramach projektu jest fakt, iż zarówno instytucje, jak i osoby prywatne same zgłaszały się do Fundacji Instytut Rozwoju Regionalnego, będącej wydawcą „Tyfloświata” z prośbą o prenumeratę czasopisma. Powstanie czasopisma i portalu „Tyfloświat” spotkało się z pozytywnym przyjęciem w środowisku osób niepełnosprawnych, czego dowodem jest jego obecność w mediach.

Kolejne numery czasopisma stały się przedmiotem dyskusji w audycjach radiowych (Sygnały Świata, Radio Merkury – 25.11.2008 i 01.03.2009).

Informacje o pojawieniu się nowych mediów zostały również dostrzeżone na łamach stronach, forów internetowych i społecznościowych list dyskusyjnych m.in.:

- Lista Dyskusyjna Typhlos,
- Lista Dyskusyjna PZN,
- Forum www.forum.e-masaz.pl,
- <http://www.rnis.republika.pl/poradnia/index.html>
- <http://www.staff.amu.edu.pl/~henrykl/>
- <http://bariery.uq.gda.pl/orientacja.html>
- <http://www.pion.pl/>
- <http://www.kabeks.cal.pl/niewidomi>

Utworzenie portalu i czasopisma pozwoliło na zwiększenie poziomu wiedzy o technologiach dostępowych wśród osób z niepełnosprawnością wzroku oraz osób pracujących na ich rzecz, a co za tym idzie bardziej świadomemu ich doborowi.

Z pewnością przyniesie to wymierne efekty podczas kolejnych edycji programów umożliwiających osobom z dysfunkcją wzroku zakup sprzętu specjalistycznego.

Informacje o powstaniu nowych mediów były ponadto upowszechniane podczas konferencji poświęconych tematyce osób niepełnosprawnych, podczas których czytelnicy mogli również otrzymać czasopismo. Konferencjami tymi były:

- Pełnosprawny Student – konferencja poświęcona obecności osób niepełnosprawnych na uczelniach wyższych, będąca forum wymiany informacji i doświadczeń dla pracowników uczelni, do których obowiązków należy dostosowanie tychże do potrzeb osób niepełnosprawnych,
- Forum Dyskusyjne "Działania samorządów na rzecz osób niepełnosprawnych" – forum poświęcone działalności samorządów na rzecz osób niepełnosprawnych,
- Reha for the blind In Poland – największa w Polsce konferencja poświęcona technologiom dostępowym dla osób niewidomych i słabowidzących, połączona z wystawą sprzętu i oprogramowania specjalistycznego.

Dzięki upowszechnieniu specjalistycznej wiedzy o urządzeniach i oprogramowaniu ułatwiającym dostęp do informacji, komunikację etc., wzrosła również szansa na zwiększenie aktywności zawodowej oraz społecznej osób z dysfunkcją wzroku.

2.3.4. Realizacja zadania „Szkolenia podnoszące umiejętności zawodowe, społeczne i sprawność fizyczną osób niepełnosprawnych” współfinansowanego ze środków PFRON w ramach Programu PARTNERIII, moduł A.

W okresie sierpień – grudzień 2008r w Krakowie przeprowadzono cykl szkoleń, realizowanych w ramach Programu PARTNER III – „Wsparcie zadań i projektów realizowanych na rzecz osób niepełnosprawnych przez organizacje pozarządowe, moduł A (Umowa nr 35/PARTNERIII/08 z dnia 10 czerwca 2008r.)

W toku zadania zrealizowano (sumaryczna liczba godzin dydaktycznych: 779) następujące szkolenia:

- informatyczne (stacjonarne i intensywne, poziom podstawowy i zaawansowany) – 404 godziny dydaktyczne,
- językowe (język angielski, poziom podstawowy) – 144 godziny dydaktyczne,
- interpersonalno-psychologiczne – 100 godzin dydaktycznych,
- elementy sztuk walki i samoobrona – 100 godzin dydaktycznych.

Szkolenia były prowadzone w Krakowie w dwóch głównych trybach:

- szkolenia stacjonarne, zorganizowane w formie jedno- lub dwudniowych zjazdów (czwartek-piątek lub sobota-niedziela), przeznaczone głównie dla osób miejscowych oraz zamieszkałych w takiej odległości od Krakowa, że ich udział w tej formie kursów był dla nich opłacalny organizacyjnie i ekonomicznie,
- szkolenia intensywne, podczas których uczestnicy poznawali dany zakres wiedzy i nabywali nowe umiejętności w toku zajęć prowadzonych w ciągu jednego lub dwóch tygodni roboczych, codziennie po kilka godzin; jako połączone z zakwaterowaniem i wyżywieniem w Krakowie były one przeznaczone głównie dla osób zamieszkałych z dala od Krakowa, chcących w krótkim, ale bardzo intensywnie wykorzystywanym czasie, nabyć możliwie jak najwięcej nowych kompetencji.

Podczas obu typów szkoleń uczestnikom została zapewniona pomoc opiekunów (poruszanie się po Krakowie, pomoc przy posiłkach i w trakcie zajęć).

Uczestnikom zostały zapewnione ciepłe i zimne napoje, oraz:

- w przypadku szkoleń intensywnych – pełne wyżywienie,
- w przypadku szkoleń stacjonarnych – kanapki i drożdżówki.

Termin realizacji zadania

Poniżej przedstawiono terminy realizacji poszczególnych rodzajów szkoleń:

- szkolenia stacjonarne:
  - warsztaty interpersonalno-psychologiczne:
    - 29.08.2008 – 05.10.2008 (osoby z dysfunkcjami wzroku),
    - 25.11.2008 – 17.12.2008 (osoby z dysfunkcjami słuchu),
  - szkolenia informatyczne:
    - 29.08.2008 – 21.12.2008 (osoby z dysfunkcjami wzroku),
    - 27.11.2008 – 17.12.2008 (osoby z dysfunkcjami słuchu),
  - lektoraty języka angielskiego:
    - 05.09.2008 – 20.12.2008,
- szkolenia intensywne:
  - elementy sztuk walki i samoobrony:
    - edycja sierpniowa: 11.08.2008 – 22.08.2008,
    - edycja grudniowa: 08.12.2008 – 12.12.2008,
  - informatyka podstawowa:
    -
    - 15.12.2008 – 19.12.2008.

Liczba beneficjentów ostatecznych zadania

Projekt objął 170 osoboszkoleń, w tym:

- 147 dla **osób dorosłych**, w tym:
  - o znacznym stopniu niepełnosprawności: 107,
  - o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności: 40,
- 23 dla **dzieci i młodzieży** (o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności).

Ocena efektów dofinansowania zadania

Uzyskane w toku prowadzonych kolejny rok szkoleń dla osób niepełnosprawnych doświadczenia wskazują na:

- duże zainteresowanie osób niepełnosprawnych tą formą kształcenia i podnoszenia kwalifikacji, niemożliwą do zrealizowania w inny sposób (ze względu np. na niedostępność szkoleń na otwartym rynku dla osób niepełnosprawnych wzrokowo z uwagi na brak przystosowania materiałów, dla osób

niepełnosprawnych słuchowo ze względu na korzystanie przez trenerów z materiałów w formie audio itp.),

- brak odpowiednio przystosowanych do potrzeb rynku nauki i pracy szkoleń dla osób z dysfunkcjami,
- konieczność zwiększenia szkoleń typu intensywnego (duża „dawka” wiedzy w krótkim czasie, zajęcia połączone z zakwaterowaniem i wyżywieniem uczestników na miejscu szkolenia),
- konieczność realizacji podobnych szkoleń (na kolejnych etapach zaawansowania) w kolejnych latach - zrealizowane ankiety ewaluacyjne wykazały zainteresowanie dotychczasowych uczestników szkoleń ich kontynuacją na poziomie 97,75%,
- wysoki poziom merytoryczny i organizacyjny przeprowadzonych szkoleń, decydujący o właściwej i pełnej realizacji podjętego Zadania przez Fundację Instytut Rozwoju Regionalnego.

Uczestnicy projektu odnieśli m.in. następujące korzyści płynące z udziału w nim:

- zdobyli wiedzę podstawową i/lub poszerzyli już posiadane kwalifikacje z zakresu obsługi komputerów, oprogramowania, wykorzystania globalnej sieci Internet, jak również specjalistycznych technologii dostępowych;
- opanowali podstawy lub poszerzyli dotychczasowej znajomości języków obcych;
- zwiększyli motywację, poprawili samoocenę; wzrosła również ich autoakceptacja;
- zwiększyli umiejętności interpersonalne, komunikacyjne, poprawili zdolności do pracy grupowej, rozwiązywania konfliktów i radzenia sobie ze stresem;
- zwiększyli koordynację i kondycję fizyczną, przekładającą się z jednej strony na zdrowie, zmianę dotychczasowych nawyków (unikanie wysiłku fizycznego) z drugiej zaś na wzrost wiary we własne siły, zwiększenie skłonności do podejmowania ryzyka i działań dotychczas uznawanych za nieosiągalne.

Założenia przewidziane w Projekcie zostały spełnione, a realizacja zadania pozwoliła na zwiększenie wiedzy o technologiach dostępowych wśród osób z dysfunkcją wzroku oraz osobach pracujących na ich rzecz. Dodatkowo, dzięki informacjom dotyczącym dostępnych szkoleń wzrosła wiedza o możliwościach rozwoju osobistego osób niewidomych. Wzrost wiedzy na temat możliwości technologicznych oraz edukacyjnych wpłynął z pewnością na zwiększenie poziomu aktywności zawodowej osób z niepełnosprawnością. Rozpowszechnianie rezultatu Projektu na uczelniach wyższych przyczyniło się ponadto do zwrócenia uwagi rodzimej kadry naukowej na problem tworzenia i adaptowania rozwiązań technologicznych skierowanych do osób z dysfunkcją wzroku.

Fundacja Instytut Rozwoju Regionalnego planuje w najbliższych latach we współpracy z Państwowym Funduszem Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych stale poszerzać zasięg terytorialny swoich szkoleń, organizując zajęcia dla osób zamiejscowych, połączone z ich zakwaterowaniem i wyżywieniem na terenie Krakowa.

Informacje nt tematyki i przebiegu szkoleń

1. Szkolenia stacjonarne

Szkolenia stacjonarne przeznaczone były przede wszystkim dla mieszkańców Krakowa i/lub miejscowości ościennych, zainteresowanych cotygodniowym przyjeżdżaniem na jeden lub dwa (zależnie od rodzaju i liczby szkoleń) dni zajęciowe. Aby umożliwić udział w zajęciach osobom pracującym, uczącym się itp, zajęcia zorganizowano w dwóch turach:

Fundacja Instytut Rozwoju Regionalnego

ul. Wybickiego 3a, 31-261 Kraków, tel. 012 629 85 14, faks: 012 629 85 15, e-mail: biuro@firr.org.pl, www.firr.org.pl, NIP: 677-222-15-66
KRS: 0000170802, Sąd Rejonowy dla Krakowa-Śródmieścia XI WG KRS, Organizacja Pożytku Publicznego, Nr konta 77 2130 0004 2001 0255 9953 0005

- czwartkowo - piątkowej,
- sobotnio - niedzielnej.

1.1 Warsztaty interpersonalno-psychologiczne

1.1.1 Szkolenia dla osób z dysfunkcją wzroku

Grupa szkoleniowa osób z dysfunkcją wzroku obejmowała 40 dorosłych osób, podzielonych na trzy podgrupy, zależnie od terminu odbywania się zajęć w których uczestniczyli:

- Grupa Tygodniowa,
- Grupa Weekendowa 1,
- Grupa Weekendowa 2.

Szkolenie prowadzone było w sposób interaktywny, włączający uczestników do aktywnego udziału w nim, wykorzystujący metody budowania grupy oraz stymulacji aktywności własnej i zespołowej uczestników.

Grupa T (tygodniowa):

- grupa obejmowała 13 beneficjentów,
- grupa zróżnicowana pod względem stopnia utraty wzroku i obejmowała osoby szcążtkowo widzące, słabowidzące, niewidome, jedną osobę głuchoniewidomą,
- zajęcia zrealizowano zgodnie z przedłożonym programem zarówno pod względem merytorycznym jak i formalnym,
- uzyskane efekty pracy:
  - praca z silnym oporem – opór zminimalizowany,
  - otwarcie się na grupę, asymilacja z grupą,
  - zbudowanie więzi i zaufania,
  - ewolucja poczucia tożsamości jako efekt procesów grupowych,
  - uświadomienie własnego oddziaływania na innych; budowania ich emocji, procesów poznawczych i wolicjonalnych,
  - inni ludzie w obrębie mnie samego : przenikanie ekstensji,
- charakterystyka grupy:
  - grupa wykazuje silne zróżnicowanie osób pod względem poziomu sprawności intelektualnej oraz siły procesów wolicjonalnych,
  - wysoki poziom aktywności, bogaty potencjał twórczy to podstawowe cechy tej grupy towarzyszą im wyraźne sprecyzowane oczekiwania wobec zajęć.

Grupa Weekendowa 1:

- grupa obejmowała 14 beneficjentów,
- grupa zróżnicowana pod względem stopnia utraty wzroku i obejmowała osoby szcążtkowo widzące, słabowidzące, niewidome,
- zajęcia zostały zrealizowane zgodnie z przedłożonym programem zarówno pod względem merytorycznym jak i formalnym,
- uzyskane efekty pracy:
  - praca z silnym oporem uczestników pierwszy raz biorących udział w zajęciach warsztatowych – opór zminimalizowany,

- otwarcie się na grupę, asymilacja z grupą,
  - zbudowanie więzi i zaufania,
  - ewolucja poczucia tożsamości jako efekt procesów grupowych,
  - uświadomienie własnego oddziaływania na innych; budowania ich emocji, procesów poznawczych i wolicjonalnych,
  - inni ludzie w obrębie mnie samego : przenikanie ekstensji,
- charakterystyka grupy:
    - grupa wykazuje silne zróżnicowanie osób pod względem poziomu sprawności intelektualnej oraz siły procesów wolicjonalnych,
    - wysoki poziom aktywności, bogaty potencjał twórczy to podstawowe cechy tej grupy towarzyszą im wyraźne sprecyzowane oczekiwania wobec zajęć (osoby biorące udział w programie EQUAL).

Grupa Weekendowa:

- grupa obejmowała 13 beneficjentów,
- grupa zróżnicowana pod względem stopnia utraty wzroku i obejmowała osoby szcążtkowo widzące, słabowidzące, niewidome,
- zajęcia zostały zrealizowane zgodnie z przedłożonym programem zarówno pod względem merytorycznym jak i formalnym,
- uzyskane efekty pracy:
  - praca z silnym oporem uczestników pierwszy raz biorących udział w zajęciach warsztatowych – opór zminimalizowany,
  - otwarcie się na grupę, asymilacja z grupą,
  - zbudowanie więzi i zaufania,
  - ewolucja poczucia tożsamości jako efekt procesów grupowych,
  - uświadomienie własnego oddziaływania na innych; budowania ich emocji, procesów poznawczych i wolicjonalnych,
  - inni ludzie w obrębie mnie samego : przenikanie ekstensji,
- charakterystyka grupy:
  - grupa wykazuje silne zróżnicowanie osób pod względem poziomu sprawności intelektualnej oraz siły procesów wolicjonalnych,
  - wysoki poziom aktywności, bogaty potencjał twórczy to podstawowe cechy tej grupy towarzyszą im wyraźne sprecyzowane oczekiwania wobec zajęć. (osoby biorące udział w programie EQUAL).

1.1.2 Szkolenia dla osób z dysfunkcją słuchu

Grupa szkoleniowa osób z dysfunkcją słuchu obejmowała 15 dziewcząt w wieku 16 - 17 lat, uczennic dwóch klas pierwszych i drugiej liceum ogólnokształcącego oraz klasy drugiej liceum. Program warsztatów został podzielony na trzy bloki tematyczne, związane z rozwojem emocjonalnym, społecznym oraz indywidualnym uczennic.

Formami jakie wykorzystano w warsztatach były: mini wykład, który wprowadzał słuchaczki w tematykę zajęć, praca indywidualna - ćwiczenia, zadania, prezentacje oraz praca grupowa, w trakcie której uczestniczki mogły zapoznać się w sposób praktyczny z omawianą kwestią, same wyciągnąć wnioski jak i podzielić się swoimi spostrzeżeniami i refleksjami z całą grupą.

Tematyka poszczególnych spotkań:

- rozwój indywidualny:

Fundacja Instytut Rozwoju Regionalnego

ul. Wybickiego 3a, 31-261 Kraków, tel. 012 629 85 14, faks: 012 629 85 15, e-mail: biuro@firr.org.pl, www.firr.org.pl, NIP: 677-222-15-66

KRS: 0000170802, Sąd Rejonowy dla Krakowa-Śródmieścia XI WG KRS, Organizacja Pożytku Publicznego, Nr konta 77 2130 0004 2001 0255 9953 0005

- W tej części warsztatów największy nacisk położony został na samopoznanie, ocenę własnej osoby, wgląd oraz diagnozę. Dzięki wstępnemu zapoznaniu się z uczestniczkami przy pomocy metod psychologicznych, stworzona została mapa problemów, które wymagały przepracowania. Głównie skupiały się one wokół problemów z samooceną, niską motywacją wewnętrzną, nieumiejętnością wykorzystywania swoich mocnych stron, brakiem wytrwałości w dążeniu do wyznaczonych celów.
- Dzięki technikom wzmacniającym motywację, diagnozie osobowości, wzmocnieniu samooceny poprzez poznanie swoich mocnych stron oraz umiejętności ich wykorzystywania uczestniczki usprawniały swoje kompetencje osobowościowe.
- rozwój emocjonalny:
  - Blok ten został w dużej mierze poświęcony kształtowaniu takich postaw jak: empatia, asertywność, motywacja oraz umiejętność kierowania własnymi uczuciami. Zamykał go zaprezentowany system wsparcia psychologicznego, dobrany do konkretnych sytuacji problemowych, na które mogą się natknąć uczennice oraz w przypadkach indywidualnych na objęciu konkretnych osób opieką terapeutyczną.
- rozwój społeczny:
  - Ta część warsztatów koncentrowała się głównie na integracji, rozwoju kompetencji społecznych, przybliżeniu mechanizmów grupowych, promocji zachowań pożądanych społecznie oraz wiązała całość wcześniej omawianych zagadnień w odniesieniu do funkcjonowania codziennego zarówno w szkole, jak i w domu oraz w internecie.

1.2 Szkolenia informatyczne

Kurs komputerowy prowadzony był w dwóch trybach, rozróżnianych wg kryterium zaawansowania informatycznego uczestników:

- szkolenie podstawowe,
- szkolenie zaawansowane.

Uczestnicy zajęć zostali również podzieleni na grupy zgodnie z posiadaną niepełnosprawnością:

- osoby z dysfunkcją wzroku,
- osoby z dysfunkcją słuchu.

1.2.1 Szkolenie podstawowe dla osób z dysfunkcją wzroku

Szkolenie podstawowe dla osób z dysfunkcjami wzroku obejmowało podstawową obsługę komputerów oraz oprogramowania specjalistycznego i ogólnoużytkowego:

- podstawy obsługi komputera:
  - omówienie klawiatury,
  - co to jest Windows,
  - pulpit masek zadań i menu START,
  - uruchamianie programów,
  - przełączanie się pomiędzy uruchomionymi programami,
  - okno aplikacji i jego menu,
  - rodzaje elementów w menu,

- menu sterowania,
  - okna dialogowe,
  - typy pól,
  - zamykanie okien,
  - zmiana wyglądu menu START,
- Eksplorator Windows:
    - omówienie programu,
    - wygląd okna EW i poruszanie się w nim,
    - Tworzenie katalogów i poruszanie się po ich strukturze,
    - kopiowanie i przenoszenie plików i katalogów,
    - kasowanie,
    - zmiana nazwy i właściwości,
    - atrybuty,
    - zaznaczanie,
    - kosz i wyciąganie z niego usuniętych elementów,
    - zmiana widoku listy i ustawień programu,
  - Microsoft Word:
    - omówienie edytorów tekstów,
    - pisanie tekstu i poruszanie się po nim,
    - zaznaczanie bloków tekstu,
    - kopiowanie i wycinanie bloków tekstu,
    - zmiana ustawień akapitu,
    - zmiana ustawień czcionki,
    - wyszukiwanie zadanego ciągu znaków,
    - przechodzenie na wybraną stronę,
    - korzystanie ze słownika,
    - tworzenie zakładki i poruszanie się pomiędzy nimi,
  - Internet Explorer:
    - omówienie przeglądarek,
    - wygląd okna programu i poruszanie się po nim,
    - omówienie typów obiektów występujących na stronach i jak z nimi postępujemy,
    - założenie konta pocztowego,
  - Gadu-Gadu:
    - omówienie komunikatorów,
    - pobranie i instalacja programu,
    - rejestracja,
    - omówienie okna programu i poruszanie się po nim,
    - wyszukiwanie znajomych w katalogu publicznym,
    - dodawanie, edycja i kasowanie z listy znajomych,
    - blokowanie osób,
    - rozmowy,
    - archiwum,
  - Outlook Express:
    - omówienie programów pocztowych,

- okno programu OE i poruszanie się po nim,
  - konfiguracja konta pocztowego,
  - Tworzenie nowego e-maila,
  - wysyłanie i odbieranie poczty,
  - dodawanie załączników i zapisywanie ich z odebranych e-maili,
  - tożsamości,
  - reguły wiadomości,
- ABBYY Finereader:
    - omówienie działania programu,
    - wygląd okna programu i poruszanie się w nim,
    - ustawienia wiązki,
    - uwagi na temat skanowanych książek,
    - skanowanie i rozpoznawanie tekstu,
    - zapisywanie (rozpoznanego tekstu, obrazów, wiązki),
    - dodawanie obrazów do wiązki oraz ich kasowanie,
  - Archiwizacja danych (NERO):
    - na czym polega zapisywanie danych na płytach CD i DVD,
    - zmiana rodzaju płyty (CD, DVD) w programie,
    - wybór typu zapisywanych danych na płycie,
    - omówienie opcji dostępnych w oknie dialogowym (ilość sesji na dysku, opis płyty prędkość zapisu test antywirusowy itp.),
    - dodawanie danych do projektu,
    - wybór nagrywarki,
    - czyszczenie płyt wielokrotnego zapisu,
    - wypalanie płyt.

1.2.2 Szkolenie zaawansowane dla osób z dysfunkcją wzroku

Szkolenie zaawansowane dla osób z dysfunkcjami wzroku obejmowało zaawansowane funkcje oprogramowania biurowego, komunikację w Internecie oraz jej wykorzystanie w codziennym życiu:

- MS Word:
  - przypomnienie poznanych wiadomości z Worda (zakładki, słowniki, wyszukiwanie, przeskoki do strony itp),
  - parametryzacja strony,
  - nagłówki i stopki,
  - przypisy,
  - numerowanie stron,
  - tabele i formatowanie,
  - słownik i tezaurus,
  - skróty klawiaturowe,
  - rozdziały i spisy treści,
  - hiperłącza,
  - współpraca programów udźwiękowiających i powiększających z MS Word,
- MS Excel:
  - przypomnienie poznanych wiadomości z Excela,
  - tworzenie arkuszy i skoroszytów,

- poruszanie się między arkuszami i skoroszytami,
- specjalne funkcje edycyjne,
- formaty i rodzaje komórek,
- formuły i odwołania, funkcje,
- parametryzacja wydruków,
- współpraca programów udźwiękowiających i powiększających z MS Excel,
- możliwe zastosowania programu.

- Wyszukiwanie informacji w Internecie:
  - przypomnienie ogólnych informacji o przeglądarkach internetowych,
  - przypomnienie posługiwania się Jawssem w programie IE,
  - omówienie funkcji Jaws ułatwiających przeglądanie strony internetowej,
  - omówienie wyszukiwarek internetowych,
  - formułowanie zapytań w różnych wyszukiwarkach,
  - zagrożenia wynikające z odwiedzania niektórych stron oraz jak rozpoznać czy znalezione informacje SA wiarygodne,
  - omówienie pracy z Mozilla Firefox.

- Wyszukiwanie programów narzędziowych:
  - przypomnienie ogólnych informacji o przeglądarkach internetowych,
  - przypomnienie posługiwania się Jawssem w programie IE,
  - omówienie funkcji Jaws ułatwiających przeglądanie strony internetowej,
  - omówienie wyszukiwania programów w portalach,
  - wyszukiwanie strony producenta programu i pobranie wersji instalacyjnej bezpośrednio z niej,
  - zagrożenia wynikające z instalacji nieznanymi programów wyszukanych w Internecie,

- Outlook Express:
  - omówienie programów pocztowych,
  - okno programu OE i poruszanie się po nim,
  - konfiguracja konta pocztowego,
  - tworzenie nowego e-maila,
  - wysyłanie i odbieranie poczty,
  - dodawanie załączników i zapisywanie ich z odebranych e-maili,
  - tożsamości,
  - reguły wiadomości,

- MS PowerPoint:
  - do czego służy program PowerPoint i jego możliwości,
  - omówienie interface programu oraz zaznajomienie się z obsługą programu,
  - tworzenie nowej prezentacji oraz dodawanie slajdów,
  - kopiowanie i przenoszenie slajdów,
  - zapisywanie i otwieranie prezentacji,
  - tworzenie prezentacji opartej na szablonie,
  - przeglądanie prezentacji i edycja slajdów,
  - przejście slajdów - omówienie opcji dostępnych w oknie dialogowym,
  - animacje na slajdzie,
  - zmiana tła,
  - eksport dokumentów MS Worda do PowerPointa,
  - tworzenie tabel,
  - wstawianie zdjęć,

- hiperłącza,
- Bankowość internetowa:
  - omówienie wygody i zagrożeń związanych z dostępem do konta bankowego za pomocą nowoczesnych kanałów dostępu,
  - omówienie zabezpieczeń stosowanych przez banki,
  - zwrócenie uwagi na programy antywirusowe i ich omówienie pod kątem działania i dostępności dla programów czytających,
  - omówienie działania i dostępności dla programów czytających programów Antyspyware – pobranie przykładowego zainstalowanie i krótka z nim praca,
  - omówienie działania i dostępności programów typu firewall,
  - aktualizacja posiadanego oprogramowania (systemu operacyjnego, przeglądarki internetowej, programu antywirusowego, antyspyware, firewala),
  - zmiana ustawień przeglądarki aby połączenie z bankiem było możliwe oraz bezpieczne,
  - omówienie niezbędnych szczegółów na które należy zwrócić uwagę po wejściu na stronę służącą do logowania się do banku, ale jeszcze przed zalogowaniem się do niego (charakterystyka adresu, certyfikatu),
  - wspomnienie o protokole SSL,
  - jak należy korzystać z banku,
  - wykasowanie z komputera pozostałości po korzystaniu z usług bankowych,
  - wejście na strony kilku banków i porównanie dostępności i możliwości serwisów (przelewy, drukowanie potwierdzeń, historia transakcji itp.).
- Zakupy przez Internet:
  - omówienie wygody i zagrożeń związanych z zakupami przez Internet,
  - omówienie zabezpieczeń jakie są stosowane przez niektóre sklepy i serwisy aukcyjne,
  - jak znaleźć interesujący nas produkt,
  - gdzie i jak sprawdzić wiarygodność sprzedawcy,
  - wejście na Allegro i omówienie portalu,

1.2.3 Szkolenie zaawansowane dla osób z dysfunkcją słuchu

Szkolenie zaawansowane dla osób z dysfunkcjami słuchu obejmowało:

- urządzenia peryferyjne podłączane do komputera:
  - wideorzutnik, podłączenie, eksploatacja,
  - aparat fotograficzny, sposoby komunikacji z komputerem,
  - telefon komórkowy -sposoby komunikacji z komputerem,
  - skaner, skanowanie grafiki,
  - skaner, skanowanie tekstu, funkcja OCR,
  - kamera internetowa, podłączenie, instalacja, użytkowanie,
- Picasa 3.0 Build 57.53:
  - zapoznanie z przykładem programu do obróbki zdjęć,
  - podstawowa obróbka zdjęcia (m.in. korekcja efektu czerwonych oczu, filtry, etc),
  - katalogowanie, opisywanie, nagrywanie zdjęć w postaci prezentacji na CD, archiwizowanie,
- Internet:
  - zasady bezpiecznego korzystania z zasobów sieci Internet, etykieta,

- portale edukacyjne,
- portale internetowe, pomocne osobom niepełnosprawnym,
- portale internetowe dla osób niesłyszących,
- komunikacje w sieci,
- Microsoft Publisher:
  - zapoznanie z programem, jego przeznaczeniem i możliwościami,
  - tworzenie wizytówek,
  - tworzenie zaproszenia i ulotki,
  - tworzenie własnej strony WWW,
- programy edukacyjne:
  - zapoznanie z przykładami programów edukacyjnych, instalacja, sposób korzystania,
- zasady dobrej prezentacji, tworzenie prezentacji wielosłajdowej,
- animacje niestandardowe, przejścia slajdów, chronometraż.

1.3 Lektoraty języka angielskiego

Lektoraty prowadzono w formie zajęć aktywnych, zmuszających uczestników do wykazywania inwencji własnej, jak również wykorzystujących liczne pomoce naukowe (będące w posiadaniu Fundacji Instytut Rozwoju Regionalnego). Materiały zostały przygotowane w sposób umożliwiający korzystanie z nich przez osoby z dysfunkcjami wzroku (druk powiększony, Braille'a, forma elektroniczna materiałów szkoleniowych).

W zajęciach uczestniczyły ogółem 22 osoby, podzielone na dwie grupy:

- grupa tygodniowa,
- grupa weekendowa.

Lektoraty obejmowały następujące elementy:

- wstęp z zakresu wymowy (alfabet, tongue twisters), struktura i użycie czasu Simple Present,
- dwa obszary leksykalne: rodzina i przymyki,
- nazwy krajów, języków i narodowości, zaimki osobowe, powtórka z przedimków,
- słownictwo z zakresu tzw. everyday English (przydatne na zakupach: ubrania, frazy z jakimi można się spotkać w sklepie), stopniowanie przymiotników,
- słownictwo z zakresu „zakupy”, stopniowanie przymiotników, wprowadzenie słownictwa z zakresu „zawody” oraz „kierunki”,
- opisywanie pogody, zagadnienie rzeczowników policzalnych i niepoliczalnych,
- słownictwo służące do nazywania części ciała, analiza porównawcza pomiędzy czasami Simple Present i Simple Past,
- czasy Simple Present, Simple Past, słownictwo z zakresu ubrania, pogoda, angielski sytuacyjny, słownictwo związane z „kalendarzem” – pory roku, daty itd., rozróżnienie w użyciu 'too' i 'to',
- słownictwo związane z naturą; głównie ze zwierzętami,
- słownictwo związane z wyposażeniem domu i jego budową,
- przydatne frazy podczas wizyty u lekarza, opis wyglądu, czasowniki modalne, użycie przysłowka a użycie przymiotnika,
- słownictwo związane z produktami żywnościowymi,
- porównanie struktur czasów gramatycznych (Simple Present, Simple Past, Present Continuous,
- określniki oraz liczebniki (some, any, all, many, much).

2. Szkolenia intensywne

Szkolenia intensywne przeznaczone były przede wszystkim dla osób spoza Krakowa, których udział w zajęciach stacjonarnych nie był ekonomicznie lub organizacyjnie uzasadniony (np. ze względu na zbyt dużą odległość miejsca zamieszkania od Krakowa, zbyt długi czas dojazdu itp.).

2.1 Elementy sztuk walki i samoobrony

2.1.1 Edycja sierpniowa

2.1.1.1 Tematyka i program szkoleń

Szkolenie obejmowało następujące elementy i realizowane przez nie cele:

- objaśnienie i pokaz oddechu brzuszego i jego zastosowanie w sytuacjach stresu. Ćwiczenia koordynujące oddech i ruch ramion. Opanowanie stresu w sytuacjach stresu.
- objaśnienie i pokaz zaston przedramionami. Ćwiczenia koordynujące płynną pracę ramion. Poprawa koordynacji ruchowej.
- objaśnienie i pokaz kroków oraz pracy ciałem. Ćwiczenia pozwalające opanowanie kierunków siły. Poprawa orientacji w przestrzeni.
- objaśnienie i pokaz padów, rozciąganie obręczy biodrowej oraz kończyn dolnych. Ćwiczenia gibkości. Zwiększenie pewności siebie.
- ćwiczenia obręczy barkowej, m. brzucha, przedramion, dłoni. Zwiększenie sprawności fizycznej. Poprawa cech motorycznych.
- objaśnienie i pokaz podstawowych zasad dźwigni na stawy. Ćwiczenia praktyczne pozwalające poznać zasady dźwigni na stawy. Techniczne opanowanie technik. Poprawa koncentracji i koordynacji ruchowej.

2.1.1.2 Przebieg szkoleń i liczba uczestników

W dniach 11 do 22 sierpnia 2008 roku w Krakowie odbył się obóz z tematyki elementów sztuk walki z zastosowaniami dla osób niewidomych i słabowidzących zorganizowany w ramach FIRR. Obóz odbył się w Krakowie, zajęcia odbywały się na terenie Akademii Tradycyjnych Sztuk Walki przy ul. Stradomskiej 11. Zajęcia zorganizowane były dla dwóch grup - pierwszą z grup były osoby początkujące, natomiast drugą grupę stanowiły osoby, które zetknęły się z programem elementów sztuk walki na wcześniej zorganizowanych obozach lub innych zajęciach organizowanych w ramach FIRR.

Zajęcia odbywały się 2 razy dziennie po 2 godziny zegarowe dla każdej z grup - od poniedziałku do piątku przez 2 tygodnie z tym, że zajęcia z piątku 22.08.2008 roku z uwagi na zaplanowane powroty uczestników zostały odwołane, w zamian odbyły się natomiast zajęcia w sobotę 16.08.2008 roku przed południem. Łącznie każda grupa miała 40 godzin zegarowych zajęć. Grupa początkująca miała zajęcia od godziny 9.30 do godziny 11.30 oraz od godziny 15.00 do godziny 17.00 natomiast grupa druga „zaawansowana” miała zajęcia od godziny 11.30 do 13.30 oraz 17.00 do 19.00. Grupy liczyły po około 10 uczestników.

Zajęcia odbywały się zgodnie z zaplanowanym harmonogramem w zgodzie z konspektem. Nie było większych utrudnień w prowadzeniu zajęć - uczestnicy starali się zachować należyłą dyscyplinę i przejawiali pozytywny stosunek do przeprowadzanego szkolenia.

W grupie początkującej ćwiczyły osoby o ogólnie nie najlepszej ogólnej kondycji fizycznej. Trening w jego pierwszym tygodniu nastawiony był w dużej mierze na rozwój ogólny - wykonywane było dużo ćwiczeń przygotowujących do dźwigni, wzmacniających, rozciągających. W drugim tygodniu trening przybrał formy

bardziej techniczne - nauczane były dźwignie, wykorzystanie pracy ciała. Wszyscy z uczestników nabyli nowe umiejętności, znacząco podnieśli koordynację ruchową. Stosunkowo największe braki przejawiał PW (słabowidzący), który często wydawał się być zagubiony i ciężko było mu się zmobilizować i skoncentrować na treningu. Z uwagi na problemy zdrowotne do końca obozu nie ćwiczył MZ (osoba niewidoma). Mirosław przejawiał duże zainteresowanie i zaangażowanie w pierwszym okresie treningu, początkowo miał jednak duże problemy z uwagi na chyba najniższy rozwój fizyczny wśród męskiej części grupy. Dość szybko z uczestnictwa z obozu zrezygnował TG (słabowidzący), który nie podał instruktorom motywów rezygnacji z zajęć. Pozostali uczestnicy przejawiali sporą chęć do nauki technik samoobrony i starali się na miarę swoich możliwości wykonywać wszystkie ćwiczenia.

Osoby te podniosły poziom koordynacji ruchowej i nabyły nowe umiejętności techniczne. Wydaje się, że znaczna część osób z dużym zainteresowaniem i ambicją uczestniczyła w zajęciach starając się nabyć maksymalną ilość umiejętności. Stosunkowo największe zainteresowanie przejawiali:

- KJ (słabowidzący), który chyba również był osobą o najlepszym wytrenowaniu ogólnym i najlepszej kondycji
- TM (osoba niewidoma)

Wśród uczestniczących kobiet największe zaangażowanie przejawiała MM (słabowidząca), starająca się wykorzystać możliwie największe możliwości w treningu, natomiast MJ (słabowidząca) oraz AW (osoba niewidoma) miały okresowo problemy ze skupieniem się na zajęciach. Wśród uczestników niewątpliwie wyróżniali się w zaangażowaniu WG (słabowidzący) oraz GR (słabowidzący).

W grupie „zaawansowanej” uczestnicy w pierwszym okresie powtarzali umiejętności nabyte na poprzednich szkoleniach. Należy zauważyć, iż w dużej mierze zapomnieli nabyte wcześniej umiejętności i wiele elementów trzeba było ćwiczyć od początku. W grupie uczestniczyło 2 osoby, które ćwiczyły regularnie na zajęciach organizowanych w ramach projektu FiRR - AŁ (słabowidzący) oraz PW (bardzo słabo widzący). PW uczestniczył tylko w pierwszym tygodniu zajęć z uwagi na zaplanowany wyjazd wakacyjny. Oboje przejawiali duże zaangażowanie, wciąż jednak występowały pewne braki techniczne. PW wciąż poruszał się dość sztywno na zajęciach, natomiast AŁ często „gubił” szczegóły techniczne. Z pozostałych osób wyróżniali się zaangażowaniem i umiejętnościami:

- TS (słabowidzący) posiadający dodatkowe utrudnienie w postaci braku przedramienia - Tadeusz dopasowywał techniki do własnych możliwości fizycznych, wykazywał w tym jednak bardzo duże zrozumienie aspektów technicznych
- CW (słabowidzący)
- MZ (słabowidząca) - starała się wykonywać możliwie najdokładniej wszelkie ćwiczenia, posiadała jednak znaczne braki w sile fizycznej i ogólnym wytrenowaniu co niejednokrotnie uniemożliwiało jej prawidłowy trening

Ponadto dość poprawnie technicznie i ze sporym zaangażowaniem trenowała HO (osoba niewidoma) oraz TD (słabowidzący). HW posiadała największe trudności w ocenie usytuowania własnej osoby w przestrzeni. HP (osoba niewidoma) oraz JB (osoba niewidoma) posiadali dość duże braki. HP - szczególnie w pierwszym okresie treningu - nie potrafiła należycie skoncentrować się i zaangażować, posiada ponadto znaczne braki w rozwoju fizycznym, natomiast JB bardzo często wymagał bardzo szczegółowego instruktazu i często zapominał o wielokrotnie wskazywanych elementach. TK (osoba niewidoma) nie uczestniczył w całości obozu opuszczając kilka zajęć. Pomimo tego jego umiejętności i zaangażowanie w treningi należy ocenić pozytywnie. TK wykazywał się dużym zrozumieniem nauczanego programu.

Ogólnie postęp oraz zaangażowanie obydwu grupy należy ocenić pozytywnie. Każdy z uczestników nabył nowe umiejętności techniczne, poprawiając przy tym koordynację, stabilność postawy, a także ocenę otaczającej go przestrzeni. Po przykładzie grupy „zaawansowanej” należy ponownie zaznaczyć, iż długotrwała przerwa w treningu powoduje utratę nabytych umiejętności. Codzienny trening natomiast, służy szybkiej poprawie każdego w zasadzie aspektu motoryki uczestnika jak również kierunkuje jego umysł na pokonywanie nowych zmagających.

2.1.2 Edycja grudniowa

2.1.2.1 Tematyka i program szkoleń

Szkolenie obejmowało następujące elementy i realizowane przez nie cele:

- objaśnienie i pokaz oddechu brzuszego i jego zastosowanie w sytuacjach stresu. Ćwiczenia koordynujące oddech i ruch ramion. Opanowanie stresu w sytuacjach stresu.
- objaśnienie i pokaz zasłon przedramionami. Ćwiczenia koordynujące płynną pracę ramion. Poprawa koordynacji ruchowej.
- objaśnienie i pokaz kroków oraz pracy ciałem. Ćwiczenia pozwalające opanowanie kierunków siły. Poprawa orientacji w przestrzeni.
- objaśnienie i pokaz padów, rozciąganie obręczy biodrowej oraz kończyn dolnych. Ćwiczenia gibkości. Zwiększenie pewności siebie.
- ćwiczenia obręczy barkowej, mięśni brzucha, przedramion, dłoni. Zwiększenie sprawności fizycznej. Poprawa cech motorycznych.
- objaśnienie i pokaz podstawowych zasad dźwigni na stawy. Ćwiczenia praktyczne pozwalające poznanie zasad dźwigni na stawy. Praktyczne opanowanie technik. Poprawa koncentracji i koordynacji ruchowej.
- objaśnienie i pokaz walki w parterze. Ćwiczenia praktyczne. Praktyczne opanowanie technik.

2.1.2.2 Przebieg szkoleń i liczba uczestników

W miesiącu grudniu 2008 roku w ramach Szkoły Sztuk Walki organizowanych przez Fundację Instytut Rozwoju Regionalnego z elementów sztuk walki. W zajęciach tych uczestniczyły osoby zgodnie z prowadzoną listą obecności i odbywały się zgodnie z załączonym szczegółowym harmonogramem. Zajęcia odbywały się 2 razy dziennie, trwały każdorazowo po 2 godziny zegarowe – od godz. 10.30 do 12.30 oraz od 15.30 do 17.30.

W trakcie zajęć realizowano program zgodnie z ustalonym planem i harmonogramem. Doskonalono techniki nauczane podczas dotychczasowego szkolenia w ramach projektu oraz wcześniejszych Szkół Sztuk Walki, a ponadto wprowadzono nowe elementy – tj. w szczególności podstawy walki w parterze, po wywróceniu się z przeciwnikiem na podłoże.

Program Zrealizowano w całości bez większych utrudnień i problemów organizacyjnych. Uczestnicy przychodzili na zajęcia punktualnie. Ogólnie należy ocenić stosunek uczestników do zajęć jako pozytywny – chętnie uczestniczyli w ćwiczeniach, reagowali na komendy prowadzących, wykazywali ogólnie duże zaangażowanie emocjonalne jak i fizyczne w treningu. Zajęcia z elementów sztuk walki były dobrowolne – do uczestnictwa zaproszono wcześniej trenujące osoby.

W ocenie prowadzących zajęcia pozytywnie wpłynęły na kondycję psychofizyczną uczestników. Zdecydowana większość uczestników w dobrym stopniu przyswoiła i utrwaliła sobie część techniczną nauczanego programu. W czasie części powtórkowej i podstawowej treningu doskonalono zasady poruszania się w treningu z partnerem, w szczególności ustawiania własnego ciała względem prowadzonej techniki i partnera. Celem ćwiczeń była poprawa ogólnej orientację w przestrzeni względem „partnera-napastnika”, a także umiejętności wyczucia kierunków ataku i skierowania właściwej reakcji obronnej. Nowa część techniczna, tj. walka w parterze rozwijała dalsze elementy walki nauczane w ramach szkoleń – ta część wpłynęła również na wzmocnienie fizyczne, rozwój umiejętności wykorzystywania własnego ciała do kontrolowania i obezwładnienia osoby.

2.2 Informatyka podstawowa

2.2.1 Tematyka i program szkoleń

Szkolenie obejmowało podstawową obsługę komputerów oraz oprogramowania specjalistycznego i ogólnoużytkowego:

- podstawy obsługi komputera:
  - omówienie klawiatury,
  - co to jest Windows,
  - pulpit masek zadań i menu START,
  - uruchamianie programów,
  - przełączanie się pomiędzy uruchomionymi programami,
  - okno aplikacji i jego menu,
  - rodzaje elementów w menu,
  - menu sterowania,
  - okna dialogowe,
  - typy pól,
  - zamykanie okien,
  - zmiana wyglądu menu START,

- Eksplorator Windows:
  - omówienie programu,
  - wygląd okna EW i poruszanie się w nim,
  - Tworzenie katalogów i poruszanie się po ich strukturze,
  - kopiowanie i przenoszenie plików i katalogów,
  - kasowanie,
  - zmiana nazwy i właściwości,
  - atrybuty,
  - zaznaczanie,
  - koszyk i wyciąganie z niego usuniętych elementów,
  - zmiana widoku listy i ustawień programu,

- Microsoft Word:
  - omówienie edytorów tekstów,
  - pisanie tekstu i poruszanie się po nim,
  - zaznaczanie bloków tekstu,
  - kopiowanie i wycinanie bloków tekstu,
  - zmiana ustawień akapitu,
  - zmiana ustawień czcionki,
  - wyszukiwanie zadanego ciągu znaków,
  - przechodzenie na wybraną stronę,
  - korzystanie ze słownika,
  - tworzenie zakładki i poruszanie się pomiędzy nimi,

- Internet Explorer:
  - omówienie przeglądarki,
  - wygląd okna programu i poruszanie się po nim,
  - omówienie typów obiektów występujących na stronach i jak z nimi postępujemy,
  - założenie konta pocztowego,

- Gadu-Gadu:
  - omówienie komunikatorów,

- pobranie i instalacja programu,
- rejestracja,
- omówienie okna programu i poruszanie się po nim,
- wyszukiwanie znajomych w katalogu publicznym,
- dodawanie, edycja i kasowanie z listy znajomych,
- blokowanie osób,
- rozmowy,
- archiwum,

- Outlook Express:
  - omówienie programów pocztowych,
  - okno programu OE i poruszanie się po nim,
  - konfiguracja konta pocztowego,
  - Tworzenie nowego e-maila,
  - wysyłanie i odbieranie poczty,
  - dodawanie załączników i zapisywanie ich z odebranych e-maili,
  - tożsamości,
  - reguły wiadomości,

- ABBYY Finereader:
  - omówienie działania programu,
  - wygląd okna programu i poruszanie się w nim,
  - ustawienia wiązki,
  - uwagi na temat skanowanych książek,
  - skanowanie i rozpoznawanie tekstu,
  - zapisywanie (rozpoznanego tekstu, obrazów, wiązki),
  - dodawanie obrazów do wiązki oraz ich kasowanie,

- Archiwizacja danych (NERO):
  - na czym polega zapisywanie danych na płytach CD i DVD,
  - zmiana rodzaju płyty (CD, DVD) w programie,
  - wybór typu zapisywanych danych na płycie,
  - omówienie opcji dostępnych w oknie dialogowym (ilość sesji na dysku, opis płyty prędkość zapisu test antywirusowy itp.),
  - dodawanie danych do projektu,
  - wybór nagrywarki,
  - czyszczenie płyt wielokrotnego zapisu,
  - wypalanie płyt.

Liczba zrealizowanych osoboszkoleń

Poniżej przedstawiono statystyczne zestawienie osobo szkoleń, wraz z podziałem ich uczestników na grupy wiekowe (dzieci i młodzież/osoby dorosłe):

- warsztaty interpersonalno-psychologiczne:
  - zajęcia dla osób z dysfunkcjami wzroku: 40 osoboszkoleń, w tym:
    - osoby dorosłe: 40,

Fundacja Instytut Rozwoju Regionalnego

ul. Wybickiego 3a, 31-261 Kraków, tel. 012 629 85 14, faks: 012 629 85 15, e-mail: biuro@firr.org.pl, www.firr.org.pl, NIP: 677-222-15-66
KRS: 0000170802, Sąd Rejonowy dla Krakowa-Śródmieścia XI WG KRS, Organizacja Pożytku Publicznego, Nr konta 77 2130 0004 2001 0255 9953 0005

- zajęcia dla osób z dysfunkcjami słuchu: 15 osoboszkoleń, w tym:
    - dzieci i młodzież: 15,
  - szkolenia informatyczne:
    - szkolenie podstawowe dla osób z dysfunkcjami wzroku: 26 osoboszkoleń, w tym:
      - osoby dorosłe: 26,
    - szkolenie zaawansowane dla osób z dysfunkcjami wzroku: 30 osoboszkoleń, w tym:
      - osoby dorosłe: 30,
    - szkolenie zaawansowane dla osób z dysfunkcją słuchu: 8 osoboszkoleń, w tym:
      - dzieci i młodzież: 8,
  - lektoraty języka angielskiego: 23 osoboszkolenia, w tym:
    - osoby dorosłe: 23,
  - elementy sztuk walki i samoobrony: 28 osoboszkoleń, w tym:
    - osoby dorosłe: 28.
-

2.3.5. Realizacja projektu „CZARNA KSIĘGA DYSKRYMINACJI – Kampania informacyjna na rzecz wdrożenia zapisów Konwencji Narodów Zjednoczonych o prawach osób niepełnosprawnych” współfinansowanego ze środków PFRON w ramach Programu PARTNERIII, moduł B.

Celem projektu było poddanie analizie polskiego systemu prawnego pod kątem zapisów dyskryminujących osoby niepełnosprawne. Zapisy te zostały zebrane w „Czarnej księdze dyskryminacji” i zaprezentowane społeczeństwu. Analiza ta ma być elementem wdrażania Konwencji Narodów Zjednoczonych o prawach osób niepełnosprawnych, która została podpisana przez Polskę w dniu 30 marca 2007 r.

Zgodnie ze złożonym wnioskiem realizacja projektu obejmowała następujące działania:

1. Skompletowanie rady programowej projektu złożonej z osób o znaczącym autorytecie społecznym
2. Dokonanie wstępnej analizy zapisów Konwencji NZ o prawach osób niepełnosprawnych i Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, które będą stanowić busołę dla dalszych działań.
3. Skompletowanie zespołu ekspertów z różnych obszarów prawa, których zadaniem będzie odnalezienie zapisów dyskryminujących osoby niepełnosprawne i sporządzenie ich wykazu zgodnie z opracowanym formularzem uniformizującym.
4. Poddawanie kolejnych zapisów konsultacjom społecznym za pośrednictwem specjalnie stworzonej strony internetowej pozwalającej na komentowanie przez użytkowników.
5. Zorganizowanie trzech konferencji prasowych, których celem było dotarcie do mediów z informacją o projekcie i jego celach oraz o osiągniętych już rezultatach.

6. Opublikowanie Konwencji NZ o prawach osób niepełnosprawnych oraz przygotowanie komentarza, które dostarczyło Polskie Stowarzyszenie na rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym.
7. Przekazanie mediom opisów istniejących w Polsce przypadków dyskryminacji osób niepełnosprawnych, których celem miało być upowszechnienie wiedzy w społeczeństwie na temat dyskryminacji (kampania informacyjna), a także zapewnienie akceptacji społecznej dla ich usuwania.
8. Obsługa medialna konsultacji społecznych wśród organizacji pozarządowych realizowanych przez Polskie Forum Osób Niepełnosprawnych w celu prawidłowej koordynacji działań. Współpraca ta została zapisana w porozumieniu dołączonym do wniosku.
9. Zebranie wszystkich odnalezionych zapisów dyskryminujących (po konsultacjach) w jednym dokumencie, opracowanie go do publikacji i dystrybucja.

Rada Programowa Projektu

Celem powstania Rady Programowej złożonej z osób o znaczącym autorytecie społecznym było wytyczenie kierunków naszych działań. Osoby te miały stały udział w realizacji projektu i wspierały go merytorycznie.

Pierwszym krokiem było wstępne wytypowanie osób do Rady Programowej (zwanej w trakcie projektu także Radą Autorytetów lub Radą Mędrców). W pierwszej grupie znalazły się takie osoby jak:

- **prof. Stanisława Golinowska,**
- **prof. Andrzej Zoll,**
- **prof. Hubert Izdebski,**
- **prezes Krystyna Mrugalska,**
- **prof. Izabela Łętowska.**

Wszystkim tym osobom zaproponowano udział w projekcie. Ponieważ są to osoby niezwykle zajęte udało się nam wstępnie uzyskać akceptację S. Golinowskiej, K. Mrugalskiej i A. Zolla. Niestety, ten ostatni musiał nam ostatecznie odmówić ze względu na bardzo poważne problemy zdrowotne. Kontynuowaliśmy dalsze poszukiwania korzystając z podpowiedzi p. Krystyny Mrugalskiej i ostatecznie czteroosobowy skład Rady Programowej wyglądał następująco:

1. prof. dr hab. Stanisława Golinowska

Dyrektor Instytutu Zdrowia Publicznego Collegium Medicum, Uniwersytet Jagielloński, Wiceprzewodnicząca Rady Fundacji CASE (Centrum Analiz Społeczno-Ekonomicznych), Członek Polskiej Akademii Nauk; Wydziału Nauk Społecznych oraz Komitetu Nauk o Pracy i Polityce Społecznej

2. Krystyna Mrugalska

prezes Polskiego Forum Osób Niepełnosprawnych, honorowy prezes Polskiego Stowarzyszenia na rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym, przewodnicząca Krajowej Rady Konsultacyjnej.

3. prof. dr hab. Lech Paprzycki

prezes Sądu Najwyższego Izba Karna.

4. prof. Roman Wieruszewski

Kierownik Poznańskiego Centrum Praw Człowieka, Instytut Nauk Prawnych Polskiej Akademii Nauk.

Członkowie Rady Programowej spotykali się z realizatorami projektu i z ekspertami oraz utrzymywali stały kontakt za pośrednictwem poczty elektronicznej na każdym etapie realizacji projektu. Największy wkład w realizację

miała **Pani Krystyna Mrugalska**, która wzięła udział w ośmiu spotkaniach konsultacyjnych, których tematami były:

- dobór tematów do analiz,
- dobór ekspertów i przydzielenie ich do odpowiednich obszarów,
- przygotowania do konferencji prasowych,
- przygotowania do konferencji konsultacyjnych.

Pani Mrugalska uczestniczyła także we wszystkich konferencjach konsultacyjnych, obu posiedzeniach Komisji Nadzwyczajnej Przyjazne Państwo, a także opatrzyła wstępem publikację. Recenzowała także wiele z gotowych ekspertyz dostarczonych w trakcie realizacji projektu.

Niemal równie duży wkład miał **prof. Roman Wieruszewski**, który silnie wspierał realizację projektu przez dokonanie analiz związanych z miejscem Konwencji w polskim systemie prawnym oraz powiązań pomiędzy różnymi traktatami międzynarodowymi. Wziął udział w dwóch konferencjach konsultacyjnych i przygotował opracowanie na temat dochodzenia praw na podstawie zapisów Konwencji. Dokonał także recenzji części materiałów wypracowanych przez ekspertów, co pozwoliło zsynchronizować prace nad Konwencją o prawach osób niepełnosprawnych z innymi traktatami międzynarodowymi.

Pozostali członkowie Rady Programowej uczestniczyli w ostatniej konferencji konsultacyjnej oraz na bieżąco recenzowali pewne propozycje oraz nadawali kierunek pracom ekspertów.

Prof. Stanisława Golinowska zwróciła naszą uwagę na problematykę zdrowotną i dochodową w pracach nad zmianami prawnymi, których celem jest większa integracja osób niepełnosprawnych ze społeczeństwem. Samo zabezpieczenie na minimalnym poziomie dochodów nie wystarczy do wyrównania szans tych osób, ponieważ koszty ich życia są wyższe od przeciętnych, a dochody - niższe.

Spotkania Rady Programowej miały zazwyczaj formę roboczą i tylko w jednym wypadku przybrały formę uroczystego obiadu. Środki na ten obiad pochodziły z innych źródeł, a sam obiad przyniósł wiele cennych spostrzeżeń oraz ustalenie zadań dla członków Rady Programowej.

Wstępna analiza zapisów Konwencji

Pierwszym krokiem do analizy systemu prawnego było dokonanie wstępnego podziału artykułów Konwencji na obszary, które będą możliwe do opracowania przez pozyskanych przez nas ekspertów. Do tego podziału podchodziliśmy kilka razy, ponieważ okazało się to być zadaniem dość trudnym. Konwencja została napisana w taki sposób, że różne obszary tematyczne przenikają się wzajemnie w poszczególnych jej artykułach.

W pracach nad wstępnym podziałem brali udział:

- Jacek Zadrożny,
- Aleksander Waszkielewicz,
- Krystyna Mrugalska,
- Anna Rozborska,
- Jarosław Kamiński.

Po dłuższych dyskusjach treść Konwencji została podzielona mniej więcej według jej artykułów, a artykuły zostały zgrupowane w obszary. Część artykułów okazała się mieć charakter horyzontalny i te zostały potraktowane oddzielnie.

Drugim krokiem było dokonanie wstępnego wyboru ekspertów, którzy mogliby zająć się wydzielonymi przez nas obszarami Konwencji. Ten sam zespół wypracował listę osób spełniających założenia projektu, to znaczy takich, które łączyłyby wiedzę praktyczną dotyczącą problematyki niepełnosprawności i wiedzę prawną. W efekcie rozmów

z potencjalnymi ekspertami dokonywane były modyfikacje podziału Konwencji. Proces ten trwał niemal do końca trwania projektu, bo ostatni obszar został wygenerowany jeszcze w listopadzie.

Niektóre z obszarów nie mieściły się w zaproponowanym początkowo schemacie podziału według artykułów. Część obszarów obejmowała więcej niż jeden artykuł lub wręcz miały charakter horyzontalny. Tak było w wypadku obszaru „niezależne życie”, który obejmował większość treści Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych. Niezbędne okazało się także przygotowanie materiału obejmującego tematy nie związane ściśle z systemem prawnym, a raczej z istniejącą polityką społeczną na rzecz osób niepełnosprawnych.

Zespół ekspertów

Pozyskiwanie ekspertów okazało się znacznie trudniejsze, niż się nam z początku wydawało. Osoby wstępnie wytypowane nie zawsze mogły poświęcić czas na tak zaawansowane prace analityczne. Jednak po pewnym czasie udało się skompletować cały zespół ekspercki. Podczas projektowania planowaliśmy pracę w tandemach: ekspert ds. niepełnosprawności (najczęściej osoba niepełnosprawna) i prawnik specjalizujący się w konkretnym obszarze prawa. Ta metodyka nie okazała się niezbędną, ponieważ większość naszych ekspertów łączyła w sobie oba wymagania. Jednak jeżeli ktoś zgłaszał problem natury prawnej, z którym nie mógł sobie samodzielnie poradzić - natychmiast otrzymywał wsparcie ze strony prawnika. Poniżej znajduje się lista ekspertów, autorów ekspertyz zrealizowanych w projekcie:

- **Dominika Buchalska** (Polski Związek Niewidomych) - obszar sytuacji prawnej zwierząt asystujących.
- **Katarzyna Gędek** – obszar przemocy wobec osób niepełnosprawnych i dostępu do wymiaru sprawiedliwości.
- **Anna Noemi Gryczko** (Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej) - obszar polityki społecznej wobec osób niepełnosprawnych.
- **Katarzyna Heba** (Uniwersytet Gdański) - obszar równości wobec prawa i dostępu do wymiaru sprawiedliwości.
- **Justyna Jaskólska** (niezależny ekspert) - obszary pomocy społecznej, dostępu do ubezpieczeń społecznych i mieszkalnictwa.
- **Jarosław Kamiński** (Polskie Stowarzyszenie na rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym) - obszar równości wobec prawa, samostanowienia.
- **Lidia Klaro-Celej** (Mazowieckie Kuratorium Oświaty) - dostęp do systemu oświaty dzieci z niepełnosprawnością intelektualną.
- **Robert Krawczyk** (Krakowska Szkoła Wyższa).
- **Grażyna Magnuszewska-Otulak** (Uniwersytet Warszawski) - obszar rehabilitacji leczniczej, społecznej i zawodowej, habilitacji oraz końcowa recenzja materiału.
- **Małgorzata Radziszewska** (Stowarzyszenie Kobiety Niepełnosprawnych ONE.PL) - problematyka kobiet niepełnosprawnych.
- **Anna Rogowska** (Narodowy Fundusz Zdrowia) - obszar dostępu do opieki zdrowotnej.
- **Piotr Sałagan** (Uniwersytet Warszawski) - ostateczna analiza i aktualizacja odwołań do aktów prawnych
- **Katarzyna Słodka** (Narodowy Fundusz Zdrowia) - dostęp do komercyjnych ubezpieczeń zdrowotnych

- **Małgorzata Szeroczyńska** (Akademia Pedagogiki Specjalnej) - analiza miejsca definicji zawartych w Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych na gruncie prawa polskiego.
- **Liliana Schwartz** (Politechnika Warszawska) - obszary dostępności architektonicznej i transportowej.
- **Mariusz Świerczyński** (ekspert niezależny) - obszar pomocy społecznej, dostępu do ubezpieczeń społecznych i mieszkalnictwa.
- **Marcin Tyrz** (ekspert niezależny) - obszar dostępu do systemu oświaty i opieki zdrowotnej oraz do usług pomocy społecznej.
- **Piotr Waglowski** (ekspert niezależny, redaktor portalu prawnego <http://prawo.vagla.pl>) - dostęp do technologii, zbieranie danych statystycznych i ochrona danych osobowych.
- **Aleksander Waszkielewicz** (Fundacja Instytut Rozwoju Regionalnego) - dostęp osób niepełnosprawnych do wyższego wykształcenia, programów finansowanych ze środków unijnych oraz usług asystenta osobistego osoby niepełnosprawnej.
- **Halina Waszkielewicz** (Uniwersytet Jagielloński) - dostęp osób niepełnosprawnych do wyższego wykształcenia.
- **Paweł Wdówik** (Uniwersytet Warszawski) - równość uczniów niepełnosprawnych w dostępie do systemu oświaty.
- **Agnieszka Wyszyńska** (Urząd Marszałkowski województwa małopolskiego) - równość w dostępie do programów finansowanych ze środków unijnych.
- **Piotr Zawadzki** (Uniwersytet Warszawski) - obszar zatrudnienia i dostępu do instrumentów rynku pracy osób niepełnosprawnych.
- **Monika Zima** (Uniwersytet Warszawski) - obszar dzieci niepełnosprawnych i rodziny.
- **Michał Orzechowski** (Polskie Stowarzyszenie na rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym).
- **Joanna Piwowońska** (Fundacja Instytut Rozwoju Regionalnego) – nowoczesne technologie dostępne dla osób z dysfunkcją wzroku.
- **Marcin Piwowski** (Fundacja Instytut Rozwoju Regionalnego) – funkcjonowanie osób niepełnosprawnych na rynku pracy.
- **Anna Książek** (Lekarz okulista) – rehabilitacja lecznicza osób niepełnosprawnych.

Konsultacje społeczne

Konsultacje społeczne realizowane były kilkoma metodami:

- za pośrednictwem specjalnie stworzonej strony internetowej;
- poprzez bezpośredni kontakt z organizacjami pozarządowymi i ekspertami;
- poprzez konferencje konsultacyjne realizowane przez Polskie Forum Osób Niepełnosprawnych.

Strona internetowa

Strona internetowa umieszczona pod adresem <http://konwencja.org> powstała we wrześniu na bazie bezpłatnego systemu CMS o nazwie Drupal. W pierwszym etapie został na niej umieszczony pełny tekst Konwencji NZ o prawach osób niepełnosprawnych wraz ze spisem treści. Tekst jest zaczerpnięty ze strony internetowej Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej i datowany jest na marzec 2008 r. Posługiwaliśmy się tym tekstem pomimo, że eksperci zwracali nam uwagę na wątpliwości związane z tłumaczeniem z języka angielskiego. Uwagi te zostały zawarte w opracowaniach.

Poza treścią Konwencji umieściliśmy także informacje o samym projekcie, metodologii prac eksperckich, zaproszenie do informowania o istniejących problemach oraz dane kontaktowe i o sponsorze projektu. Z biegiem czasu zaczęły pojawiać się ekspertyzy i informacje organizacyjne. W początkowej fazie istnienia serwisu

korzystali z niego głównie eksperci sprawdzając, jakie problemy odnaleźli inni, by nie powielać pracy. Ta metoda pracy pozwoliła także na ujednoczenie formy ekspertyz, co ułatwiło dalszą pracę nad redakcją tekstu.

Do serwisu włączone zostały dodatkowe funkcjonalności: komentarze i forum dyskusyjne. Odwiedzający serwis mogli zostawić uwagi pod każdym materiałem opublikowanym w ramach serwisu, a fora miały dać możliwość wymiany poglądów. Pomimo szerokiej akcji informacyjnej narzędzia te nie spełniły oczekiwań i komentarzy i dyskusji było bardzo mało.

Serwis posłużył także do informowania o konferencjach prasowych i konsultacyjnych oraz do udostępniania materiałów konferencyjnych.

Przewidujemy, że serwis internetowy pozostanie po zakończeniu projektu i będzie stanowił centralny punkt propagowania informacji na temat Konwencji NZ o prawach osób niepełnosprawnych. Na stronie pojawiać się będą także informacje na temat postępów prac nad ratyfikacją Konwencji, o planowanych konferencjach i innych wydarzeniach oraz informacje o pojawiających się publikacjach, a jeżeli będzie to możliwe, to także same publikacje.

Zarówno koszty serwera wirtualnego, jak i domeny zostały pozyskane z innych źródeł. Administracją serwisu zajmował się Jacek Zadrozny w ramach swoich obowiązków.

Kontakty bezpośrednie

Nasze poszukiwania niezgodności polskiego prawa z Konwencją były nakierowane także na pozyskiwanie innych źródeł informacji. Z tego powodu skierowaliśmy pytania listowne do następujących instytucji i organizacji pozarządowych:

- Rzecznik Praw Obywatelskich;
- Biuro Pełnomocnika Rządu ds Osób Niepełnosprawnych;
- Helsińska Fundacja Praw Człowieka;
- Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych;
- Polski Związek Niewidomych;
- Polski Związek Głuchych;
- Polskie Stowarzyszenie na rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym;
- Ogólnopolska Federacja Organizacji Osób Niepełnosprawnych Ruchowo.

Ze wszystkich wymienionych wyżej instytucji otrzymaliśmy odpowiedzi tylko z PFRON, HFPC i BON. Pozostałe organizacje nie odpowiedziały w żaden sposób. Wydaje się to poważnym problemem, ponieważ oznacza nikłe zainteresowanie tą problematyką tych instytucji lub brakiem orientacji w opisanych problemach.

Dzięki podpowiedziom doświadczonych osób wykonaliśmy dodatkowe działanie: wysłaliśmy pisma do 460 posłów polskiego parlamentu, a dokładniej do ich biur poselskich. Pismo zawierało prośbę o informacje na temat problemów, z jakimi zgłaszają się do posłów osoby niepełnosprawne. W odpowiedzi otrzymaliśmy 48 pism o różnym poziomie ogólności. Znacząca większość z nich ograniczała się do słów poparcia, ale część zawierała konkretne informacje, czasem wręcz z pełną dokumentacją. Odpowiedzi te zostały przeanalizowane przez nas i część stała się podstawą do dalszych analiz. Wysyłka tych pism miała dodatkowy cel: poinformowanie parlamentarzystów o istnieniu Konwencji NZ o prawach osób niepełnosprawnych, a także promowanie samego projektu i sponsora. Wysyłka ta nie była planowana w pierwotnym budżecie i wymagała korekty. Jednak założony cel został osiągnięty.

Zestawienie posłów i ich informacji

Poniżej znajduje się lista posłów, którzy odpowiedzieli na nasze zapytania szerzej oraz tematy, jakie poruszyli:

Borowski Marek:

- ciężka sytuacja bytowo-materialna i mieszkaniowa, którą niepełnosprawność członka rodziny niejednokrotnie pogłębia;
- umożliwienie niepełnosprawnym głosowania listownego w wyborach do parlamentu i samorządów lokalnych;
- wprowadzenie języka migowego do urzędów;
- bezpłatny dostęp do Internetu i ulgowy do dóbr kultury;
- szkoła integracyjna - sukcesywne dostosowywanie tych budynków do potrzeb niepełnosprawnych uczniów;
- co najmniej 6% wskaźnik zatrudnienia osób niepełnosprawnych (specjalne programy aktywizujące i wzrost nakładów pieniężnych).

Brudziński Joachim:

- PFRON - brak refundacji składek na ubezpieczenie społeczne z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej.

Dunin Artur:

- brak podjazdów dla wózków inwalidzkich;
- brak wind w instytucjach użyteczności publicznej;
- brak personelu znającego język migowy;
- brak dokumentów i formularzy w języku [sic!] Brajla;
- zbyt mało ośrodków prowadzących WTZ;
- zbyt mało szkół zawodowych i technicznych przystosowanych dla osób niepełnosprawnych. Z kolei te, które są, proponują skromną ofertę zawodową;
- zbyt mała liczba książek w języku [sic!] Brajla i na nośnikach audio;
- problemy z dofinansowaniem sprzętu ortopedycznego (brak środków finansowych na pokrycie wkładu własnego);
- niejednolita interpretacja oraz sprzeczne informacje z PCPR i MOPSów dot. rozporządzenia MPiPS z dn. 25 czerwca 2002 roku w sprawie określenia zadań powiatu, które mogą być finansowane ze środków PFRON.

Dziedziczak Jan:

- refundacja składek na ZUS dla osób niepełnosprawnych prowadzących działalność gospodarczą. Liczne błędy wnioskodawców i słaby przepływ dokumentacji w PFRON prowadził do poważnych problemów finansowych osób niepełnosprawnych a nawet do upadłości mikroprzedsiębiorstwa;
- sprawa ulg na przejazdy PKP i PKS.

Fedorowicz Jerzy Feliks:

podał namiar na asystenta ds. osób niepełnosprawnych; skontaktowaliśmy się z nim, ale bez oczekiwanych efektów.

Gawłowski Stanisław:

- obawy PSOUU związane z reformą PFRON.

Gintowt-Dziewałtowski Witold:

- wiele przypadków nieprzestrzegania praw osób niepełnosprawnych. Brak konkretnych przykładów.

Jakubiak Elżbieta:

- koszty budowy podjazdu poniesione przez osobę niepełnosprawną (20%). Kwota ta została zaliczona przez administratora budynku w poczet czynszu.

Jarmuziewicz Tadeusz:

Prośba skierowana przez rodziców dziecka niepełnosprawnego o uregulowanie sytuacji materialno-prawnej rodziców, którzy z powodu stanu zdrowia swojego niepełnosprawnego dziecka są zmuszeni do zaniechania pracy zawodowej. Małżeństwo to postuluje min o: (1) uniezależnienie progu dochodowego uprawniającego do świadczenia pielęgnacyjnego od progu dochodowego obowiązującego dla świadczeń rodzinnych i zastąpienie go limitem obowiązującym w art. 10e Ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych; (2) podniesienie bardzo niskiej kwoty świadczenia pielęgnacyjnego (proponycja minimalnego wynagrodzenia, które od dnia 1 stycznia 2008 r. wynosi 1126zł; (3) coroczna waloryzację tak ustalonego progu dochodowego wg zasad waloryzacji świadczeń emerytalno-rentowych; (4) przywrócenie prawa do świadczenia pielęgnacyjnego dla obojga rodziców (opiekunów) rezygnujących z pracy zawodowej na rzecz opieki nad niepełnosprawnym dzieckiem; (5) przywrócenie prawa do wcześniejszej emerytury rodzicom dzieci niepełnosprawnych; (6). wprowadzenie uwarunkowań prawnych pozwalających na stworzenie nowego zawodu asystenta-pielęgniarsza dla rodziców (opiekunów) niepełnosprawnego dziecka, którzy rezygnują z pracy zawodowej.

Jazłowiecka Danuta:

- bariery architektoniczne;
- lokalizacja przystanku komunikacji miejskiej w oddaleniu od uczelni, gdzie studiował niepełnosprawny;
- zbyt mała liczba ofert pracy dla osób niepełnosprawnych poza zakładami pracy chronionej.

Karpiński Włodzimierz:

- Zgłoszenia nieprawidłowości w wydawaniu kart parkingowych dla inwalidów, wątpliwości co do rzetelności wydawania tych kart;
- prośba o pomoc w utworzeniu wydzielonego miejsca parkingowego na pasie zieleni bezpośrednio przy wyjściu z klatki schodowej zainteresowanego.

Kochanowski Jan:

- swobodne dojście / dojazd do urzędów i instytucji;
- swoboda poruszania się;
- zatrudnienie.

Kozak Zbigniew:

- częsty odbiór świadczeń rentowych z powodu przekroczenia limitu przychodu rocznego;
- wykorzystywanie przez pracodawców słabej pozycji na rynku pracy swoich niepełnosprawnych pracowników. Chodzi tu głównie o pracę w godzinach nadliczbowych;
- utrudniony dostęp do instytucji użyteczności publicznej. Spowodowane jest to tym, iż często urzędy miast, sądy, sejm i senat a także kina, banki, muzea, sklepy, dworce PKP itp. mieszczą się w budynkach wpisanych na listę zabytków. Sprawia to, że próba dostosowania takiego miejsca do potrzeb osoby niepełnosprawnej (szczególnie poruszającej się na wózku inwalidzkim) jest wręcz niemożliwa;
- brak miejsc wyznaczonych np. przy Domach Kultury, w których mogłyby się spotykać osoby niepełnosprawne i organizować w różny sposób swój wolny czas. Do posta zgłosiły się takie osoby (wózkowicze) z prośbą o wsparcie i pomoc w stworzeniu klubu integracyjnego w Gdyni. Niepełnosprawni chcieli mieć możliwość spotkania się, porozmawiania, zorganizowania spotkań z osobami zdrowymi, organizować różne kursy, np tańca na wózkach inwalidzkich, organizować imprezy okolicznościowe.

Kulas Jan:

- Bariery architektoniczne (wysokie chodniki, krawężniki, brak sygnalizacji świetlnej z sygnałem dla głuchoniemych, itp.);
- kwestia zatrudnienia.

Libicki Jan Filip:

- Skargi dot tworzenia nowych barier architektonicznych lub też „nieudolnego ich likwidowania”.

Łybacka Krystyna:

- ponoszenie kosztów ubezpieczenia społecznego przez pracujące osoby niepełnosprawne (renciści). Uzyskiwane dochody z działalności gospodarczej nie są wystarczające na pokrycie składek ZUS;
- brak jasnych i prostych procedur dot. rozliczeń z PFRON-em. Utrudnia to uzyskanie zwrotu składek na ZUS. Złe doświadczenia;
- zła organizacja systemu zniżek na przejazdy PKP, tzn osoba niepełnosprawna - 37% zniżki a opiekun ma 95% zniżki. Kosztowne zdobycie dokumentów uprawniających do zniżek;
- środowisko sportowców niepełnosprawnych prosiło o podjęcie działań legislacyjnych celem poszerzenia grupy uprawnionych do świadczeń dla polskich paraolimpijczyków o osoby startujące w zawodach sportowych w okresie przed oficjalnego zarejestrowania ruchu paraolimpijskiego.

Olejniczak Wojciech:

- niskie świadczenia rentowe lub całkowity ich brak;
- niewielka liczba ofert pracy dla osób z I i III grupą niepełnosprawności z wykształceniem ponadpodstawowym;
- wykorzystywanie niepełnosprawnych pracowników przez pracodawców (praca w godzinach nadliczbowych);

- pomimo inflacji oraz wzrostu innych czynników ekonomicznych kształtujących byt, wysokość świadczenia pielęgnacyjnego nie uległa zmianie od 2004 roku. Podobnie wysokość zasiłku pielęgnacyjnego jest taka sama od 1.09.2006 roku.

Pitera Julia:

- zasady opłacania składek ZUS przez osoby niepełnosprawne w związku ze zmianami prowadzenia działalności gospodarczej obowiązującymi od 1 czerwca 2006r;
- eksmisja osoby niepełnosprawnej z powodu zalegania z opłatami czynszowymi;
- trudności z dowozem niepełnosprawnego dziecka do oddalonej od miejsca zamieszkania szkoły albo na rehabilitację;
- niejasne procedury przyznawania przez PFRON dotacji osobom niepełnosprawnym, np. w programie „Sprawny Dojazd”;
- odmowa PFRONu udzielenia informacji publicznej.

Prządka Stanisława:

- niepełnosprawni proszą o porady dot przysługującej im pomocy ze strony samorządu terytorialnego lub instytucji państwowych;
- prośby o pomoc w zdobyciu wózków inwalidzkich dla osoby dorosłej bądź dziecka;
- Prośby o zainstalowanie windy w budynku;
- prośby o dofinansowanie terapii dziecka z MPD, i leczenia, tj wszczepienia stymulatora mózgu;
- prośby o dofinansowanie dowozu dzieci do zintegrowanych oddziałów przedszkoli i szkół;
- wsparcie finansowe na wyposażenie WTZ, w tym środki transportu;
- likwidacja barier architektonicznych.

Rojek Józef:

- poseł wystosował do Minister Zdrowia interpelację poselską w sprawie przyznawania świadczeń oraz limitów w przedmiocie dofinansowywania zakupu sprzętu ortopedycznego przez NFZ dla osób niepełnosprawnych.

Skrzydłewska Joanna:

- pomimo tego, że na podstawie właściwych przepisów osobom z obustronnym niedosłuchem przysługuje uprawnienie do refundacji dwóch aparatów słuchowych, przez lekarzy przyznawane jest zwykle zlecenie na tylko jeden aparat słuchowy. Jest to spowodowane przede wszystkim brakiem ustawowej definicji pojęcia osoba czynna zawodowo, co często prowadzi do uznaniowości lekarzy w wystawianiu takich zleceń;
- problem refundacji systemów FM wspomagających odbiór dźwięków aparatami słuchowymi. Refundacja tych systemów przysługuje 1 na 10 lat, Zdaniem Pani Poseł okres ten powinien być skrócony np do 5 lat, co jest szczególnie ważne w przypadku dzieci i młodzieży.

Sławiak Bożena:

- nieprzestrzeganie prawa inwalidów wojennych i wojskowych do korzystania poza kolejnością ze świadczeń opieki zdrowotnej oraz usług farmaceutycznych udzielanych w aptekach (szczególnie przepis ten nie jest przestrzegany w przypadku badań typu USG itp.);
- odmowa przyznania renty z ZUS pomimo ciężkiego stanu zdrowia.

Stec Stanisław:

- prośby o dofinansowanie rehabilitacji;
- zwiększenie zatrudnienia osób niepełnosprawnych w administracji państwowej i samorządowej a nie planowanie w budżetach wpłat na PFRON;
- zwiększenie środków pomocy ze strony PCPR w finansowaniu obozów rehabilitacyjnych (40% nie zabezpiecza możliwości udziału części osób, których rodziny nie są zamożne);
- brak odpowiedniej ilości środków na zakup sprzętu pomocnego w poruszaniu się, szczególnie wózków inwalidzkich.

Szczygło Aleksander Marek:

- nierespektowanie przez PFRON rozporządzenia o refundacji składek na ubezpieczenie społeczne dla osób niepełnosprawnych prowadzących własną działalność gospodarczą.

Terlecki Ryszard:

- prośby o wsparcie finansowe w kupnie protezy lub wózka inwalidzkiego.

Tomczak Jacek:

- Zgłoszenia osób niepełnosprawnych starających się o świadczenie rentowe w ZUS;
- zaangażowanie posła w uzyskaniu nauczania indywidualnego dla niepełnosprawnego ucznia;
- interwencja posła dotycząca zmiany regulaminu programu PFRON, który ma na celu pomoc w zakupie auta dla osoby niepełnosprawnej.

Zakrzewska Jadwiga:

- niespójność przepisów, która doprowadza do dowolnej ich interpretacji przez urzędników. Np. w ramach programu: „Sport, Turystyka i Rekreacja” Organizacje Pozarządowe mogą organizować wyjazdy os. niep. w granicach UE. Mimo to w powiecie nowodworskim dofinansowania przyznawane są na wyjazdy tylko w granicach kraju. To samo dotyczy dofinansowania turnusów rehabilitacyjnych: urzędnicy samowolnie ustalają, kto dostanie dofinansowanie, a tym samym wyjedzie na turnus;
- Brak dostatecznej informacji o prawach przysługujących osobom wychowującym dziecko niepełnosprawne lub opiekującym się osobą niepełnosprawną. Brak współpracy pomiędzy MOPS a PCPR co sprawia, że wiele osób nie otrzymuje należnego im dofinansowania. Powinny być ustalone przepisy przyznające godziwe należności finansowe opiekunom osób niepełnosprawnych;
- w powiecie nowodworskim nie ma możliwości korzystania z bezpłatnej, stałej rehabilitacji usprawniającej. Brak jest również specjalistycznej opieki medycznej. Dobrze sytuowani rodzice sami szukają ośrodków rehabilitacyjnych, gorzej jest z biednymi i zagubionymi. Często są to rodziny, w których pracuje jedna osoba, lub matki samotnie wychowujące dzieci niepełnosprawne. Takie rodziny z urzędu powinny mieć zapewnione wyjazdy swoich podopiecznych na turnusy rehabilitacyjne dwa razy w roku, co najmniej na miesiąc. Osobom niepełnosprawnym i ich rodzinom należy stworzyć możliwość korzystania ze stałej opieki psychologa;

- opiekunów osób niepełnosprawnych nurtuje pytanie: „Co będzie gdy mnie zabraknie?”. Marzeniem jest stworzenie przepisów prawnych zabezpieczających podopiecznym godne warunki pobytu w placówkach przystosowanych do ich potrzeb, z odpowiednim personelem, fachową opieką medyczną, specjalistycznym sprzętem rehabilitacyjnym i odpowiedzialnym nadzorem zewnętrznym;
- bulwersujące są przykłady przyznawania orzeczeń o niepełnosprawności przez lekarzy orzeczników. Oto jeden, wcale nie odosobniony przykład. Lekarz orzecznik przyjeżdża do domu chłopca, który skończył 18 lat. Jest to osoba po porażeniu mózgowym, niewidoma, spastyczna, bez kontaktu, na wózku, całkowicie uzależniona od opieki matki osoby samotnej. Po kilku tygodniach przychodzi orzeczenie, zmieniające stopień niepełnosprawności ze znacznego na umiarkowany, co oznacza, że niepełnosprawny może iść do pracy i traci dodatek pielęgnacyjny. Powinno się pozostawić to bez komentarza. Takie orzeczenie winno być przyznawane komisyjnie, a nie przez jednego, bywa, że nieodpowiedzialnego, lekarza;
- w Nowym Dworze Mazowieckim brak jest poradni i lekarzy specjalistów. Często jedynym wyjściem jest podróż do Warszawy i tu zaczynają się problemy. Można pojechać pociągiem lub autobusem. Te ostatnie często są niedostosowane do potrzeb osób niepełnosprawnych. Dotyczy to firmy „Translud” i M - komunikacja miejska. Jedynie niektóre autobusy PKS stwarzają możliwość przewozu niepełnosprawnego na wózku. Jeśli już trafi się na taki autobus, trzeba jeszcze trafić na właściwego kierowcę. Wielu bowiem zachowuje się niewłaściwie w stosunku do niepełnosprawnych i ich opiekunów. Nieuważanie legitymacji osoby niepełnosprawnej i wyproszenie jej z autobusu spowodowało u niej atak padaczki. Osoba ta błąkała się po ulicach nie wiedząc co się z nią dzieje;
- budynki, w których znajdują się ważne instytucje czyli Urząd Miejski i Starostwo Powiatowe nie są dostosowane do potrzeb osób niepełnosprawnych. Każdy architekt projektujący ulicę, czy też budynek użyteczności publicznej powinien uwzględniać potrzeby osób niepełnosprawnych, ponieważ istniejące bariery architektoniczne praktycznie uniemożliwiają niepełnosprawnym normalne funkcjonowanie poza miejscem zamieszkania.

Zieliński Marek:

- likwidacja barier;
- wnioski o zachowanie przedsiębiorstw zatrudniających osoby niepełnosprawne.

Pozostali posłowie

Na nasze pisma odpowiedzieli także inni posłowie, wyrażając poparcie dla naszych działań i oferując dalszą współpracę. Poniżej lista tych posłów:

1. Babalski Zbigniew;
2. Biernat Andrzej;
3. Dolniaka Grzegorz;
4. Drzewiecki Mirosław;
5. Michał Gąsior-Marek Magdalena;
6. Gowin Jarosław;
7. Grzyb Andrzej;
8. Kaźmierczak Jan;
9. Klim Józef Piotr;
10. Kloc Izabela;
11. Komorowski Bronisław;

Fundacja Instytut Rozwoju Regionalnego

ul. Wybickiego 3a, 31-261 Kraków, tel. 012 629 85 14, faks: 012 629 85 15, e-mail: biuro@firr.org.pl, www.firr.org.pl, NIP: 677-222-15-66
KRS: 0000170802, Sąd Rejonowy dla Krakowa-Śródmieścia XI WG KRS, Organizacja Pożytku Publicznego, Nr konta 77 2130 0004 2001 0255 9953 0005

12. Kopyciński Sławomir;
13. Milcarz Henryk;
14. Młyńczak Aldona;
15. Orzechowski Andrzej;
16. Sierakowska Izabella;
17. Skorupa Aleksander Marek;
18. Widacki Jan;
19. Wielichowska Monika;
20. Wojtkowski Marek.

Oznacza to, że łącznie na nasze pisma zareagowało 48 posłów i posłanek. W dalszym toku projektu zwracaliśmy się do nich w celu zaangażowania ich do lobbowania lub wzięcia udziału w konferencjach prasowych i konsultacyjnych, ale bez skutku. Dopiero nawiązanie kontaktu z posłem Januszem Palikotem dało oczekiwany efekt w postaci współpracy w Komisji Nadzwyczajnej Przyjazne Państwo.

W trakcie pojawiania się kolejnych problemów odnalezionych przez ekspertów lub nadesłanych przez inne osoby kontaktowaliśmy się z organizacjami pozarządowymi w celu uzyskania ich opinii w danym temacie. Przykładem może tu być problem zachowania poufności informacji medycznej w wypadku osób głuchych w ich kontaktach z lekarzami (kwestia konieczności posługiwania się tłumaczem języka migowego). Kwestia ta była konsultowana z przedstawicielami Polskiego Związku Głuchych.

Na bieżąco konsultowaliśmy także propozycje rozwiązań przedstawione przez ekspertów z osobami niepełnosprawnymi. Ten tryb pracy pozwolił na dopracowanie pewnych rozwiązań, a jednocześnie pozwolił uzyskać pewną synergii działań i nowe, świeższe spojrzenie na niektóre problemy.

Konferencje konsultacyjne

Bardzo ważnym elementem konsultacji społecznych efektów projektu były trzy regionalne konferencje konsultacyjne. Realizowane były przez Polskie Forum Osób Niepełnosprawnych w ramach programu Partner III dofinansowanego przez PFRON. Odbyły się one odpowiednio:

- 5 listopada w Gdańsku dla organizacji z Polski północnej;
- 17 listopada w Krakowie dla organizacji z Polski południowej;
- 28 listopada w Warszawie dla organizacji z Polski centralnej.

Informacje na temat konferencji oraz materiały konferencyjne umieszczane były na stronie internetowej do pobrania dla wszystkich zainteresowanych. Na każdej konferencji obecni byli: Jacek Zadrozny, Barbara Abramowska i Krystyna Mrugalska jako członek Rady programowej. Na ostatniej konferencji konsultacyjnej w Warszawie obecni byli wszyscy członkowie Rady Programowej i znaczna część ekspertów pracujących w projekcie. Dyskusje i opinie zebrane podczas konferencji konsultacyjnych zostały opracowane i umieszczone na stronie internetowej. Konferencja w Gdańsku była współorganizowana przez Urząd Miasta Gdańska, a otwierał ją Prezydent Miasta Paweł Adamowicz, co bardzo pomogło w zrekrutowaniu uczestników konferencji.

Konferencje prasowe

Celem organizowanych w ramach projektu konferencji prasowych było zainteresowanie dziennikarzy problematyką dyskryminacji osób niepełnosprawnych. Dziennikarze stanowią bardzo ważny element działań rzeczniczych, ponieważ nagłaśniają sytuacje, które nie istnieją w świadomości społecznej. Jednak doświadczenie z poprzednich projektów nauczyło nas, że dziennikarz ma zazwyczaj niewielką wiedzę na temat, o którym pisze. Dlatego dwie pierwsze konferencje zorganizowaliśmy w formie briefingu, to znaczy dyskusji i pracy ekspertów w

obecności dziennikarzy. Te dwie konferencje odbyły się w Centrum Zielna w Warszawie przy ul. Zielnej w dniach 25 września i 27 października 2008 r.

Na obie konferencje na Zielnej - oprócz przedstawicieli mediów - zaproszone zostały organizacje pozarządowe, Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych oraz Biuro Pełnomocnika Rządu ds Osób Niepełnosprawnych. W obu przypadkach zostały przygotowane obszernie materiały dla uczestników zawierające tekst konwencji, informacje o projekcie i sponsorach (konferencje były współfinansowane w ramach innego projektu) oraz materiały opracowane przez ekspertów. Na sali znajdował się także banner z logotypami sponsorów. Stoły zostały ustawione w prostokąt, dzięki czemu wszyscy uczestnicy konferencji byli równoprawni w uczestnictwie w spotkaniu.

Trzecia konferencja odbyła się 9 grudnia 2008 r. w Krakowie, przy ul. Opolskiej 14, przy udziale Forum dyskusyjnego „Działania samorządów na rzecz osób niepełnosprawnych”, organizowanego przez naszą Fundację, podczas którego szeroko przedstawiono osiągnięcia naszego projektu.

Dnia 3 grudnia w Sejmie Rzeczypospolitej Polskiej odbyła się dodatkowa konferencja prasowa. Została ona zwołana przez posła Janiusza Palikota po posiedzeniu Komisji Nadzwyczajnej Przyjazne Państwo, na którym przedstawiliśmy rezultaty naszego projektu.

Opublikowanie Konwencji NZ o prawach osób niepełnosprawnych

Konwencja NZ o prawach osób niepełnosprawnych została opublikowana w następujących formach:

- w formie elektronicznej na stronie internetowej pod adresem <http://konwencja.org>, wraz ze spisem treści i indeksem tematycznym;
- w wersjach elektronicznych na płytach CD-ROM upowszechnianych na konferencjach konsultacyjnych i prasowych - w formacie MS Word pochodząca ze strony Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej;
- w formie zbindowanych wersji drukowanych upowszechnianych wśród dziennikarzy, polityków (na posiedzeniu Komisji Nadzwyczajnej Przyjazne Państwo), osób niepełnosprawnych (między innymi na konferencji Reha for the Blind organizowanej przez Fundację „Szansa” w dniu 5 grudnia 2008 r.);
- w publikacji końcowej jako jej integralny element, opatrzona komentarzem opracowanym przez Jarosława Kamińskiego (PSOUU).

Współpraca z mediami

Dzięki opisanym wcześniej konferencjom prasowym nawiązano pierwsze kontakty z mediami i ukazały się pierwsze materiały prasowe, a po nich audycje radiowe i telewizyjne.

Bezpośrednio po pierwszej konferencji prasowej w portalu Wiadomości 24 ukazał się obszerny artykuł będący relacją z konferencji pt. „Niepełnosprawni dyskryminowani przez prawo”, który znajduje się pod adresem http://www.wiadomosci24.pl/artykul/niepelnosprawni_dyskryminowani_przez_prawo_77011.html

Pierwszy duży materiał prasowy ukazał się w Dzienniku pt „Absurdy utrudniają życie niepełnosprawnym” i można go odnaleźć pod adresem internetowym http://dziennik.pl/wydarzenia/article248283/Absurdy_utrudniają_zycie_niepelnosprawnym.html?service=print. Ten materiał został następnie cytowany przez portale Gazeta.pl i Onet.pl, interia.pl, a także przez inne media na przykład Radio Zet, dzięki czemu projekt stał się szeroko znany.

Dzięki tej publikacji dziennikarze zaczęli się sami zgłaszać do nas, co zaowocowało wieloma materiałami w mediach. Poniżej wymienione są najważniejsze wydarzenia medialne związane z projektem:

1. 30 września Jacek Zdrożny wziął udział w godzinnej audycji w Radio Dla Ciebie (stałe pasmo o godzinie 23.00). W tej audycji poruszane były w szczególności problemy związane z poruszaniem się i bezpieczeństwem osób niepełnosprawnych. Temat został wywołany wypadkiem w warszawskim metrze, którego ofiarą padł niewidomy student dziennikarstwa.
2. 8 października w ogólnopolskiej gazecie Dziennik ukazał się artykuł pt. Absurdy utrudniają życie niepełnosprawnym. Materiał ten został wypracowany wspólnie przez realizatorów projektu i autorkę. Z

katalogu dostępnych wówczas ekspertyz wybraliśmy kilka w celu pokazania problemów prawnych zawartych w polskim prawie.

3. 15 listopada w głównym wydaniu Wiadomości (TVP1) ukazał się obszerny materiał na temat przepisów dyskryminacyjnych. Materiał kręcony był w biurze Fundacji Instytut Rozwoju Regionalnego i jego treść stanowiły przede wszystkim informacje na temat projektu. Był to ostatni materiał w tym programie, wyemitowany tuż przed przerwą na reklamy.
4. 22 listopada w Radio Józef red. Piotr Todys przeprowadził półgodzinny wywiad na temat Konwencji i „Czarnej Księgi”. Był to program najbardziej merytoryczny, ponieważ prowadzący jest także ekspertem w tej dziedzinie. Wywiadu udzielił Jacek Zadrozny.
5. 3 grudnia „Gazeta prawna” opublikowała materiał pt. „Będą zmiany w przepisach utrudniających życie niepełnosprawnym?” będący efektem konferencji prasowej w Sejmie. Konferencja została zorganizowana przez posła Janusza Palikota - przewodniczącego Komisji Nadzwyczajnej Przyjazne Państwo. Konferencja zbiegła się w czasie z Międzynarodowym Dniem Osób Niepełnosprawnych.
6. 4 grudnia na portalu Stowarzyszenia Przyjaciół Integracji ukazał się artykuł pt. „Przyjazne Państwo” dla wszystkich”. Był to artykuł zawierający informacje na temat posiedzenia Komisji Nadzwyczajnej Przyjazne Państwo i konferencji prasowej, która odbyła się po niej.
7. 11 grudnia Jacek Zadrozny i Barbara Abramowska udzielili wywiadu w programie „Dzień dobry TVN”. Program prowadzili Dorota Wellman i Marcin Prokop, a w całości poświęcony był prawom osób niepełnosprawnych.

Obsługa medialna konsultacji społecznych

realizowanych przez Polskie Forum Osób Niepełnosprawnych w celu prawidłowej koordynacji działań. Współpraca ta została zapisana w porozumieniu dołączonym do wniosku.

Publikacja końcowa

Ostatecznym produktem całego projektu była publikacja zawierająca w sobie materiały zebrane przez ekspertów. Publikacja zawierała następujące elementy:

1. Wstęp napisany przez Krystynę Mrugalską zawierający informacje na temat Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych ONZ i roli tego dokumentu dla osób niepełnosprawnych w Polsce.
2. Wprowadzenie napisane przez Jacka Zadroznego opisujące pokrótce realizację projektu, jego cele i osiągnięcia.
3. Tekst Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych ONZ w tłumaczeniu realizowanym przez Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, będący podstawą do pracy ekspertów.
4. Komentarz do pierwszych trzydziestu artykułów Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych autorstwa Jarosława Kamińskiego, a przekazany do publikacji przez Polskie Stowarzyszenie na rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym.
5. Artykuły ekspertów uporządkowane (w miarę możliwości) według struktury Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych ONZ. Artykuły zawierały w większości wypadków trzy elementy:
  - opis problemu odnalezionego w systemie prawnym;
  - wykaz aktów prawnych generujących problem oraz z nim związanych;
  - rekomendacje zmian, które dostarczyło Polskie Forum Osób Niepełnosprawnych.

Na proces powstawania gotowej publikacji złożyły się następujące etapy realizowane w listopadzie i grudniu 2008:

1. Wstępna redakcja i porządkowanie tekstów dostarczonych przez ekspertów.
2. Ujednoczenie tekstów dostarczonych przez ekspertów do jednego, spójnego wzorca zapewniającego przejrzystość publikacji.
3. Uporządkowanie materiałów według założonej koncepcji (układ i kolejność).
4. Korekta materiałów pod kątem ich zgodności z systemem prawnym (sprawdzenie aktualności i akuracji metryczek aktów prawnych).
5. Redakcja całości materiału i korekta językowa.
6. Stworzenie koncepcji układu graficznego - projekt okładki i wyróżnienia poszczególnych elementów tekstu.
7. Skład publikacji.
8. Ostateczna korekta gotowego składu.
9. Ostateczny skład.
10. Wydruk publikacji.

Nakład publikacji wyniósł 700 egzemplarzy, z czego rozdystrybuowano większość w następujący sposób:

- 460 egzemplarzy trafiło do posłów na Sejm RP;
- 100 egzemplarzy trafiło do senatorów RP;
- 40 egzemplarzy trafiło do autorów i ekspertów współpracujących w projekcie;
- pozostałe egzemplarze zostały rozdystrybuowane wśród osób zainteresowanych (Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, ministerstwa, organizacje pracodawców, organizacje pozarządowe itp.) oraz przekazano egzemplarze obowiązkowe do Biblioteki Narodowej w liczbie 19.

Beneficjentami projektu były wszystkie osoby niepełnosprawne posiadające orzeczenia o niepełnosprawności w liczbie 4 450 000 (na podstawie NSP 2002).

2.3.6. Realizacja projektu „Pełno(s)prawny Student” współfinansowanego ze środków PFRON w ramach Programu PARTNERIII, moduł B.

W dniach 26-27 listopada, w Krakowie odbyła się II edycja konferencji pod hasłem: **PEŁNO(S)PRAWNY STUDENT**, adresowanej do przedstawicieli wyższych uczelni. Konferencja odbyła się w ramach projektu współfinansowanego ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych w ramach modułu B programu „PARTNER III – wsparcie projektów realizowanych na rzecz osób niepełnosprawnych przez organizacje pozarządowe”.

Konferencja była dwudniowa, uczestnikom zagwarantowano wyżywienie oraz nocleg na czas jej trwania. Wszyscy biorący udział w wydarzeniu otrzymali komplet materiałów informacyjnych oraz promocyjnych. Materiały zostały dostosowane do specyficznych potrzeb osób niepełnosprawnych, zgodnie ze zgłaszanymi przez nie sugestiami. Wszystkie materiały informacyjne zostały przekazane w formie papierowej i elektronicznej. Dodatkowo, dla zwiększenia ich dostępności i efektywności, zostały zamieszczone na stronie internetowej FIRR, pod adresem: www.firr.org.pl. Materiały informacyjne

zostały opatrzone logo Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych oraz informacją na temat źródła finansowania projektu.

W wersji elektronicznej (przenośna pamięć USB) przekazano uczestnikom również filmy instruktażowe, dotyczące dostosowania stanowiska komputerowego dla osób niepełnosprawnych, udostępnione przez Fundację Pomocy Matematykom i Informatykom Niepełnosprawnym Ruchowo. Materiały promocyjne zostały dostarczone przez instytucje współpracujące z FIRR, jednostki administracji publicznej i samorządowej oraz pochodziły z zasobów własnych Fundacji. Dodatkowo uczestnicy otrzymali egzemplarz czasopisma Tyfloświat, wydawanego przez Fundację Instytut Rozwoju Regionalnego, współfinansowanego przez PFRON.

Udział w konferencji był certyfikowany.

W konferencji uczestniczyło 170 osób: przedstawiciele prawie stu uczelni z całego kraju, kilkunastu organizacji pozarządowych i urzędów, kilku szkół specjalnych. Patronat honorowy nad nią objęli: Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego – Barbara Kudrycka oraz Marszałek Województwa Małopolskiego – Marek Nawara. Patronat ten potwierdza wagę poruszanych na konferencji zagadnień. Można spostrzec, że kwestie związane z kształceniem osób niepełnosprawnych stają się bliskie kompetentnemu gronu osób, przez co można żywić nadzieję, iż w polskim społeczeństwie dokonują się istotne zmiany świadomości. Niepełnosprawność jako temat i zjawisko przestaje być tabu i formą stygmatyzacji – zaczyna być słusznie pojmowana jako zespół barier, których likwidacja jest możliwa choćby poprzez wykazanie dobrej woli i wykorzystanie odpowiednich środków technicznych.

Inicjatywą zainteresowały się również media, zarówno patroni: Telewizja Kraków, Radio Kraków, portal praca.pl, jak i inne lokalne i ogólnopolskie organy. Było to konsekwencją wielokrotnie ponawianego komunikatu prasowego, przekazywanego przez organizatora do mediów lokalnych i ogólnokrajowych. Informacja na temat konferencji pojawiły się również na łamach portali organizacji, z którymi FIRR stale współpracuje oraz portali społecznych, działających na rzecz osób niepełnosprawnych.

Konferencja odbyła się w hotelu Best Western Premier (ul. Opolska 14a), w pełni dostosowanym do potrzeb niepełnosprawnych klientów, o czym przekonano się zarówno na etapie weryfikacji ofert przed konferencją, jak i w trakcie jej trwania. Opinie uczestników (PATRZ RAPORT EWALUACYJNY) jednoznacznie dowodzą, że organizatorzy dokonali słusznego wyboru.

Konferencja była poświęcona zagadnieniom związanym z procesem kształcenia osób niepełnosprawnych na poziomie szkolnictwa wyższego. Uczestnicy mieli możliwość zapoznania się z dostępnymi rozwiązaniami technicznymi, zwiększającymi dostęp osób niepełnosprawnych do studiów wyższych, wymiany doświadczeń oraz uczestnictwa w prezentacji dobrych praktyk, stosowanych przez uczelnie. Zostały poruszone zagadnienia związane z:

- gotowością uczelni na przyjęcie niepełnosprawnych studentów;
- dostępnością stron internetowych w kontekście e-learningu;
- dostosowaniem informacji do specyficznych potrzeb osób z różnymi niepełnosprawnościami,
- ochroną wrażliwych danych osobowych,
- systemami wsparcia na uczelni, itd.

Szczegółowy program kształtował się następująco:

Dzień I, 26 listopada 2008

9.00- 10.00 **Rejestracja uczestników**

Fundacja Instytut Rozwoju Regionalnego

ul. Wybickiego 3a, 31-261 Kraków, tel. 012 629 85 14, faks: 012 629 85 15, e-mail: biuro@firr.org.pl, www.firr.org.pl, NIP: 677-222-15-66
KRS: 0000170802, Sąd Rejonowy dla Krakowa-Śródmieścia XI WG KRS, Organizacja Pożytku Publicznego, Nr konta 77 2130 0004 2001 0255 9953 0005

- 10.00-10.30 **Otwarcie konferencji**
Wystąpienia: Aleksander Waszkielewicz, Wiceprezes Zarządu Fundacji Instytut Rozwoju Regionalnego, przedstawiciel środowiska akademickiego, przedstawiciel Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego
- 10.30-11.15 **Osoby głuche i niedosłyszące w procesie studiowania**, Beata Gulati, Centrum Kształcenia i Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, Akademia Podlaska
- 11.15-12.00 **Osoby z chorobami psychicznymi w procesie edukacji**, Katarzyna Boguszewska, Iwona Drzazga, Warszawski Dom pod Fontanną
- 12.00-12.15 Przerwa kawowa
- 12.15-13.00 **Adaptacja stanowiska komputerowego dla osób niepełnosprawnych**, Małgorzata Piątkowska, Fundacja Pomocy Matematykom i Informatykom Niepełnym Ruchowo
- 13.00-13.45 **Organizacja zajęć z wychowania fizycznego**, Andrzej Wójtowicz, Akademia Górniczo-Hutnicza
- 13.45-14.45 Przerwa obiadowa
- 14.45-15.30 **Centrum adaptacji materiałów edukacyjnych**, Donata Kończyk, Sławomir Barabasz, Uniwersytet Warszawski
- 15.30-16.15 **Dostępność biblioteki uczelnianej**, Anna Moroń, Uniwersytet Śląski
- 16.15-16.30 Przerwa kawowa
- 16.30-17.00 **Wszechnica Świętokrzyska: dostępność od samego początku**, Renata Cichoń, Wszechnica Świętokrzyska
- 17.00-17.30 **Dostępność stron internetowych w kontekście e-learningu**, Jacek Zadrozny, Fundacja Instytut Rozwoju Regionalnego
- 18.30 Uroczysta kolacja

Dzień II, 27 listopada 2008 r.
Rotacyjnie 3 bloki:

- 9.00-9.45 **Ochrona wrażliwych danych osobowych**, Daniel Wieszczycki
- Sposoby eksploatacji utworów przez niepełnosprawnych studentów - wybrane zagadnienia z zakresu prawa autorskiego**, Sybilla Stanisławska-Kloc, Uniwersytet Jagielloński
- Transfer wiedzy i dobrych praktyk pomiędzy uczelniami**, Ariel Fecyk, Krzysztof Peda, Politechnika Wrocławska
- 10.00-10.45 **System wsparcia na uczelni: wolontariat studencki czy profesjonalizm**, Jerzy Borowiec, Politechnika Wrocławska

Organizacje studenckie: razem czy osobno?, Roman Durda, Hubert Rabiega, Uniwersytet Adama Mickiewicza

Rola psychologa w pracy z niepełnosprawnymi studentami, Joanna Sztobryn – Giercuskiewicz, Politechnika Łódzka, Diana Muller, Uniwersytet Łódzki

10:45-11:15 Przerwa kawowa

11:15-12:00 **Ochrona wrażliwych danych osobowych**, Daniel Wieszczycki

Sposoby eksploatacji utworów przez niepełnosprawnych studentów - wybrane zagadnienia z zakresu prawa autorskiego, Sybilla Stanisławska-Kloc, Uniwersytet Jagielloński

Transfer wiedzy i dobrych praktyk pomiędzy uczelniami, Ariel Fecyk, Krzysztof Peda, Politechnika Wroclawska

12:15-13:00 **System wsparcia na uczelni: wolontariat studencki czy profesjonalizm**, Jerzy Borowiec, Politechnika Wroclawska

Organizacje studenckie: razem czy osobno?, Roman Durda, Hubert Rabiega, Uniwersytet Adama Mickiewicza

Rola psychologa w pracy z niepełnosprawnymi studentami, Joanna Sztobryn – Giercuskiewicz, Politechnika Łódzka, Diana Muller, Uniwersytet Łódzki

13:15-14:15 **Podsumowanie konferencji**

14:15 Obiad

Pierwszy dzień konferencji miał charakter prezentacyjno – panelowy, przy zabezpieczeniu wystarczającego czasu dla dyskusji po każdym module. Dyskusja była moderowana przez prowadzącego konferencję. Forma ta umożliwiła uzupełnienie wystąpień prelegentów o informacje szczególnie istotne z punktu widzenia zadań, jakie pojawiają się w placówkach szkolnictwa wyższego w toku kształcenia niepełnosprawnych studentów.

Dodatkową atrakcją stanowiła potyczka szermiercza z udziałem zawodnika na wózku inwalidzkim, która stanowiła uzupełnienie prezentacji Andrzeja Wójtowicza, Pełnomocnika Osób Niepełnosprawnych w Akademii Górniczo-Hutniczej w Krakowie, dotyczącej dostosowania zajęć wychowania fizycznego do możliwości osób niepełnosprawnych.

Dyskusja rozwinęła się drugiego dnia konferencji, podczas którego zajęcia zorganizowano w grupach, w sześciu modułach, by w ten sposób umożliwić wypracowanie bardziej indywidualnych rozwiązań oraz uzyskanie odpowiedzi na szczegółowe pytania. Uczestnicy mogli wybierać pomiędzy modułami dotyczącym: praw autorskich na uczelni, wrażliwych danych osobowych, profesjonalizacji działań wolontariackich, angażowania organizacji studenckich do pomocy studentom niepełnosprawnym, czy roli wsparcia psychologicznego dla osób niepełnosprawnych, zderzających się z nową, często zaskakującą rzeczywistością akademicką. Aktywność uczestników pozwoliła na wypracowanie praktycznych, możliwych do zastosowania rozwiązań, tym samym przyczyniając się do potencjalnego poszerzenia obszaru wsparcia osób niepełnosprawnych na uczelniach.

Forma warsztatowa umożliwiła zwielokrotnienie interakcji i bliższe przeanalizowanie podejmowanych zagadnień oraz zgromadzenie osób najbardziej nimi zainteresowanych, a więc zaangażowanych w rozwiązywanie postawionych w trakcie prac problemów.

Do prowadzenia prezentacji i warsztatów wybrane zostały osoby ze środowiska akademickiego oraz organizacji pracujących obszarze niepełnosprawności. Nadrzędnym celem organizatora było zagwarantowanie uczestnikom

klarownej i kompleksowej informacji oraz doświadczeń praktycznych. Dobór wysokiej klasy ekspertów zaowocował wysokimi ocenami kompetencji prelegentów oraz bez wątpienia przełożył się na efektywność konferencji.

Do prowadzenia poszczególnych części konferencji zaangażowano następujące osoby:

- **Beata Gulati** – jako dyrektor Centrum Kształcenia i Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych Akademii Podlaskiej czuwa nad procesem dydaktycznym, koordynacją pracy jednostek wspomagających kształcenie osób niepełnosprawnych (takich jak pracownia logopedii, pracownia tyfloinformatyki, poradnia psychologiczna, pracownie rehabilitacyjne, biblioteka) oraz stymulowaniem samodzielności i efektywności studiów osób niepełnosprawnych. Specjalista z zakresu zwiększania dostępności uczelni wyższych dla niepełnosprawnych studentów i absolwentów.
- **Katarzyna Boguszewska** – od 2000 roku dyrektor Warszawskiego Domu Pod Fontanną, którego celem jest tworzenie, także w oparciu o samopomoc warunków sprzyjających pełnemu, społecznemu i finansowemu usamodzielnianiu się członków domu/klubu, włącznie z uzyskaniem satysfakcjonującego zatrudnienia na otwartym rynku pracy. Odpowiedzialna za realizowanie programów rehabilitacji i aktywizacji zawodowej, nastawionych docelowo na trwałe usamodzielnienie się uczestników zajęć w klubie, zgodnych ze standardami opracowanymi przez The International Center for Clubhouse Development – organizację patronującą wszystkim Domom/Klubom „Pod Fontanną” organizowanym na całym świecie.
- **Małgorzata Piątkowska** – Przewodnicząca Zarządu Fundacji Pomocy Matematykom Niepełnosprawnym Ruchowo. Absolwentka Wydziału Pedagogiki UW, technik ekonomista o specjalności finanse i rachunkowość. Dodatkową wiedzę zdobywała na kursach komputerowych (prowadzi szkolenia informatyczne), finansowania organizacji samorządowych, pozyskiwania funduszy oraz związanych z edukacją, rehabilitacją i aktywizacją zawodową osób niepełnosprawnych. Współtworzyła Polską Fundację Pomocy Dzieciom Niedosłyszącym ECHO, Stowarzyszenie Przyjaciół Galerii "Sztuka Niepełnosprawnych Wśród Nas".
- **Andrzej Wójtowicz** - absolwent Wydziału Elektrotechniki, Automatyki, Informatyki i Elektroniki Akademii Górniczo-Hutniczej w Krakowie. Od 2003 roku kierownik Biura do spraw Osób Niepełnosprawnych AGH. W swej pracy odpowiedzialny za tworzenie warunków przyjaznych dla osób niepełnosprawnych: np. likwidowanie barier mentalnych, architektonicznych, informacyjnych. Pomysłodawca Krakowskiego Semestralnika Studentów Niepełnosprawnych.
- **Donata Kończyk** - Wicedyrektor Biura ds. Osób Niepełnosprawnych Uniwersytetu Warszawskiego. Koordynuje prace w obszarach: bieżącej obsługi studentów i kandydatów niepełnosprawnych, wsparcia dla pracowników dydaktycznych, w których grupach pojawili się studenci z niesprawnościami, działań na rzecz dostosowywania budynków i terenu uczelni dla osób z niesprawnością narządu ruchu, transportu dla osób z niesprawnością narządu ruchu, organizacji stanowisk komputerowych oraz innych rozwiązań technologicznych dla studentów niepełnosprawnych, prowadzenia wypożyczalni sprzętu adaptacyjnego, prowadzenia biblioteki cyfrowej gromadzącej zbiory w formach dostępnych dla studentów niewidomych i słabo widzących.
- **Sławomir Barabasz** - reprezentuje Ośrodek Adaptacji Materiałów, działający w ramach Biura ds. Osób Niepełnosprawnych Uniwersytetu Warszawskiego. Koordynuje dostosowanie materiałów dydaktycznych i form przekazu do specyficznych potrzeb niepełnosprawnych kandydatów i studentów.
- **Anna Moroń** - jest absolwentką Informatyki i Bibliotekoznawstwa Uniwersytetu Śląskiego. Jej zainteresowania naukowe dotyczą trzech nurtów bibliologii: bibliotekarstwa współczesnego, bibliotek i usług dla osób niepełnosprawnych, wyszukiwania informacji i społeczeństwa informacyjnego. Zawodowo związana jest z Biblioteką Muzeum Śląskiego.
- **Renata Cichoń** – pedagog, pracownik naukowy Wszechnicy Świętokrzyskiej, Koordynator programu „Wolontariat Studencki”, aktywnie działa na rzecz zwiększenia otwartości WŚ na osoby niepełnosprawne.
- **Jacek Zadrozny** - absolwent Wydziału Dziennikarstwa i Nauk Politycznych Uniwersytetu Warszawskiego. Od 2006 roku pracownik Fundacji Instytut Rozwoju Regionalnego, a wcześniej Polskiego Związku Niewidomych. W 2007 roku został dyrektorem nowego oddziału FIRR w Warszawie. Jest współautorem „Poradnika dla uczelni”.

- **Sybilla Stanisławska-Kloc** - doktor nauk prawnych, adwokat, absolwentka Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Jagiellońskiego. Ukończyła aplikację sądową. Obecnie pracuje jako adiunkt w Instytucie Prawa Własności Intelektualnej UJ. Arbitr sądu domenowego przy Krajowej Izbie Gospodarczej. Wykładowca prawa cywilnego i autorskiego na Uniwersytecie Jagiellońskim. Autorka monografii „Ochrona baz danych” oraz publikacji naukowych i popularnonaukowych z zakresu prawa własności intelektualnej, w tym artykułu dotyczącego problematyki prawa autorskiego w kontekście korzystania z utworów przez osoby niepełnosprawne.
- **Ariel Fecyk** - dwukrotny laureat stypendium Fundacji Rozwoju Politechniki Wrocławskiej (w latach 2007 i 2008), przyznawanego za wyniki w nauce dla studentów z orzeczoną niepełnosprawnością w stopniu znacznym. Na stałe współpracuje z Pełnomocnikiem Rektora ds. Osób Niepełnosprawnych, aktywnie działając na rzecz poprawy sytuacji studentów niepełnosprawnych na polu edukacyjnym. Jest autorem opracowania „Diagnoza sytuacji studentów niepełnosprawnych i propozycje rozwiązania problemów na przykładzie Politechniki Wrocławskiej”.
- **Krzysztof Peda** - pomysłodawca i współautor niezależnego portalu studenckiego www.bezbarrier.manus.pl, utworzonego z myślą o niepełnosprawnych studentach. Laureat stypendium Fundacji Rozwoju Politechniki Wrocławskiej w roku 2008. Uczestnik licznych konferencji poświęconych edukacji młodzieży niepełnosprawnej, aktywnie działający na rzecz propagowania idei dostępu szkół wyższych dla osób niepełnosprawnych, współdziałający wraz z Pełnomocnikiem ds. Osób Niepełnosprawnych w integracji wrocławskiego środowiska akademickiego wokół problemów związanych z edukacją młodzieży niepełnosprawnej (współpraca z Urzędem Marszałkowskim, Wrocławskim Sejmikiem Osób Niepełnosprawnych, POPON-em, mediami). Inicjator powołania „Stowarzyszenia na rzecz równego dostępu do wykształcenia – Twoje nowe możliwości”.
- **Jerzy Borowiec** - jest członkiem Sekcji Kompatybilności Elektromagnetycznej Komitetu Elektroniki i Telekomunikacji Polskiej Akademii Nauk, przewodniczącym Komitetu Organizacyjnego Krajowych Warsztatów Kompatybilności Elektromagnetycznej, przedstawicielem PWr. w stowarzyszeniu Polskich Laboratoriów Badawczych POLLAB. Jest laureatem II-iej Nagrody Prezesa Rady Ministrów RP, przyznanej w 2004 r. zespołowi Politechniki Wrocławskiej za wybitne krajowe osiągnięcie naukowo-techniczne, a także laureatem kilkunastu nagród Rektora PWr. i Dyrektora Instytutu I-28 za całokształt działalności zawodowej, za osiągnięcia w pracach badawczych i współpracę z przemysłem. Jest Pełnomocnikiem Rektora PWr. ds. Osób Niepełnosprawnych, a także członkiem Rady Naukowej Instytutu Telekomunikacji, Teleinformatyki i Akustyki, członkiem Rady Wydziału Elektroniki PWr., wieloletnim członkiem Senatu Politechniki Wrocławskiej.
- **Roman Durda** – Pełnomocnik Rektora Uniwersytetu Adama Mickiewicza ds. studentów niepełnosprawnych, absolwent fizyki na UAM. W pracy zajmuje się organizacją szeroko rozumianego wsparcia dla niepełnosprawnych studentów UAM, których liczbę szacuje się obecnie na około 400.
- **Joanna Sztobryn-Giercuskiewicz** - Kierownik Biura ds. Osób Niepełnosprawnych Politechniki Wrocławskiej. Psycholog, nauczyciel akademicki, autorka wielu publikacji z dziedziny rozwoju osobistego, doradztwa zawodowego i poruszania się po rynku pracy. Certyfikowany trener umiejętności psychospołecznych, asesor Ministerstwa Edukacji Narodowej m.in. w programach dotyczących kształcenia osób niepełnosprawnych.
- **Diana Muller** - Asystent Pełnomocnika ds. Osób Niepełnosprawnych Uniwersytetu Łódzkiego, psycholog, wykładowca – prowadzi zajęcia z zakresu psychologii i pedagogiki. Zajmuje się kompleksowym wsparciem psychologicznym dla niepełnosprawnych studentów Uniwersytetu Łódzkiego.
- **Daniel Wieszczycki** - jeden z niewielu w kraju specjalistów z zakresu ochrony danych osobowych. Zdobywał doświadczenie w Biurze Generalnego Inspektora Ochrony Danych Osobowych (na stanowisku inspektora), gdzie brał udział zarówno w rejestrowaniu zbiorów, jak i w inspekcjach. Następnie pracował w jednej z największych międzynarodowych kancelarii prawnych. Obecnie prowadzi firmę specjalizującą się w doradztwie z zakresu regulacji nowych technologii, kompleksowo przygotowuje klientów do prawidłowego przetwarzania danych osobowych, przeprowadza audyty, szkolenia i przygotowuje dokumentację przetwarzania danych.

W ramach promowania dobrych praktyk oraz w celu utrwalenia treści przekazywanych uczestnikom konferencji powstała publikacja zatytułowana: „Pełno(s)prawny Student II”, zawierająca materiały przygotowane przez osoby zajmujące się tworzeniem systemu wsparcia na uczelniach, przedstawiciele organizacji pozarządowych

zajmujących się osobami niepełnosprawnymi oraz pracowników naukowych uczelni, którzy w pracy zawodowej stale mają kontakt z omawianą tematyką. Ciekawe rozwiązania, zaprezentowane podczas konferencji, warte upowszechniania, zostały uzupełnione o informacje ogólne, dotyczące sytuacji osób z określonymi typami niepełnosprawności w środowisku akademickim.

Publikacja nie tylko wskazuje na ciągle istniejące bariery, lecz także stara się wskazać na sposób ich usuwania. Zawarte w publikacji opisy dobrych praktyk mogą posłużyć jako wzór do naśladowania oraz impuls do wprowadzania zmian niezbędnych dla otwarcia się uczelni na problemy, z jakimi borykają się osoby niepełnosprawne. Wszystkie teksty skłaniają do jednego generalnego wniosku - osoby niepełnosprawne mogą stać się pełnoprawnymi uczestnikami procesu kształcenia pod warunkiem, że ich specyficzne potrzeby zostaną właściwie zdiagnozowane, zinterpretowane i zaspokojone.

Prezentowane przykłady są już z powodzeniem stosowane w szkolnictwie wyższym w odległych regionach kraju, w różnych uczelniach - zarówno państwowych jak i prywatnych, co dowodzi powszechności potrzeb w tym zakresie, jak i szerokiego spektrum form możliwego wsparcia.

W publikacji zawarto następujące artykuły:

- Rola psychologa w pracy z niepełnosprawnymi studentami, Diana Müller, Uniwersytet Łódzki, Joanna Sztobryn-Giercuszkiewicz, Politechnika Łódzka.
- Kryzys zdrowia psychicznego a studia, Danuta Życzyńska-Ciołek, Katarzyna Boguszewska, Marta Wróbel-Rakowska, Warszawski Dom pod Fontanną.
- Kształcenie multimedialne osób niepełnosprawnych oraz adaptacja
- stanowiska komputerowego, Małgorzata Piątkowska, Fundacja Pomocy Matematykom i Informatykom Niepełnym Ruchowo.
- Dostosowanie biblioteki uczelnianej dla potrzeb kształcenia osób niepełnosprawnych, Anna Moroń, Uniwersytet Śląski.
- Ośrodek Adaptacji Materiałów Dydaktycznych w Uniwersytecie Warszawskim
- Donata Kończyk, Sławomir Barabasz, Ośrodek Adaptacji Materiałów Dydaktycznych, Uniwersytet Warszawski.
- Alternatywne zajęcia sportowe i wychowania fizycznego dla osób niepełnosprawnych w Akademii Górniczo-Hutniczej im. Stanisława Staszica w Krakowie, Wojciech Ryczek, Andrzej Wójtowicz, Adam Zdechlikiewicz, Akademia Górniczo-Hutnicza w Krakowie.
- Wszechnica Świętokrzyska – dostępność uczelni od samego początku, Renata Cichoń, Wszechnica Świętokrzyska.

Publikacja o objętości 64 stron została wydana w nakładzie 500 egzemplarzy i bezpłatnie przekazana do wszystkich uczestników konferencji oraz instytucji zaangażowanych w prace na rzecz osób niepełnosprawnych, zgodnie ze zgłaszanymi przez nie potrzebami.

Wersja elektroniczna publikacji jest ogólnie dostępna na stronie internetowej FIRR, pod adresem: www.firr.org.pl.

2.3.7. Realizacja projektu „Klucz do informacji - badanie dostępu do informacji dla osób niewidomych” w ramach grantu Fundacji Batorego.

Celem projektu jest sprawdzanie dostępności stron internetowych, programów oraz usług oferowanych za pośrednictwem Internetu przez instytucje państwowe dla osób niepełnosprawnych (w szczególności z dysfunkcją wzroku, posługujących się czytnikami ekranu - programami screenreaders).

W toku realizacji tego projektu:

1. W ramach zadania „Wybór aplikacji i serwisów do poddania audytowi” dokonano:
  - a. wyboru aplikacji i serwisów do poddania audytowi,
  - b. przeglądu stron wszystkich Ministerstw oraz większości Agencji w poszukiwaniu skrzynek podawczych lub innych usług mogących sprawić problemy petentom,
  - c. przeszukania ogólnopolskich rejestrów.

2. W ramach zadania „Audyt” dokonano:
  - a. sprawdzenia generatora wniosków aplikacyjnych służącego do przygotowywania wniosków o sfinansowanie projektów z funduszy strukturalnych,
  - b. sprawdzenia dostępności strony WWW.zus.pl oraz dostępność odszukania i pobrania programu Płatnik,
  - c. testu instalacji programu Płatnik,
  - d. testowania dostępności programu Płatnik pełna wersja 7.02.001,
  - e. sprawdzenia dostępności strony www.pfron.org.pl i odszukanie na niej aplikacji SOD,
  - f. testowania aplikacji SODiR_4.52,
  - g. testowania aplikacji SOD dostępnej na stronie www.sod.pfron.org.pl,
  - h. testowania wersji demo aplikacji SOD,
  - i. sprawdzenia dostępności Serwisu epuap, rejestracji w nim oraz sprawdzenia dostępności oferowanych usług,
  - j. sprawdzenia dostępności strony Ministerstwa Finansów i znalezienie formularzy podatkowych,
  - k. sprawdzenia dostępności rejestru zakładów opieki zdrowotnej, rejestracji w portalu i sprawdzenia oferowanych usług
  - l. rejestracji i przeprowadzono testowanie materiałów szkoleniowych do obsługi RZOZ,
  - m. sprawdzenia dostępności serwisu umożliwiającego składanie wniosków o finansowanie projektów naukowych do Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego,
  - n. sprawdzenia dostępności
    - wyszukiwarki ogłoszeń w biuletynie zamówień publicznych
    - forum dyskusyjnego na stronie BZP
    - skrzynki podawczej na stronie UZP
  - o. sprawdzenia dostępności strony miasta Pruszków oraz usług serwisu: euząd, wysyłanie pytań do prezydenta, wyszukiwarka,
  - p. sprawdzenia dostępności skrzynki podawczej Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego,
  - q. sprawdzenia dostępności systemu przesyłania wniosków do Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego,
  - r. sprawdzenia dostępności demonstracyjnych wersji programów umożliwiających złożenie podpisu cyfrowego,
  - s. aktywacji karty kryptograficznej w firmie Unizeto,
  - t. sprawdzenia dostępności generatora wniosków w ramach programu innowacyjna gospodarka oraz Kapitał ludzki,
  - u. rejestracji i sprawdzenia dostępności generatorów wniosków aplikacyjnych dostępnych na stronie www.parp.gov.pl,
  - v. pobrania i zainstalowania kwalifikowanego certyfikatu firmy Unizeto na karcie kryptograficznej.

3. W ramach zadania „Przygotowanie raportów z audytu” opracowano raporty dotyczące:
  - a. Programu Płatnik,
  - b. Aplikacji SOD,
  - c. Epuap,
  - d. Formularzy podatkowych,
  - e. RZOZ,
  - f. Generatora wniosków o finansowanie projektów naukowych,

- g. dostępności UZP,
- h. dostępności strony miasta Pruszków,
- i. elektronicznej skrzynki podawczej i systemu przesyłania wniosków do Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego,

W ramach tego zadania przygotowano również zbiorczy raport z badania dostępności generatorów wniosków aplikacyjnych i płatniczych on-line i off-line.

4. W ramach zadania „Nawiązanie kontaktu z instytucjami i przedstawienie im raportów z audytu oraz zaproponowanie im wsparcia w dokonywaniu zmian:

- j. nawiązano kontakt z MSWIA w sprawie dostępności powstającego serwisu EPUAP
- k. wysłano raport do ZUS na temat dostępności programu Płatnik
- l. wysłano raport do PFRON na temat dostępności aplikacji SOD
- m. nawiązano kontakt z pracownikiem firmy tworzącej program Płatnik dla ZUS
- n. wysłano raport do ministerstwa Finansów na temat dostępności formularzy podatkowych
- o. przesłano raport do RZOZ
- p. przygotowano i wysłano ponaglenie do ZUS ze względu na brak pisemnej odpowiedzi
- q. nawiązano kontakt z CSIOZ w sprawie dostępności RZOZ
- r. nawiązano kontakt z OPI w sprawie raportu z badania dostępności generatora wniosków o finansowanie nauki
- s. nawiązano kontakt z UZP - wysłanie raportu
- t. wysłano raport do Ministerstwa Finansów w sprawie formularzy podatkowych
- u. wysłano raport z badania dostępności epuap
- v. wysłano raport do prezydenta miasta Pruszków z badania dostępności strony miasta
- w. zorganizowano spotkanie robocze w centrali ZUS w sprawie dostępności programu Płatnik
- x. uzyskano odpowiedź na raport z Ministerstwa Finansów
- y. uzyskano odpowiedź na raport z UZP
- z. nawiązano kontakt z Unizeto, KIR i Sigillum w sprawie wydania testowych podpisów cyfrowych
- aa. nawiązano kontakt z Ośrodkiem Przetwarzania Informacji (w sprawie dostępności Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego)
- bb. uzyskano odpowiedź na raport dostępności RZOZ

5. W ramach zadania „Monitoring wprowadzanych zmian” dokonano:

- a. sprawdzenia dostępności nowszej wersji programu Płatnik 7.03.001
- b. sprawdzenia generatora wniosków aplikacyjnych- aplikacji służącej do przygotowywania wniosków o dofinansowanie projektów z funduszy strukturalnych
- c. sprawdzenia czy są zmiany w RZOZ, nawiązano kontakt w sprawie braku odpowiedzi na raport.

2.3.8. Realizacja projektu „RZECZNICTWO PRAW OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH” w ramach Programu Środki Przejściowe „Podnoszenie świadomości społecznej i wzmocnienie rzecznictwa oraz działań monitorujących organizacji pozarządowych”.

Projekt przewidywał realizację trzech rodzajów działań:

- 1. DZIAŁANIA RZECZNICZE – adresowane do polityków i urzędników państwowych;
- 2. KONFERENCJE PRASOWE – skierowane do dziennikarzy, przedstawicieli innych organizacji pozarządowych oraz urzędników;

3. FORUM DYSKUSYJNE – z udziałem przedstawicieli jednostek samorządu terytorialnego (powiatów i gmin).

Tematy wszystkich działań związane były z przeciwdziałaniem dyskryminacji osób niepełnosprawnych. Zostały one zdefiniowane w trakcie realizacji przez Fundację Instytut Rozwoju Regionalnego innych projektów, w tym m.in. „Partnerstwo na rzecz zwiększenia dostępności rynku pracy dla osób niewidomych i słabowidzących” (współfinansowanego ze środków EFS w ramach PIW EQUAL) oraz „Czarna księga dyskryminacji – kampania na rzecz przygotowania polskiego ustawodawstwa do wdrożenia Konwencji Narodów Zjednoczonych o prawach osób niepełnosprawnych” (współfinansowanego ze środków PFRON w ramach programu PARTNER III, moduł B).

W trakcie prac przygotowujących rozpoczęcie właściwych działań projektu „Rzecznictwo praw osób niepełnosprawnych” skoncentrowano się na:

- wybraniu najważniejszych tematów dotyczących dyskryminacji osób niepełnosprawnych;
- uaktualnieniu posiadanej bazy adresowej mediów, polityków i organizacji pozarządowych oraz zbudowaniu bazy jednostek samorządu terytorialnego szczebla powiatowego i wojewódzkiego;
- poszukiwaniu patronów, którzy swoim doświadczeniem i autorytetem wspierali pozyskanie zainteresowania projektem ze strony adresatów działań. Partnerem wspierającym FIRR w kontaktach z samorządem został Związek Powiatów Polskich. Zgodę na objęcie projektu patronatem honorowym wyraził również minister Jarosław Duda, Pełnomocnik Rządu do spraw Osób Niepełnosprawnych;
- przygotowaniu organizacyjnym działań. Dokonano wyboru miejsca organizacji konferencji prasowych i forum dyskusyjnego, wybrano autorów i wykonawców publikacji „Dobre praktyki samorządów – polityka wobec osób niepełnosprawnych”.

Przy wyborze miejsc organizacji konferencji prasowych kierowano się dostępnością obiektu dla osób niepełnosprawnych – ze względu na fakt, że media najliczniej reprezentowane są w Warszawie (podobnie jak inne organizacje pozarządowe i urzędnicy państwowi) konferencje organizowano w tym mieście.

Forum dyskusyjne zorganizowano w Krakowie z uwagi na to, że obsługa tego wydarzenia wymagała zaangażowania kilkusobowej grupy pracowników Fundacji, którzy zatrudnieni są w biurze w tym mieście. W ten sposób ograniczono koszty przejazdów oraz noclegów. Obiekt, w którym zorganizowano forum był również dostępny dla osób niepełnosprawnych.

1. DZIAŁANIA RZECZNICZE

Planując działania rzecznicze założono, że bezpośrednie dotarcie do polityków (parlamentarzystów) i urzędników państwowych umożliwi przekazanie im informacji o zdiagnozowanych przykładach dyskryminacji osób niepełnosprawnych oraz skłoni do podjęcia prac nad zmianą obowiązujących przepisów. Sposobem dotarcia do tych osób miały być zarówno indywidualne kontakty jak i spotkania w większym gronie, w tym na forum komisji sejmowych.

Rzecznik projektu nawiązał kontakt z biurem poselskim przewodniczącego sejmowej Komisji Polityki Społecznej i Rodziny. Podczas umówionego spotkania we Wrocławiu przedstawiciel tego biura wyraził duże zainteresowanie możliwością dyskusji o prawach osób niepełnosprawnych w trakcie specjalnej konferencji zorganizowanej w związku z Międzynarodowym Dniem Osób Niepełnosprawnych (3 grudnia). Dlatego postanowiono zorganizować spotkanie z udziałem polityków w tym właśnie okresie, a nie - jak planowano – w listopadzie. Niestety, sprawa organizacji takiego spotkania zakończyła się na deklaracjach słownych. Nie udało się uzyskać zapewnienia, że obecni we Wrocławiu 5 grudnia najważniejsi politycy zajmujący się tematem osób niepełnosprawnych, będą mogli wziąć udział w takiej konferencji.

Drużga próba zorganizowania spotkania, dokładnie w Dniu Osób Niepełnosprawnych, polegała na uzyskaniu zgody na przedstawienie tematów objętych rzecznictwem podczas uroczystego posiedzenia Parlamentarnego

Zespołu do spraw Osób Niepełnosprawnych. Rozmowy na ten temat z jego przewodniczącym prowadziła prezes Polskiego Forum Osób Niepełnosprawnych. Jednak i w tym wypadku, po uzyskaniu wstępnego zainteresowania, nie udało się sprawy sfinalizować.

W tej sytuacji rzecznik projektu przygotował informację o respektowaniu praw osób niepełnosprawnych jako elementu budowy państwa przyjaznego wszystkim obywatelom i zaproponował zajęcie się tym tematem Komisji Nadzwyczajnej „Przyjazne Państwo”.

Po przedstawieniu sprawy doradcy przewodniczącego tej komisji dość szybko uzyskano potwierdzenie zainteresowania i zaproszenie na posiedzenie Komisji NPP w dniu 3 grudnia 2008r. (Międzynarodowy Dzień Osób Niepełnosprawnych). W spotkaniu, które odbyło się na terenie Sejmu 3 grudnia 2008r., budynek G, udział wzięli:

- przedstawiciele komisji,
- Pełnomocnik Rządu do spraw Osób Niepełnosprawnych,
- przedstawiciele niektórych resortów (m.in. Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji a także Ministerstwa Zdrowia) oraz NIK,
- przedstawiciele organizacji pracodawców (PKPP Lewiatan).

Zdefiniowane problemy zostały przedstawione zarówno ustnie przez:

- rzecznika projektu,
- głównego specjalistę merytorycznego (wiceprezesa Fundacji Instytut Rozwoju Regionalnego)
- specjalistę merytorycznego,

jak i w formie publikacji zawierającej zebrane wszystkie przepisy, które dyskryminują osoby niepełnosprawne („Polska droga do ratyfikacji Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych”).

Efektom tego spotkania było:

- przekazanie politykom informacji objętych działaniami rzeczniczymi,
- podjęcie prac legislacyjnych nad zmianą czterech pierwszych zapisów (dyskryminacja osób niepełnosprawnych starających się o wydanie dowodów osobistych i paszportów oraz chcących oddać krew lub narządy/tkanki do przeszczepów)
- zaproszenie Fundacji Instytut Rozwoju Regionalnego do dalszych spotkań z komisją i przedstawiania uszczegółowionych kolejnych propozycji zmian prawnych.

W szczegółowym opisie działań rzeczniczych skazano, że zostanie wyłoniona grupa parlamentarzystów i urzędników instytucji centralnych faktycznie zainteresowanych wprowadzeniem zmian prawnych eliminujących zjawisko dyskryminacji osób niepełnosprawnych, do których będą adresowane informacje dotyczące wskazanych zmian legislacyjnych oraz zaproszenia na spotkania. Zapisano także, że ten tak zwany „klub polityka” wzorowany będzie na już istniejącej nieformalnej grupie polityków zajmujących się problemami osób z autyzmem. Grupa ta została wyłoniona. Osoby, do których kierujemy wszystkie nasze postulaty, uwagi i które zapraszamy na organizowane spotkania sprawdziły się jako autentyczni sprzymierzeńcy w walce z dyskryminacją osób niepełnosprawnych. Zalicza się do nich m.in. Sławomir Piechota, Magdalena Kochan, Marek Plura, Janusz Palikot, Wiesław Woda, Mieczysław Augustyn, Jarosław Duda, Sylwia Boratyńska, Alina Wojtówic-Pomierna, Eugeniusz Wilczyński.

Tak wyłoniony „klub polityka” nie ma deklaracji członkowskich, spotkań pod takim szyldem ani druków firmowych. Powstał jako baza kontaktów FIRR do skutecznych działań rzeczniczych. Bardziej rozwinięta baza dotyczy osób, które z racji zajmowanego urzędu powinny zajmować się tym tematem i instytucji powołanych do rozwiązywania problemów osób niepełnosprawnych, ale – jak wykazuje nasze doświadczenie – nie zawsze są zainteresowane współpracą z organizacjami pozarządowymi. Najszerza baza, to ogół parlamentarzystów i przedstawiciele urzędów centralnych. Kierujemy do nich każdego roku setki przesylek, które najczęściej pozostają bez odpowiedzi. Prowadzenie sprawnego rzecznictwa wymagało zatem wyłonienia grupy kilkunastu osób, które w

każdej chwili są gotowe działać dla wsparcia inicjatyw podejmowanych przeciw dyskryminacji osób niepełnosprawnych. W trakcie działań projektowych udało się zrealizować ten cel. Ze względu na to, że pierwsze spotkanie w ramach posiedzenia Komisji Nadzwyczajnej „Przyjazne Państwo” odbyło się w ostatnim tygodniu realizacji projektu, wszelkie informacje, które kierujemy do wybranej grupy powstały po okresie zakończenia projektu. W trakcie realizacji projektu również kontaktowaliśmy się z tymi osobami i dostawaliśmy dowody wsparcia naszych starań, ale były one jedynie elementem poszukiwania autentycznych sprzymierzeńców naszych działań.

2. KONFERENCJE PRASOWE

W trakcie realizacji projektu zaplanowano zorganizowanie co najmniej trzech konferencji prasowych, na które oprócz przedstawicieli mediów byli zapraszani działacze organizacji pozarządowych i urzędnicy.

Zamiarem projektodawcy było stworzenie dodatkowej możliwości wymiany bardzo różnych doświadczeń związanych z naruszaniem praw osób niepełnosprawnych oraz dotarcie z informacją o istniejącej sytuacji i możliwościach jej zmiany do jak najszerszego grona opinii publicznej.

Pierwsza konferencja odbyła się 25 września 2008 r. w Centrum Zielna w Warszawie. Jej tematem wiodącym była edukacja (ze względu na zbliżający się początek roku akademickiego oraz Dzień Edukacji Narodowej). Tematem uzupełniającym był: problem z zatrudnieniem osób pobierających rentę specjalną.

Drugą konferencję zorganizowano 27 października 2008 r., również w Centrum Zielna w Warszawie, a jej głównym tematem były ograniczenia w zatrudnianiu osób niepełnosprawnych. Poruszono także problem zawierania małżeństw przez osoby z upośledzeniem umysłowym.

Do udziału w każdej z konferencji zaproszono przedstawicieli ponad czterdziestu redakcji. Do wszystkich wysłano informację mailem, a do kilkunastu redakcji ponowiono zaproszenie wysyłając je również faksem. Niestety, w konferencji wzięli udział przedstawiciele tylko kilku mediów. W związku z tym przygotowano informację pokonferencyjną i rozesłano do redakcji. Podjęto również próbę kontaktów osobistych z wybranymi dziennikarzami. Rzecznik projektu udał się również (wraz z wiceprezesem FIRR) do redakcji „Rzeczpospolitej” w celu przedstawienia znaczenia poruszanych spraw.

Przełomem w kontaktach z mediami była informacja, jaką redakcji „Dziennika” udzielił specjalista merytoryczny projektu. W gazecie tej ukazał się obszerny artykuł poświęcony dyskryminacji osób niepełnosprawnych.

Po tym wydarzeniu nastąpił „efekt zwrotny” indywidualnych kontaktów z mediami. Liczne redakcje prasowe, radiowe i telewizyjne zainteresowały się tym tematem. Specjalista do spraw merytorycznych był gościem programów:

- „Kawa czy herbata?”
- „Dzień dobry TVN”.

Zapraszano go również do redakcji radiowych. Siedzibę FIRR w Warszawie odwiedziła ekipa „Wiadomości” TVP, która przygotowała materiał emitowany w głównym wydaniu.

Dużo większe zainteresowanie tematami diskutowanymi podczas konferencji prasowych okazali przedstawiciele organizacji pozarządowych. Na każdym spotkaniu obecni byli przedstawiciele największych organizacji:

- Polskiego Forum Osób Niepełnosprawnych,
- Polskiego Związku Niewidomych,
- Polskiego Związku Głuchych,
- Polskiego Stowarzyszenia na rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym.

Formułowane podczas konferencji tezy były zatem wygłaszane w imieniu całego środowiska osób niepełnosprawnych, co je znacznie uwiarygodniło.

W konferencjach udział wzięli również przedstawiciele instytucji:

- Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych,
- Biuro Pełnomocnika Rządu do spraw Osób Niepełnosprawnych.

Trzecia konferencja prasowa miała inny charakter. Otrzymała się ona w Sejmie dnia 3 grudnia 2008 r. Konferencja ta została zorganizowana bezpośrednio po posiedzeniu Komisji Nadzwyczajnej „Przyjazne Państwo”, na którym rozpatrywano postulaty FIRR dotyczące zmian niektórych aktów prawnych.

Rzecznik projektu przygotował dla dziennikarzy akredytowanych w Sejmie pakiet informacji o projekcie i prawach osób niepełnosprawnych. Do dyspozycji dziennikarzy podczas tego spotkania byli:

- poseł Sławomir Piechota, przewodniczący Komisji Polityki Społecznej i Rodziny,
- poseł Janusz Palikot, przewodniczący Komisji Nadzwyczajnej „Przyjazne Państwo”,
- poseł Wiesław Woda, wiceprzewodniczący tej komisji,
- Aleksander Waszkielewicz, wiceprezes FIRR (główny specjalista merytoryczny),
- Jacek Zadrożny, specjalista merytoryczny,
- Małgorzata Domagała, rzecznik projektu.

Konferencja rozpoczęła się od przedstawienia problemu i poinformowania o obchodzonego tego dnia Międzynarodowym Dniu Osób Niepełnosprawnych. Niestety, wszystkie pytania dziennikarzy koncentrowały się na aktualnej wówczas sprawie opuszczenia Komisji Nadzwyczajnej „Przyjazne Państwo” przez posłów PiS. Potwierdziło to kolejny raz, że media newsowe nie są zainteresowane tematami społecznymi.

3. FORUM DYSKUSYJNE

Zamiarem realizatorów projektu było dotarcie do jednostek samorządu terytorialnego szczebla powiatowego i wojewódzkiego na początku projektu celem przedstawienia planowanych działań, zachęcenia do zgłaszania dobrych praktyk i deklarowania chęci udziału w forum.

Razem z materiałami informacyjnymi o projekcie, jednostki samorządu terytorialnego miały otrzymać przygotowaną w ramach innego projektu broszurę na temat dostępności informacji dla osób niepełnosprawnych. Jednak ze względu na to, że Związek Powiatów Polskich zgodził się objąć projekt patronatem i zaoferował pomoc w przekazaniu informacji podjęto następujące działania:

- informacje o projekcie zostały zamieszczone na stronie Związku Powiatów Polskich (ZPP), bardzo licznie odwiedzanej przez samorządy,
- zaproszenie do przesyłania dobrych praktyk wraz z zapowiedzią forum zostały przesłane przez ZPP drogą mailową do wszystkich powiatów w Polsce.

W tej sytuacji zrezygnowano z wysyłki pocztowej i postanowiono dołączyć broszurę o dostępności informacji do zaplanowanej na koniec projektu wysyłki publikacji o dobrych praktykach (ta sama baza adresowa). W ten sposób zaoszczędzono środki przeznaczone na wysyłkę pocztową, a jednocześnie zrealizowano wszystkie zapisane w projekcie działania.

Ważną, zaplanowaną w projekcie, częścią forum była giełda dobrych praktyk, które zostały opisane w publikacji „Dobre praktyki samorządów – polityka wobec osób niepełnosprawnych”. Wyboru praktyk dokonano na podstawie materiałów nadesłanych przez samorządy oraz wykorzystano informacje zdobyte przez FIRR w związku z realizacją innych projektów adresowanych do urzędników samorządowych.

Broszura (publikacja) zawiera opis dziewięciu praktyk dotyczących bardzo różnych aspektów polityki:

- edukacja,
- architektura,
- komunikacja,
- zatrudnienie,
- promocja,
- wczesne wspomaganie,
- usługi asystenta osoby niepełnosprawnej,
- dostosowanie bibliotek

i przedstawiających aktywność samorządów z całej Polski. Wydawnictwo zawiera m.in. słowo wstępne napisane przez ministra Jarosława Dudę, Pełnomocnika Rządu do spraw Osób Niepełnosprawnych.

Forum dyskusyjne zostało zorganizowane w Krakowie (Hotel Express by Holiday Inn) w dniach 09-10 grudnia 2008 r. Wzięło w nim udział ponad czterdziestu przedstawicieli samorządów z terenu całego kraju.

Rekrutację uczestników przeprowadzono poprzez umieszczenie informacji na stronie internetowej ZPP oraz na stronie FIRR, a także wysyłając zaproszenia mailem do wszystkich starostw i urzędów marszałkowskich. Następnie rozpoczęto akcję ponawiania zaproszeń drogą faksową, ale ze względu na bardzo duże zainteresowanie, przekraczające zaplanowaną liczbę uczestników forum, działania rekrutacyjne zostały dość szybko zakończone.

Podczas dwudniowego spotkania zaplanowano zarówno prezentacje i wykłady, jak i panel dyskusyjny, warsztaty i giełdę dobrych praktyk. Uczestnicy forum mieli okazję poszerzyć swoją wiedzę na temat wyzwań związanych z realizowaniem polityki wobec osób niepełnosprawnych, zapoznać się z doświadczeniami innych samorządów i podyskutować o problemach, które sami rozwiązują. Była to forma bardzo atrakcyjna dla uczestników, którzy aktywnie uczestniczyli we wszystkich częściach forum, korzystali z możliwości kontaktu z osobami niepełnosprawnymi i przełamywania stereotypów oraz rozbudowywali własne sieci kontaktów, które ułatwią im wykonywanie obowiązków w przyszłości. Uczestnicy forum wysoko ocenili forum zarówno pod względem przydatności merytorycznej, jak i organizacji spotkania.

Uczestnicy forum otrzymali „karty oceny”. Po zakończeniu spotkania przekazano 31 wypełnionych kart. Poniżej oceny w skali 1 (niedostateczny) – 5 (bardzo dobry):

1. Dostęp do informacji o forum dyskusyjnym

- 1.1 Wstępna informacja na temat forum 4,62
- 1.2 Informacja udzielana przez pracowników FIRR 4,79

2. Jakość forum dyskusyjnego

- 2.1 Program forum 4,49
- 2.2 Jakość prezentacji ogólnych 4,62
- 2.3 Jakość panelu dyskusyjnego 4,31
- 2.4 Możliwość wymiany informacji między uczestnikami 4,66
- 2.5 Znajomość tematu przez prowadzących 4,66

3. Warunki lokalowe forum dyskusyjnego

- 3.1 Lokalizacja 4,76
- 3.2 Wyżywienie 4,83
- 3.3 Sprzęt 4,86
- 3.4 Sala 4,90

3.5 Zakwaterowanie 4,96

4. Obsługa organizacyjna prowadzona przez pracowników FIRR

4.1 Obsługa recepcji 4,90

4.2 Materiały informacyjno-szkoleniowe 4,93

5. Czy forum dyskusyjne spełniło Pani/Pana oczekiwania?

Tak – 30

Nie – 1 (uzasadnienie: spodziewałam się usłyszeć jakie nowe rozwiązania powinny być w przyszłości, są nowoczesne i możliwe do zastosowania)

Komentarze:

„informacja dotarła na tyle wcześnie, że można było zaplanować udział, równie sprawnie dotarła informacja zwrotna o zakwalifikowaniu się do udziału”

„dobra organizacja”

„forum pod kątem oświaty na przyszłość,,”

„brawo!”

„wszelkie informacje nt forum – jasne, czytelne”

„standard wysoki, warunki bdb”

„Uważam pomysł organizacji forum za b. trafiony. Gratulacje i życzenia pomyślności!!!!!!”

„więcej takich spotkań + prezentacja dobrych praktyk – gratuluję!”

„b/uwag”

„takie forum należy zorganizować we wszystkich miastach wojewódzkich”.

Uzyskane oceny oraz komentarze jednoznacznie wskazują, że forum było sukcesem merytorycznym i organizacyjnym, wydarzeniem potrzebnym z punktu widzenia jego adresatów i spełniło zakładane cele.

Realizacja działań zapisanych w projekcie polegała również na wysłaniu dwóch publikacji (dotyczących dobrych praktyk samorządów oraz dostępności informacji) do wszystkich starostw i urzędów marszałkowskich oraz przekazania części nakładu uczestnikom forum dyskusyjnego, organizacjom pozarządowym i wybranym instytucjom.

W ramach realizacji projektu prowadzone były wewnętrzne działania ewaluacyjne, które obejmowały monitoring postępu realizacji projektu (spotkania robocze, sprawozdawczość) oraz ocenę stopnia prac zrealizowanych w stosunku do założonych planów. Dzięki tym działaniom i możliwości reagowania na pojawiające się problemy, udało się zrealizować wszystkie zakładane w projekcie zadania. Stopień dopracowania merytorycznego i atrakcyjność formy przekazu niektórych działań sprawiły, że zainteresowanie poszczególnych grup odbiorców przerosło oczekiwania wnioskodawcy oraz wskazuje na istotny wzrost świadomości tematu praw osób niepełnosprawnych i potrzebę kontynuacji niektórych inicjatyw w przyszłości.

Głównym celem projektu było usunięcie z polskiego prawa elementów dyskryminujących osoby niepełnosprawne. Był to cel bardzo ambitny i tylko konsekwentne prowadzenie działań rzeczniczych dotyczących praw osób niepełnosprawnych było jedyną drogą do jego osiągnięcia.

Stan faktyczny przed rozpoczęciem realizacji projektu był taki, że w Polsce obowiązywało wiele przepisów, które dyskryminowały osoby niepełnosprawne. Wszelkie próby zmiany napotykały na duży opór urzędników i polityków. FIRR miała tego świadomość, bo to właśnie na organizowanej przez nas konferencji (w 2007 r.) przedstawiciel MPiPS twierdził, że Polska nie jest przygotowana do ratyfikacji Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych, bo gdyż nasz system nie gwarantuje tego, co zapisano w Konwencji.

Wszystkie postulaty zmian w rozporządzeniach sformułowane w ramach Krajowej Sieci Tematycznej (PIW EQUAL) były przyjmowane przez poszczególne resorty i odkładane na półkę. Dzisiaj, po okresie realizacji projektu (zaledwie 5,5 miesiąca), wiele barier prawnych jeszcze funkcjonuje, ale wyraźne jest dążenie do jak najszybszego zakończenia takiego stanu.

Komisja Nadzwyczajna „Przyjazne Państwo” przygotowała projekty nowelizacji ustaw określających m.in. warunki wydawania dowodów osobistych i paszportów oraz oddawania krwi, tkanek i narządów.

Na posiedzeniu tej Komisji wiceminister nauki i szkolnictwa wyższego poinformowała o pracach nad postulowanymi przez nas zmianami w Ustawie o Szkolnictwie Wyższym.

W przygotowywanym w Sejmie projekcie nowego Kodeksu Cywilnego wykreślono dotychczasowy artykuł 80, który dotyczył składania oświadczeń woli i dyskryminował wiele osób niepełnosprawnych.

Zdefiniowanym przez FIRR zakresem koniecznych zmian prawnych zainteresował się Pełnomocnik Rządu do spraw Osób Niepełnosprawnych, który zadeklarował chęć przedstawienia tego tematu, wspólnie z FIRR, premierowi.

Należy zatem jednocześnie stwierdzić, że zapisane w projekcie „usunięcie z polskiego prawa...” nie jest stwierdzeniem dokładnym, gdyż FIRR nie prowadzi działalności legislacyjnej. Poprzez realizację tego projektu mogła natomiast stworzyć warunki, wskazać konieczność i nakłonić właściwe podmioty odpowiedzialne za stanowienie prawa do podjęcia działań prowadzących do usunięcia z polskiego prawa przepisów dyskryminujących osoby niepełnosprawne. To wszystko zostało w projekcie osiągnięte. Maszyna związana z wyeliminowaniem barier prawnych została uruchomiona, a to, jak szybko będzie pracowała i jakie będą rezultaty tej pracy nie zależy już od organizacji pozarządowej (np. rezygnacja posła Janusza Palikota z funkcji przewodniczącego Komisji Nadzwyczajnej „Przyjazne Państwo”, czy veto prezydenta wobec ustawy znoszącej tzw. „pułapkę świadczeniową”).

Cele szczegółowe:

1. Rzecznictwo na rzecz wdrożenia do polskiego prawa Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych, która może być bazą do tworzenia w Polsce prawa antydyskryminacyjnego.

W trakcie realizacji projektu poświęcono wiele uwagi warunkom wdrożenia do polskiego prawa Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych. Warunki te stanowią pełny katalog przepisów dyskryminujących osoby niepełnosprawne i zostały zebrane przez FIRR w publikacji, która znana jest pod roboczą nazwą „Czarna księga dyskryminacji”.

O zdiagnozowanych problemach prawnych i zapisach Konwencji ONZ mówiono m.in. podczas wszystkich trzech konferencji prasowych oraz na spotkaniu z politykami.

2. Poinformowanie opinii publicznej o zjawisku dyskryminacji, a poprzez to zwiększenie świadomości społecznej i wrażliwości na problem.

Opinia publiczna została poinformowana o zjawisku dyskryminacji poprzez informacje przekazywane w mediach. Specjalista merytoryczny mówił na ten temat w programach telewizyjnych „Kawa czy herbata?”, „Dzień dobry TVN” oraz w materiale emitowanym w głównym wydaniu „Wiadomości”. Przepisy dyskryminujące osoby niepełnosprawne omawiane były także w audycjach radiowych Radia Józef i Radia dla Ciebie. Dużym echem potwierdzającym zwiększenie świadomości społecznej i wrażliwości na ten problem odbiła się również publikacja w „Dzienniku”. Na uwagę zasługuje fakt, że tak trudny temat społeczny znalazł się nawet na łamach „Naj”. W okresie realizacji projektu informacje o zjawisku dyskryminacji pojawiły się również w prasie adresowanej do osób niepełnosprawnych oraz na portalach internetowych.

3. Pobudzenie świadomości osób niepełnosprawnych, nauczenie ich rozpoznawania dyskryminacji i sposobów jej zwalczania.

Osoby niepełnosprawne nie stanowiły jednej z głównych grup docelowych związanych z prowadzonymi działaniami. Nie można jednak wiarygodnie mówić o problemach tego środowiska bez udziału ich przedstawicieli. Zatem przedstawiciele najważniejszych związków reprezentujących osoby niepełnosprawne byli zapraszani na pierwsze dwie konferencje prasowe, na których wyrażali swoje stanowiska oraz prezentowali problemy związane z określonym rodzajem niepełnosprawności (np. przykłady dyskryminacji osób głuchych czy niewidomych). Ze swoimi problemami zgłaszały się też osoby indywidualne (przykład pana Tomasza Jarosińskiego). Do

świadomości osób niepełnosprawnych wprowadzaliśmy wrażliwość na dyskryminację również poprzez publikacje w prasie specjalistycznej oraz na portalach internetowych.

W trakcie realizacji projektu rozpoczęliśmy dyskusję na temat praw osób niepełnosprawnych z m.in.:

- Polskim Forum Osób Niepełnosprawnych
- Polskim Stowarzyszeniem na rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym
- Polskim Związkiem Niewidomych
- Polskim Związkiem Głuchych
- Ursynowskim Stowarzyszeniem Osób Niepełnosprawnych
- Stowarzyszeniem „Otwarte drzwi”
- Stowarzyszeniem Kobiet Niepełnosprawnych „ONE.pl”

4. Przekonanie polityków i urzędników do dostrzeżenia problemu dyskryminacji i jego rozwiązania za pomocą drogi legislacyjnej.

Cel ten realizowany był w trakcie całego okresu realizacji projektu.

Podczas pierwszej i drugiej konferencji prasowej, na których obecni byli również przedstawiciele najważniejszych instytucji realizujących politykę wobec osób niepełnosprawnych – Biura Pełnomocnika Rządu do spraw Osób Niepełnosprawnych oraz Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych – wskazywano na problem dyskryminacji i proponowano przyjęcie nowych rozwiązań legislacyjnych.

Na trzeciej konferencji prasowej (zorganizowanej w Sejmie) o potrzebie przyjęcia ustawy gwarantującej osobom niepełnosprawnym równe traktowanie oraz zdefiniowanych przez FIRR barierach prawnych mówili m.in. poseł Sławomir Piechota, przewodniczący sejmowej Komisji Spraw Społecznych i Rodziny oraz Aleksander Waszkielewicz, wiceprezes FIRR, główny specjalista merytoryczny projektu.

Temat ten był wiodący również w trakcie spotkania z politykami i urzędnikami podczas posiedzenia Komisji Nadzwyczajnej „Przyjazne Państwo”. Efekty tego spotkania oraz fakt, że w dniach 17 grudnia 2008r. oraz 08 stycznia 2009r. kontynuowane były prace nad zmianą przepisów prawnych, które dyskryminują osoby niepełnosprawne, potwierdza zrealizowanie tego celu szczegółowego.

Kolejnym potwierdzeniem jest wyrażona przez Jarosława Dudę, Pełnomocnika Rządu do spraw Osób Niepełnosprawnych, gotowość zorganizowania spotkania z udziałem premiera Donalda Tuska w celu przekazania ustaleń dotyczących dyskryminacji osób niepełnosprawnych i pożądaných zmian prawnych.

5. Przekonanie urzędników do wdrażania prawa w sposób nie dyskryminujący.

Cel ten realizowany był podczas konferencji prasowych oraz forum dyskusyjnego.

Urzędnicy samorządowi otrzymali dużą dawkę informacji prawnych i praktycznych dotyczących warunków obsługi osób niepełnosprawnych oraz szczególnych potrzeb tej grupy. Zostały przedstawione dobre praktyki, które dobitnie ilustrowały, jak wiele zależy od osób wdrażających prawo i jak można i należy unikać działań, które dyskryminują osoby niepełnosprawne.

Udało się również ten cel rozszerzyć, przekonując polityków do konieczności zbudowania takich rozwiązań organizacyjnych, które będą uniemożliwiały tworzenie w przyszłości prawa dyskryminującego osoby niepełnosprawne. Na spotkaniu w Sejmie w dniu 3 grudnia 2008 r. poseł Wiesław Woda, wiceprzewodniczący Komisji Nadzwyczajnej „Przyjazne Państwo”, wyraził gotowość przedstawienia takiego postulatu na posiedzeniu Komisji Administracji w związku z przygotowywanym projektem ustawy o Rządowym Centrum Legislacyjnym. Wprowadzenie odpowiedniego zapisu gwarantowałoby, że po wyeliminowaniu zdiagnozowanych przez FIRR przepisów dyskryminujących osoby niepełnosprawne, polskie ustawodawstwo będzie w przyszłości równo traktować wszystkich obywateli bez względu na niepełnosprawność.

6. Ułatwienie osobom niepełnosprawnym dostępu do informacji i zwalczanie wykluczenia informacyjnego.

Cel ten był realizowany podczas pierwszej konferencji prasowej, podczas forum dyskusyjnego oraz poprzez wysyłkę broszury zawierającej informacje o dostępności informacji do wszystkich starostw i urzędów marszałkowskich.

W trakcie konferencji zorganizowanej w dniu 25 września 2008 r. szczególnie dużo uwagi poświęcono dostępności informacji dla osób niewidomych i głuchych. Problem został zauważony zarówno przez media jak i uczestniczących w spotkaniu przedstawicieli instytucji centralnych. Dobra praktyka polegająca na zapewnieniu pełnej dostępności informacji zamieszczanych na stronie internetowej urzędu (Urzędu Marszałkowskiego Województwa Świętokrzyskiego) była prezentowana w publikacji przygotowanej w związku z forum dyskusyjnym oraz podczas obrad. Fakt, że zarówno ta publikacja jak i specjalistyczna publikacja poświęcona tylko problemowi dostępności informacji trafiły do wszystkich samorządów szczebla powiatowego i wojewódzkiego pozwala stwierdzić, że w ramach projektu zrealizowano zadania mające na celu stworzenie warunków dla ułatwienia osobom niepełnosprawnym dostępu do informacji i przyczyniające się w ten sposób do zwalczania wykluczenia społecznego.

Jak wynika z analizy celu głównego i celów szczegółowych, wszystkie zadania realizowane w związku projektem były podporządkowane zapisom zawartym we wniosku o udzielenie dotacji. W każdym ze wskazanych aspektów uzyskano wyraźne zmiany jakościowe.

W toku realizacji projektu współpracowano z:

- organizacjami zrzeszającymi osoby niepełnosprawne,
- dziennikarzami,
- urzędnikami,
- politykami.

Zbudowano, dzięki pozyskaniu dla rzecznictwa praw osób niepełnosprawnych członków sejmowej Komisji Nadzwyczajnej „Przyjazne Państwo”, trwałą platformę służącą wyeliminowaniu z polskiego prawodawstwa przepisów, które dyskryminują osoby niepełnosprawne.

Zrealizowane zostały założenia ilościowe dotyczące liczby pozyskanych do współpracy polityków i urzędników, liczby uczestników forum dyskusyjnego, nakładu publikacji i liczby podmiotów, które ją otrzymały. Należy zatem stwierdzić, że cele projektu zostały w pełni zrealizowane.

- 2.4. W 2008 r. Fundacja podjęła działalność gospodarczą na okres marzec-lipiec. Po tym okresie działalność gospodarcza nie była prowadzona.
- 2.5. Zgodnie ze statutem Fundacja może realizować działalność gospodarczą w następujących obszarach (stan na koniec okresu sprawozdawczego):
  - a) rolnictwo i łowiectwo łącznie z działalnością usługową (PKD 01),
  - b) leśnictwo, łącznie z działalnością usługową (PKD 02),
  - c) produkcja odzieży i wyrobów futrzarskich (PKD 18),
  - d) produkcja skór wyprawionych i wyrobów ze skór wyprawionych (PKD 19),
  - e) produkcja drewna i wyrobów z drewna oraz korka (oprócz mebli), artykułów ze słomy i materiałów używanych do wyplatania (PKD 20),
  - f) działalność wydawnicza; poligrafia i reprodukcja zapisanych nośników informacji (PKD 22),
  - g) produkcja wyrobów chemicznych (PKD 24),
  - h) budownictwo (PKD 45),

- i) handel hurtowy i komisowy, z wyjątkiem handlu pojazdami mechanicznymi i motocyklami (PKD 51),
- j) handel detaliczny, z wyjątkiem sprzedaży pojazdów mechanicznych i motocykli; naprawa artykułów użytku osobistego i domowego (PKD 52),
- k) hotele i restauracje (PKD 55),
- l) działalność wspomagająca transport; działalność związana z turystyką (PKD 63),
- m) obsługa nieruchomości (PKD 70),
- n) wynajem maszyn i urządzeń bez obsługi oraz wypożyczanie artykułów użytku osobistego i domowego (PKD 71),
- o) nauka (PKD 73),
- p) pozostałe usługi związane z prowadzeniem działalności gospodarczej (PKD 74),
- q) edukacja (PKD 80),
- r) ochrona zdrowia (PKD 85),
- s) działalność związana z kulturą, rekreacją i sportem (PKD 92),
- t) pozostała działalność usługowa (PKD 93).

3. Odpisy uchwał Zarządu Fundacji:

W 2007 roku Zarząd Fundacji podjął 2 uchwały:

3.1 Uchwała z 3 marca 2008 r. o krótkotrwałym podjęciu działalności gospodarczej.

- 1. W związku z okolicznością, że środki, o które tradycyjnie ubiega się Fundacja, nie są oferowane w postaci dotacji, a zamówienia publicznego, Zarząd podejmuje uchwałę o podjęciu działalności gospodarczej.
- 2. Działalność będzie prowadzona w okresie marzec-lipiec 2008 r.
- 3. Uchwała została przyjęta jednogłośnie.

3.2 Uchwała z 3 listopada 2008 r. o powołaniu spółki zależności.

- 1. W związku z: (i) pojawiającym się zainteresowaniem podmiotów zewnętrznych świadczeniem usług przez Fundację, (ii) celowością oddzielenia działalności statutowej od działalności gospodarczej, (iii) problemami w dofinansowaniu kosztów podatku VAT w projektach dotyczących działalności statutowej przez podatników tego podatku, Zarząd podejmuje uchwałę o powołaniu spółki zależnej.
- 2. Uchwała została przyjęta jednogłośnie.

4. Informacja o wysokości uzyskanych przychodów:

4.1. Przychody uzyskane przez Fundację	2 013.847,76 zł,
W tym:	
4.1.1. Darowizny	101.250,35 zł.
4.1.2. Środki pochodzące ze źródeł publicznych	1 141 355,74 zł,
W tym:	
4.1.2.1. Z budżetu Państwa	636 009,90 zł,
4.1.2.2. Z budżetu gminy	0,00 zł.
4.1.3. Przychody finansowe	5 585,67 zł.
4.1.4. Odpłatne świadczenia realizowane w ramach celów statutowych	0,00 zł.
4.1.5. Przychody pozostałe	0,00 zł.
4.2. Odpłatne świadczenia realizowane w ramach celów statutowych	

4.2.1.	Przychody	0,00 zł.
4.2.2.	Koszty	0,00 zł.
4.3.	Przychody z działalności gospodarczej	765 656,00 zł.
5.	Informacja o poniesionych kosztach:	
5.1.	Koszty realizacji celów statutowych	1 456 682,45 zł.
5.2.	Koszty administracyjne	102 082,81 zł.
5.3.	Koszty finansowe	11 254,96 zł.
5.4.	Koszty działalności gospodarczej	440 740,55 zł.
5.5.	Pozostałe koszty	3 086,99 zł.
6.	Inne dane:	
6.1.	Liczba osób zatrudnionych (stan na koniec okresu sprawozdawczego) W tym:	8.
6.1.1.	Stanowiska merytoryczne	5.
6.1.2.	Stanowiska administracyjne	3.
6.1.3.	Stanowiska techniczne	0.
6.1.4.	Osoby zatrudnione wyłącznie w działalności gospodarczej	0.
6.2.	Łączna kwota wynagrodzeń W tym:	800 174,76 zł.
6.2.1.	Wynagrodzenia	696 514,50 zł.
6.2.2.	Nagrody	0,00 zł.
6.2.3.	Premie	0,00 zł.
6.2.4.	Inne świadczenia	0,00 zł.
6.2.5.	Łączna kwota wynagrodzeń osób zatrudn. wyłącznie w działalności gospodarczej	103 660,26 zł.
6.3.	Łączna kwota wynagrodzeń wypłaconych łącznie członkom zarządu i innych organów fundacji oraz osobom kierującym wyłącznie działalnością gospodarczą W tym:	0,00 zł.
6.3.1.	Wynagrodzenia	0,00 zł.
6.3.2.	Nagrody	0,00 zł.
6.3.3.	Premie	0,00 zł.
6.3.4.	Inne świadczenia	0,00 zł.
6.3.5.	Łączna kwota wynagrodzeń osób kierujących wyłącznie działalnością gospodarczą	0,00 zł.
6.4.	Wydatki na wynagrodzenia z umów zlecenia	553 621,87 zł.
6.5.	Udzielone pożyczki pieniężne	0,00 zł.
6.6.	Kwoty ulokowane na rachunkach bankowych (stan na koniec okresu sprawozdawczego):	
6.6.1.	Kwota na 31 grudnia 2006 r. Bank Volkswagen Bank Polska S.A.	429 918,47 zł.
6.7.	Wartości nabytych obligacji oraz wielkości objętych udziałów lub nabytych akcji w spółkach prawa handlowego (stan na koniec okresu sprawozdawczego)	0,00 zł.

- 6.8. Nabyte nieruchomości, ich przeznaczenie oraz wysokości kwot wydatkowanych na to nabycie:
Nie nabyto żadnych nieruchomości.
- 6.9. Nabyte pozostałe środki trwałe:
- 6.9.1. Sprzęt komputerowy 0,00 zł.
- 6.10. Wartości aktywów i zobowiązań (stan na koniec okresu sprawozdawczego):
- 6.10.1. Wartość aktywów 498 086,08 zł.
6.10.2. Wartość zobowiązań 351 266,74 zł.
7. Dane o działalności zleconej przez podmioty państwowe i samorządowe oraz o wyniku finansowym tej działalności: Nie prowadzono działalności zleconej przez podmioty państwowe i samorządowe.
8. Informacja o rozliczeniach fundacji z tytułu ciężących zobowiązań podatkowych, a także informacja w sprawie składanych deklaracji podatkowych:
- 8.1. W stosunku do Fundacji nie stwierdzono żadnych zaległości podatkowych.
8.2. Fundacja złożyła wszystkie deklaracje podatkowe w terminie.
9. Kontrole i ich wyniki:
- 9.1. Audyt zlecony.
- 9.1.1. W dniach 14 stycznia – 15 marca 2008 r., na zlecenie Fundacji Instytut Rozwoju Regionalnego, firma zewnętrzna „Doradca Auditors” z siedzibą w Gdańsku, przy ulicy Grunwaldzkiej 212 - podmiot uprawnionych do badania sprawozdań finansowych (nr 913), przeprowadziła audyt zewnętrzny projektu „Partnerstwo na rzecz Zwiększenia Dostępności Rynku Pracy dla Osób Niewidomych” pod kątem zgodności jego realizacji z zapisami wynikającymi z wniosków o dofinansowanie Działania 2 oraz z umowy o dofinansowanie nr EQ/055/A/d2/2005 z dn. 18 listopada 2005 r.
- 9.1.2. Okres objęty audytem:
- a) 01.06.2005 – 31.12.2007.
- 9.1.3. Zakres przedmiotowy (w szczególności):
- a) umowa o dofinansowanie Projektu Partnerstwa na Rzecz Zwiększenia Dostępności Rynku Pracy dla Osób Niewidomych (Działanie 2);
b) umowa o Partnerstwie na Rzecz Rozwoju;
c) procedury zarządzania i kontroli;
d) zasady rachunkowości obowiązujące w Fundacji;
e) księgi rachunkowe Fundacji;
f) wnioski o płatności;
g) dokumenty finansowo-księgowo związane z Projektem;
h) sprawozdania okresowe z realizacji Działania 2;
i) sprawozdanie roczne za 2005, 2006 i 2007 rok z realizacji Działania 2;
j) dokumentację z przeprowadzonych postępowań przetargowych;
k) dokumentacja merytoryczna projektu.
- 9.1.4. Wyniki audytu:

W toku prowadzonych działań audytorskich nie stwierdzono żadnych nieprawidłowości, a

wyniki audytu przedstawiają się następująco:

- a) wydatki poniesione w ramach projektu są kwalifikowane i zostały ujęte w budżecie oraz zostały rzeczywiście poniesione,
- b) dokumentacja dotycząca projektu jest rzetelna i prawidłowa,
- c) działania przewidziane we wniosku o dofinansowanie zostały w rzeczywistości podjęte,
- d) wnioski o płatność są zgodne z wymaganiami wynikającymi z umowy oraz dołączono do nich odpowiednie zgodne dokumenty finansowe i księgowo,
- e) sprawozdania z realizacji projektu są wiarygodne,
- f) prowadzona jest wiarygodna ewidencja księgowo projektu,
- g) sposób archiwizacji dokumentów jest prawidłowy,
- h) sposób monitorowania projektu, raportowanie o postępach wdrażania oraz dotrzymywanie harmonogramu realizacji są prawidłowe,
- i) opracowano i stosowano odpowiednie procedury zarządzania i kontroli,
- j) zapewniona została dostateczna ścieżka audytu, pozwalająca prześledzić wydatek od przedłożenia wniosku o płatność do poszczególnych faktur,
- k) spełnione są zasady dotyczące promocji i reklamy projektu.

9.2. Audyt zewnętrzny (na zlecenie Fundacji „Fundusz Współpracy”).

9.2.1. W lutym 2008 r., na zlecenie Fundacji „Fundusz Współpracy” Konsorcjum Projektowe: Agrotec Polska Sp. z o.o., Biuro Audytorskie SADREN Sp. z o.o., INVESTIN Sp. z o.o. przeprowadziło audyt projektu „Partnerstwo na rzecz Zwiększenia Dostępności Rynku Pracy dla Osób Niewidomych” pod kątem zgodności jego realizacji z zapisami wynikającymi z wniosków o dofinansowanie Działania 2 oraz z umowy o dofinansowanie nr EQ/055/A/d2/2005 z dn. 18 listopada 2005 r.

9.2.2. Okres objęty audytem:

- a) 01.06.2005 – 31.12.2007.

9.2.3. Zakres przedmiotowy kontroli:

- a) umowa o dofinansowanie Projektu Partnerstwa na Rzecz Zwiększenia Dostępności Rynku Pracy dla Osób Niewidomych (Działanie 2);
- b) umowa o Partnerstwie na Rzecz Rozwoju;
- c) procedury zarządzania i kontroli;
- d) zasady rachunkowości obowiązujące w Fundacji;
- e) księgi rachunkowe Fundacji;
- f) wnioski o płatności;
- g) dokumenty finansowo-księgowo związane z Projektem;
- h) sprawozdania okresowe z realizacji Działania 2;
- i) sprawozdanie roczne za 2005, 2006 i 2007 rok z realizacji Działania 2;
- j) dokumentacje z przeprowadzonych postępowań przetargowych;
- k) dokumentacja merytoryczna projektu.

9.2.4. Wyniki kontroli:

- a) Przeprowadzony audyt potwierdził prawidłowość realizacji projektu.

Kraków, 31 marca 2009 r.